Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania pamoja na viongozi wengine wa Serikali akikata utepe kuashiria ufunguzi rasmi wa Bandari Kavu ya Kwala tarehe 31 Julai, 2025.

KIMEPIGWACHAPA NA MPIGACHAPA MKUU WA SERIKALI, DODOMA-TANZANIA

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

HOTUBA YA WAZIRI WA UCHUKUZI MHESHIMIWA PROF. MAKAME MNYAA MBARAWA (MB.), AKIWASILISHA BUNGENI MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA WA FEDHA 2026/27

Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania pamoja na viongozi wengine wa Serikali akiweka jiwe la msingi la Mradi wa Ujenzi wa Matanki 15 ya kuhifadhia mafuta katika Bandari ya Dar es Salaam tarehe 03 Machi, 2026.

Mhe. Balozi Dkt. Emmanuel John Nchimbi, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (kulia), Mhe. Hakainde Hichilema, Rais wa Zambia na Mhe. Li Qiang, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Watu wa China wakiweka jiwe la msingi la uboreshaji wa Reli ya TAZARA Jijini Lusaka, Zambia tarehe 20 Novemba, 2025.

Mhe. Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania pamoja na Viongozi wa Serikali akikata utepe kuashiria uzinduzi rasmi wa meli ya Mv. New Mwanza tarehe 23 Januari, 2026.

Boti ya Kubebea Wagonjwa (Ambulance Boat) na Boti mbili (2) za Utafutaji na Uokoaji Majini ambazo zimenunuliwa na Serikali ambazo zimeanza kutoa huduma katika Ziwa Victoria.

Wanafunzi wa Kozi ya kwanza ya Urubani wakiendelea na mafunzo katika Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT), mafunzo hayo yalianza kutolewa rasmi tarehe 8 Julai, 2025.

HOTUBA YA WAZIRI WA UCHUKUZI MHESHIMIWA PROF. MAKAME MNYAA MBARAWA (MB.), AKIWASILISHA BUNGENI MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA WA FEDHA 2026/27

VIONGOZI WA WIZARA YA UCHUKUZI

Mhe. Prof. Makame M. Mbarawa (Mb.)
Waziri wa Uchukuzi

Mhe. David M. Kihenzile (Mb.)
Naibu Waziri wa Uchukuzi

Prof. Godius W. Kahyarara
Katibu Mkuu, Wizara ya Uchukuzi

YALIYOMO

A. UTANGULIZI 1

B. MCHANGO WA SEKTA YA UCHUKUZI KATIKA KUKUZA UCHUMI WA TAIFA 8

C. UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI YA WIZARA NA TAASISI ZAKE KWA MWAKA WA FEDHA 2025/26 12

D. MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2026/27 145

E. SHUKRANI 193

F. MUHTASARI WA MAOMBI YA FEDHA YA WIZARA YA UCHUKUZI KATIKA MWAKA WA FEDHA 2026/27 197

G. MAJEDWALI YENYE TAARIFA NA TAKWIMU MBALIMBALI ZA WIZARA YA UCHUKUZI 198

DIRA, DHIMA NA MAJUKUMU YA WIZARA

Dira

Usafirishaji salama, wa kuaminika, wenye gharama nafuu, fungamanishi na unaozingatia utunzaji wa mazingira kwa maendeleo endelevu.

Dhima

Kupanga na kusimamia uendelezaji wa miundombinu na mifumo jumuishi na fungamanishi ya usafirishaji unaotunza mazingira kwa maendeleo endelevu.

Majukumu ya Wizara

Majukumu ya Wizara ya Uchukuzi yameainishwa katika Hati ya Mgawanyo wa Majukumu ya Mawaziri (Ministerial Instrument) kupitia Tangazo la Serikali Na. 685 la tarehe 19 Desemba, 2025. Majukumu hayo ni pamoja na: -

i. Kutunga Sera zinazohusu usafiri, usafirishaji na hali ya hewa na kusimamia utekelezaji wake;

ii. Kusimamia usafiri na usafirishaji kwa njia ya anga, ardhi na maji;

iii. Kuratibu na kusimamia shughuli za utoaji wa leseni za usafiri na usafirishaji;

iv. Kuratibu na kusimamia uendelezaji wa viwanja vya ndege nchini;

v. Kusimamia na kuratibu uendelezaji wa bandari nchini;

vi. Kusimamia usalama na utunzaji wa mazingira katika usafirishaji;

vii. Kusimamia na kuratibu huduma za hali ya hewa nchini;

viii. Kuongeza tija katika utendaji wa sekta na kuendeleza rasilimaliwatu; na

ix. Kusimamia taasisi za umma, programu na miradi chini ya Wizara.

HOTUBA YA WAZIRI WA UCHUKUZI MHESHIMIWA PROF. MAKAME MNYAA MBARAWA (MB.), AKIWASILISHA BUNGENI MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA WA FEDHA 2026/27

A. UTANGULIZI

1. ***Mheshimiwa Spika,*** kufuatia taarifa iliyowasilishwa leo hapa Bungeni na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Miundombinu, ambayo imechambua utekelezaji wa Bajeti ya Wizara ya Uchukuzi kwa mwaka wa fedha 2025/26 pamoja na Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka wa fedha 2026/27, ninaomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu sasa likubali kupokea, kujadili na kuidhinisha Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Uchukuzi kwa mwaka wa fedha 2026/27.

2. ***Mheshimiwa Spika,*** nianze kwa kumshukuru Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema kwa kutujalia uhai na kutuwezesha kukutana tena siku ya leo kujadili maendeleo ya Sekta ya Uchukuzi, hususan katika shughuli zinazosimamiwa na Wizara ya Uchukuzi. Wizara hii imeendelea kutekeleza majukumu yake kulingana na Hati Idhini za Mgawanyo wa Majukumu ya Serikali kupitia Tangazo la Serikali Na. 685 la tarehe 19 Desemba, 2025. Ninamuomba Mwenyezi Mungu

atuongoze vyema katika kujadili Hotuba hii ya Wizara ya Uchukuzi na Bajeti ya Serikali kwa ujumla ili kufikia malengo ya Dira 2050 katika kuwaletea Watanzania maendeleo.

3. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa namna ya kipekee naomba kumpongeza Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa ushindi alioupata katika Uchaguzi Mkuu uliofanyika tarehe 29 Oktoba, 2025. Ushindi huu unaonesha imani kubwa ambayo Watanzania wameendelea kuwa nayo kwa Uongozi wake wenye maono na unaowaletea wananchi maendeleo. Aidha, napenda kumpongeza kwa dhati kwa hatua madhubuti alizochukua katika kutekeleza ahadi alizotoa kwa wananchi ndani ya siku 100 za mwanzo katika kipindi chake cha awamu ya pili. Utekelezaji huo umeonesha dhamira ya kweli ya kuhakikisha kuwa Serikali inatekeleza ahadi zilizotolewa na kuleta matokeo chanya katika sekta mbalimbali nchini.

4. ***Mheshimiwa Spika,*** utekelezaji wa ahadi hizo umeimarisha imani ya wananchi kwa Serikali yao na umeweka msingi imara wa kuendelea kuijenga Tanzania yenye ustawi, umoja, amani na maendeleo kwa wote. Tunamtakia Mheshimiwa Rais afya njema, umri mrefu, hekima na mafanikio zaidi katika kuiongoza nchi yetu ili kufikia malengo ya maendeleo ya Taifa letu.

5. ***Mheshimiwa Spika,*** naomba kutumia fursa hii, kumpongeza Mheshimiwa Balozi Dkt. Emmanuel John Nchimbi, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa mchango wake mkubwa wa kumsaidia Mheshimiwa Rais katika kutekeleza majukumu ya Serikali. Mheshimiwa Makamu wa Rais ameendelea kutoa ushirikiano mkubwa katika juhudi na mikakati ya Serikali ya Awamu ya Sita ya kufikia malengo ya kuwatumikia Watanzania. Aidha, ameendelea kusimamia kikamilifu Masuala ya Muungano na Mazingira.

6. ***Mheshimiwa Spika,*** nimpongeze pia Mheshimiwa. Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba (Mb.), kwa kuteuliwa na Mheshimiwa Rais na kuthibitishwa kwa kishindo na Bunge hili Tukufu kuwa Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Wote ni mashahidi kwamba Mheshimiwa Waziri Mkuu ameonesha umahiri mkubwa katika kusimamia shughuli za Serikali kwa ajili ya kuliwezesha Taifa letu kusonga mbele pamoja na kuimarisha utendaji wa Serikali kwa ujumla.

7. ***Mheshimiwa Spika,*** nitumie nafasi hii kukupongeza wewe binafsi kwa kuchaguliwa kwa kishindo na Waheshimiwa Wabunge kuwa Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Uzoefu na umahiri wako uliouonesha katika nafasi ya Naibu Spika katika Bunge lililopita umewezesha Waheshimiwa Wabunge kukuchagua na kukupa jukumu la kusimamia Bunge hili ambalo

limeendelea kuishauri na kuisimamia Serikali katika kutekeleza majukumu yake. Nimpongeze pia Mheshimiwa Daniel Barran Sillo (Mb.), kwa kuchaguliwa kuwa Naibu Spika wa Bunge hili Tukufu. Aidha, nitumie fursa hii kuwapongeza Wenyeviti wa Bunge, Mheshimiwa Najma Murtaza Giga (Mb.) na Mheshimiwa Deodatus Philip Mwanyika (Mb.) kwa kuendelea kuaminiwa kuwa Wenyeviti wa Bunge. Kwa namna ya kipekee nimpongeze Mheshimiwa Cecilia Daniel Paresso (Mb.) kwa kuchaguliwa pia kuwa Mwenyekiti wa Bunge.

8. ***Mheshimiwa Spika,*** naishukuru na kuipongeza sana Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Miundombinu inayoongozwa na Mwenyekiti Mheshimiwa Selemani Moshi Kakoso (Mb.) ambaye amechaguliwa kwa mara nyingine tena kuiongoza Kamati hiyo. Aidha, nimpongeze Makamu Mwenyekiti, Mheshimiwa Abubakari Damian Asenga (Mb.) kwa kuchaguliwa katika nafasi hiyo. Sambamba na viongozi hao wa Kamati, niwashukuru Wajumbe wote wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Miundombinu. Kamati hii imeendelea kutoa ushauri na kuisimamia Wizara katika utekelezaji wa shughuli na miradi ya maendeleo. Ushauri unaotolewa na Kamati hii umeendelea kuwa na tija katika utendaji wa Wizara na kuimarisha huduma za usafiri na usafirishaji nchini. Napenda pia kuishukuru Kamati hii kwa uchambuzi iliyoufanya kwenye Taarifa ya

Utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka wa fedha 2025/26 na Mpango wa Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa fedha 2026/27. Maoni na ushauri wa Kamati uliotolewa umeiwezesha Wizara kukamilisha kwa ufanisi maandalizi ya Mpango wa makadirio ya mapato na matumizi tunaouwasilisha siku ya leo mbele ya Bunge lako Tukufu.

9. ***Mheshimiwa Spika,*** vilevile, namshukuru kwa dhati Mheshimiwa. Rais, kwa kuendelea kuniamini na kuniteua katika nafasi hii kwa mara nyingine ya kuongoza Wizara ya Uchukuzi. Napenda kumhakikishia Mheshimiwa Rais kuwa, kwa kushirikiana na Naibu Waziri Mheshimiwa David Mwakiposa Kihenzile (Mb.), nitatekeleza majukumu aliyotukabidhi kwa kufuata miongozo anayotupatia pamoja na miongozo mingine ya nchi yetu. Pia, tutaendelea kutekeleza shughuli za Wizara ili kuweza kufikia malengo mahsusi ya kuendeleza Sekta ya Uchukuzi na kuwa na mchango mkubwa katika kuchochea ukuaji wa Uchumi wa Taifa kwa manufaa mapana ya Watanzania. Vilevile, niwapongeze Waheshimiwa Mawaziri na Naibu Mawaziri walioaminiwa na kuteuliwa ili kuongoza Wizara mbalimbali.

10. ***Mheshimiwa Spika,*** nitumie siku ya leo kuwapongeza Waheshimiwa Wabunge wote walioteuliwa na waliochaguliwa kuwawakilisha wananchi katika Bunge hili Tukufu la 13. Ni wazi

kuwa, Watanzania wametuamini na kututuma ili tuwatumikie katika kutatua kero zao na kushirikiana kwa karibu katika kutafuta suluhu ya changamoto zinazowakabili. Niwahakikishie kuwa, Wizara yangu iko tayari kupokea ushauri na maoni ya Watanzania kupitia kwenu ili kuendelea kutatua kero na changamoto zilizopo.

11. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa masikitiko makubwa nitoe pole kwa Bunge lako Tukufu, familia na Watanzania wote kufuatia kifo cha aliyekuwa Spika Mstaafu wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania hayati **Job Yustino Ndugai** kilichotokea tarehe 06 Agosti 2025, hakika alitoa mchango mkubwa katika kulitumikia Bunge na Taifa kwa ujumla. Aidha, nitoe pole kwa Bunge lako Tukufu kufuatia vifo vya Waheshimiwa Wabunge: **Mheshimiwa Jenista Joakim Mhagama** aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Peramiho kilichotokea tarehe 11 Desemba, 2025; **Mheshimiwa Halima Iddi Nassor** aliyekuwa Mbunge wa Viti Maalum kilichotokea tarehe 18 Januari, 2026; na **Mheshimiwa William Vangimembe Lukuvi** aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Isimani na Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu – Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu kilichotokea tarehe 25 Machi, 2026. Hakika tutaendelea kuthamini na kuenzi michango yao katika Bunge hili na Taifa kwa ujumla. Tunamwomba Mwenyezi Mungu awapumzishe mahali pema peponi, Amina.

12. ***Mheshimiwa Spika,*** kabla ya kuendelea na uwasilishaji wangu, niwashukuru na kuwapongeza Mheshimiwa Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba (Mb.), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Mheshimiwa Prof. Kitila Alexander Mkumbo (Mb.), Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais - Mipango na Uwekezaji kwa hotuba zao ambazo zimefafanua utendaji wa Serikali kwa mwaka wa fedha 2025/26 na mwelekeo kwa mwaka wa fedha 2026/27. Vilevile, nawapongeza Waheshimiwa Mawaziri wote waliowasilisha hotuba zao kabla yangu.

13. ***Mheshimiwa Spika,*** baada ya utangulizi huo, naomba sasa uniruhusu niwasilishe Taarifa ya Mapitio ya Mchango wa Sekta ya Uchukuzi katika kukuza uchumi wa Taifa; Utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Wizara ya Uchukuzi na Taasisi zake kwa mwaka wa fedha 2025/26 hadi kufikia Machi, 2026; na Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka wa fedha 2026/27. Aidha, nitahitimisha kwa kuomba Bunge lako Tukufu liidhinishe bajeti kwa ajili ya kutekeleza shughuli na miradi ya Wizara ya Uchukuzi (Fungu 62) kwa mwaka wa fedha 2026/27.

B. MCHANGO WA SEKTA YA UCHUKUZI KATIKA KUKUZA UCHUMI WA TAIFA

14. ***Mheshimiwa Spika,*** Sekta ya Uchukuzi imeendelea kutoa mchango mkubwa katika kuchochea shughuli za uzalishaji na utoaji huduma, na hatimaye kukuza ukuaji wa uchumi wa mwananchi mmoja mmoja na Taifa kwa ujumla. Mchango huo umewezesha kuendelea kukua kwa sekta nyingine za uzalishaji zikiwemo sekta za Kilimo, Uvuvi, Madini, Utalii, Viwanda na Biashara. Kwa mujibu wa Taarifa ya Hali ya Uchumi wa Taifa kwa mwaka 2024 iliyotolewa na Ofisi ya Taifa ya Takwimu (NBS), Sekta ya Uchukuzi ilikua kwa asilimia 4.2 na kuchangia katika Pato la Taifa kwa asilimia 7.5, ambapo imekuwa ya tano (5) kati ya sekta kubwa 17 katika kuchangia Pato la Taifa na hivyo kuendelea kutoa mchango stahiki katika ukuaji wa uchumi.

15. ***Mheshimiwa Spika,*** mchango huo wa Sekta ya Uchukuzi umetokana na hatua mbalimbali zilizochukuliwa katika uendelezaji na uboreshaji wa miradi mikubwa ya kielelezo na kimkakati katika sekta ndogo za reli, anga, bandari, viwanja vya ndege, huduma za hali ya hewa pamoja na maboresho ya miongozo mbalimbali ya kisera na kisheria. Miongoni mwa hatua hizo ni pamoja na: maboresho yaliyofanyika katika Bandari za Dar es Salaam, Tanga, Mtwara

pamoja na bandari za Maziwa Makuu; ujenzi na uboreshaji wa viwanja vya ndege nchini; kuendelea kwa uendeshaji wa huduma za reli ikiwemo reli ya SGR; kushirikisha Sekta Binafsi katika uendelezaji na uendeshaji wa shughuli za Sekta ya Uchukuzi; ujenzi na ukarabati wa meli; ununuzi wa ndege; kuimarisha matumizi ya mifumo ya TEHAMA; kuendelea kuimarisha ushirikiano wa kikanda na kimataifa; na kuendelea kuimarisha udhibiti wa huduma mbalimbali za uchukuzi.

16. ***Mheshimiwa Spika,*** kupitia huduma za bandari, Sekta ya Uchukuzi **imeendelea kuchangia zaidi katika ukusanyaji wa mapato ya Serikali**. Mathalan, kati ya mwaka wa fedha 2020/21 hadi mwaka wa fedha 2024/25 takwimu zinadhihirisha kuwa, mapato yatokanayo na kodi ya forodha za kibandari yanachangia wastani wa asilimia 40 ya mapato yote yaliyokusanywa na Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA). Aidha, mapato hayo yataendelea kuongezeka kadri miradi ya kimkakati ya kibandari inavyoendelea kukamilishwa.

17. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa mujibu wa Taarifa ya Benki Kuu ya Tanzania (BoT) ya mwaka 2025, Sekta ya Uchukuzi ilikuwa **miongoni mwa sekta tatu (3) kati ya sekta kubwa 17 zinazochangia zaidi katika upatikanaji wa fedha za kigeni nchini**. Fedha za kigeni zitokanazo na Sekta hii ni kutokana na

mauzo ya huduma za uchukuzi (transport services) zinazojumuisha usafirishaji wa mizigo inayopitia bandari za Tanzania kwenda au kutoka nchi jirani za kikanda ikijumuisha nchi za: Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo, Zambia, Rwanda, Burundi na Uganda pamoja na usafiri na usafirishaji kwa njia ya anga na huduma zinazotolewa na viwanja vya ndege.

18. ***Mheshimiwa Spika,*** Sekta ya Uchukuzi kwa mwaka 2025 ilichangia mauzo ya kiasi cha Dola za Marekani bilioni 2.79 ya fedha za kigeni sawa na ongezeko la asilimia 18.72 ikilinganishwa na Dola za Marekani bilioni 2.35 zilizopatikana katika mauzo ya huduma za uchukuzi kwa mwaka 2024. Kwa ujumla, mauzo yote nje ya nchi kwa mwaka 2025 ni Dola za Marekani bilioni 17.59, ambapo Sekta ya Uchukuzi ilichangia asilimia 15.86 ya mauzo hayo, ikillinganishwa na Dola za Marekani bilioni 15.97 zilizopatikana mwaka 2024, ambapo Sekta ya Uchukuzi ilichangia asilimia 14.72.

19. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kukuza upatikanaji wa ajira nchini, Sekta ya Uchukuzi imeendelea kutoa ajira za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja wakati wa ujenzi wa miundombinu ya uchukuzi pamoja na utoaji wa huduma za uchukuzi. Mathalan, Mradi wa Ujenzi wa Reli ya SGR hadi sasa umetoa fursa za ajira kwa Watanzania wapatao 181,056, ambapo ajira

30,176 ni za moja kwa moja na ajira 150,880 ni zisizo za moja kwa moja. Ajira nyingine zilizozalishwa na kuajiri Watanzania walio wengi ni pamoja na: ujenzi wa viwanja vya ndege, ajira 11,680; huduma za usafiri wa anga, ajira 3,983; uendelezaji wa miundombinu ya bandari, ajira 1,761; ufungaji wa mitambo na vifaa vya hali ya hewa, ajira 73; na vyuo vya mafunzo vya kisekta vya NIT na DMI, ajira 152.

20. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na manufaa hayo, Sekta ya Uchukuzi kwa ujumla imeendelea kuwezesha kufanyika kwa biashara kikanda na kimataifa na kuwa kiunganishi muhimu kati ya nchi yetu na nchi jirani. Nchi hizo ni pamoja na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo, Zambia, Rwanda, Burundi, Malawi na Uganda. Hatua hii imeendelea kuijengea Tanzania sifa kimataifa na kuiwezesha kuimarisha diplomasia ya kiuchumi kati ya Tanzania na nchi hizo. Aidha, Sekta ya Uchukuzi imekuwa ni kiungo mahsusi katika ufanyaji wa biashara za ndani kwa kusafirisha bidhaa na huduma zinazouzwa ndani ya nchi yetu. Mathalan, asilimia 90 ya bidhaa zote zinazoingia nchini zinapitia njia ya usafiri majini.

C. UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI YA WIZARA NA TAASISI ZAKE KWA MWAKA WA FEDHA 2025/26

21. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2025/26, Wizara ya Uchukuzi (Fungu 62) iliidhinishiwa jumla ya **Shilingi 2,746,485,018,000** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 125,438,950,000** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida, sawa na asilimia **4.57** na **Shilingi 2,621,046,068,000** ni fedha kwa ajili ya miradi ya maendeleo, sawa na asilimia **95.43**. Hadi kufikia **Machi, 2026** jumla ya **Shilingi 1,374,938,960,635.04** zilikuwa zimetolewa ikiwa ni sawa na asilimia **66.75** ya **Shilingi 2,059,863,763,500.00** zilizotakiwa kupokelewa katika kipindi hicho. Kati ya fedha hizo zilizotolewa, **Shilingi 99,682,283,088.61** ni fedha za Matumizi ya Kawaida na **Shilingi 1,275,256,677,546.43** ni fedha za miradi ya maendeleo.

22. ***Mheshimiwa Spika***, baada ya kupokea fedha hizo, Wizara ya Uchukuzi iliendelea kutekeleza shughuli mbalimbali za kiudhibiti, utoaji wa huduma za uchukuzi katika usafiri wa reli, anga, majini na barabara, utekelezaji wa miradi ya maendeleo na kuratibu shughuli za hali ya hewa. Shughuli hizo zinalenga kuimarisha huduma za uchukuzi nchini kwa

kuongeza usalama, uhakika na ufanisi wa usafirishaji wa watu na mizigo pamoja na kupunguza gharama za usafirishaji. Aidha, jitihada hizo zimeendelea kuwanufaisha Watanzania na wadau wengine, wakiwemo wafanyabiashara wa nchi jirani wanaotumia miundombinu na huduma mbalimbali za uchukuzi nchini.

C:1 UDHIBITI NA UTOAJI WA HUDUMA ZA UCHUKUZI

23. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia Wizara ya Uchukuzi imeendelea kusimamia na kudhibiti utoaji wa huduma za uchukuzi katika njia ya usafiri wa anga, ardhini, majini pamoja na masuala ya hali ya hewa.

UDHIBITI WA HUDUMA ZA USAFIRI WA ANGA

24. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kutekeleza majukumu ya udhibiti wa usafiri wa anga na kuhakikisha usalama wa anga, Serikali kupitia Mamlaka ya Usafiri wa Anga Tanzania (TCAA) imeendelea kusimamia ubora wa viwanja vya ndege vinavyomilikiwa na Serikali na taasisi binafsi pamoja na huduma zinazotolewa. Lengo la Serikali ni kuboresha utoaji wa huduma na kuhakikisha uzingatiaji wa sheria na kanuni za usafiri wa anga nchini.

25. ***Mheshimiwa Spika,*** TCAA pia imeendelea kutoa huduma za uongozaji ndege katika viwanja vya ndege 15. Viwanja hivyo vinajumuisha viwanja vitatu (3) vya kimataifa vya Julius Nyerere (JNIA), Abeid Amani Karume (AAKIA) na Kilimanjaro (KIA). Viwanja vingine 12 ni Mwanza, Bukoba, Arusha, Pemba, Tabora, Kigoma, Dodoma, Iringa, Songwe, Mtwara, Tanga na Songea. Aidha, Shirika la Usafiri wa Anga Duniani (ICAO) limeendelea kuikasimisha Tanzania jukumu la uongozaji ndege zinazoruka na kupita urefu wa futi elfu 25 juu ya anga la nchi ya Burundi.

26. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha Julai 2025 hadi Machi 2026, jumla ya ndege 13 zilizosajiliwa zilifanyiwa ukaguzi na kupewa vyeti vya awali vya ubora (Certificate of Airworthiness). Ndege hizo zinajumuisha ATR moja (1), De Havilland DHC8-300 mbili (2), helikopta aina ya Airbus AS350B3 mbili (2), helikopta aina ya Robinson R44 moja (1), microlight mbili (2), Cessna 182 mbili (2), na Cameroon A450 tatu (3). Aidha, ndege mbili (2) ziliondolewa katika daftari la usajili kufuatia kukamilika kwa mikataba ya ukodishaji.

27. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hicho pia ndege nyingine 176 zilifanyiwa ukaguzi hapa nchini na kupewa vyeti vya ubora na kuendelea kufanya kazi nchini, hatua inayodhihirisha uimara wa mifumo ya ukaguzi na usimamizi wa usalama wa

anga nchini. Kwa sasa, daftari la usajili wa ndege nchini lina jumla ya ndege 581, jambo linalooonesha kuendelea kuimarika kwa sekta ya usafiri wa anga na kuongezeka kwa shughuli za usafirishaji wa abiria na mizigo nchini.

28. ***Mheshimiwa Spika,*** katika jitihada za kuongeza soko la usafiri wa anga kwa mashirika ya ndani na nje ya nchi, Serikali kupitia Mamlaka ya Usafiri wa Anga Tanzania (TCAA), imeendelea kufanya mapitio ya utekelezaji na kusaini Mikataba Mipya ya Usafiri wa Anga (Bilateral Air Services Agreements – BASA) kati ya Tanzania na nchi nyingine kwa lengo la kuboresha huduma za usafiri wa anga kwa kuvutia mashirika mapya ya ndege kutoa huduma na kuimarisha ushindani katika sekta ya anga nchini.

29. ***Mheshimiwa Spika,*** mwezi Novemba 2025, Serikali ilishiriki Mkutano wa Majadiliano ya Mikataba ya Usafiri wa Anga (ICAN 2025) Jijini Punta Cana, Dominican Republic. Ushiriki huo uliiwezesha Tanzania kufanya majadiliano ya mikataba ya usafiri wa anga na nchi 13. Kutokana na Mkutano huo, Serikali iliingia mikataba mipya miwili (2) ya usafiri wa anga na nchi za Dominican Republic na Vietnam, pamoja na kufanya mapitio ya mikataba mingine 11 ili kuendana na mahitaji ya soko la usafiri wa anga.

30. ***Mheshimiwa Spika,*** hadi kufikia mwezi Machi 2026, Tanzania imesaini jumla ya Mikataba 91 ya BASA na nchi mbalimbali ikilinganishwa na mikataba 89 iliyokuwepo mwaka wa fedha 2024/25. Ongezeko hili linaonesha kuendelea kuimarika kwa ushirikiano wa Tanzania na mataifa mbalimbali duniani katika sekta ya usafiri wa anga, hatua inayochangia kufungua fursa mpya za biashara, utalii, uwekezaji na kuongeza mtandao wa safari za anga nchini na kuitangaza Tanzania kimataifa.

31. ***Mheshimiwa Spika,*** kupitia utekelezaji wa mikataba hiyo, TCAA imewezesha jumla ya mashirika 28 ya ndege za kimataifa kuendelea kutoa huduma kwa utaratibu wa BASA. Aidha, TCAA imeendelea kupokea maombi ya baadhi ya nchi kuleta mashirika ya ndege kwa ajili ya safari za ratiba na zisizo za ratiba kwa utaratibu wa Mikataba ya Anga na Makubaliano ya Kimataifa. Baadhi ya nchi hizo ni Urusi, Ubelgiji, Comoro, Italia na Israeli.

32. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi 2026, idadi ya abiria waliotumia usafiri wa anga iliendelea kuongezeka na kufikia abiria 6,800,111, ikilinganishwa na abiria 6,037,444 waliotumia usafiri huo katika kipindi kama hicho cha mwaka wa fedha 2024/25. Hii ni sawa na ongezeko la asilimia 12.63. Ongezeko hili limetokana na kuendelea

kuimarika kwa shughuli za usafiri wa anga nchini, hususan kutokana na kuongezeka kwa idadi ya watalii, kuimarika kwa huduma za ndege, pamoja na kukua kwa biashara na shughuli za kiuchumi ndani na nje ya nchi.

33. ***Mheshimiwa* Spika**, katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi 2026, idadi ya abiria waliosafiri ndani ya nchi imefikia 3,675,143 ikilinganishwa na abiria 3,201,362 waliosafiri katika kipindi kama hicho cha mwaka wa fedha 2024/25. Hili ni sawa na ongezeko la asilimia 14.79. Aidha, idadi ya abiria waliosafiri kimataifa imefikia 3,244,968, ikilinganishwa na abiria 2,836,082 waliosafiri katika kipindi kama hicho cha mwaka wa fedha 2024/25 ikiwa ni ongezeko la asilimia 14.42. Ongezeko hili la abiria lilichangiwa na kuongezeka kwa miruko ya ndege, kuanza safari mpya kwa baadhi ya mashirika ya ndege, kuongezeka kwa njia mpya na kurejesha safari kwa mashirika yaliyokuwa yamesitisha safari.

34. ***Mheshimiwa* Spika,** kwa upande wa mizigo, katika kipindi cha Julai 2025 hadi Machi 2026, jumla ya tani 2,549.0 za mizigo zilisafirishwa ndani ya nchi, ikilinganishwa na tani 2,475.3 zilizosafirishwa katika kipindi kama hicho cha mwaka wa fedha 2024/25. Vilevile, katika kipindi hicho, tani 32,201.2 za mizigo zilisafirishwa kimataifa, ikilinganishwa na tani 30,637.2 zilizosafirishwa katika mwaka wa fedha

2024/25. Ongezeko la mizigo inayosafirishwa linatokana na kuendelea kuimarika kwa usafiri wa anga pamoja na kuendelea kutoa huduma kwa ndege ya mizigo ya ATCL, jambo ambalo linachangia kuongeza ufanisi wa usafirishaji wa mizigo ndani na nje ya nchi.

35. ***Mheshimiwa Spika,*** takwimu zinaonesha kuwa kuanzia Julai 2025 hadi Machi 2026, jumla ya miruko ya safari za ndege ilifikia 254,138, ikilinganishwa na miruko 222,307 katika kipindi kama hicho cha mwaka wa fedha 2024/25. Kuongezeka kwa usafirishaji wa abiria, mizigo, na miruko ya ndege kunatokana na jitihada za Serikali katika kukuza biashara ya usafiri wa anga nchini, kuvutia mashirika mapya ya usafiri wa anga, pamoja na kurejeshwa kwa baadhi ya njia za ndege (routes) na njia za kupitia (en-routes). Hali hii imeongeza ufanisi, upatikanaji wa huduma na kupanua mtandao wa usafiri wa anga nchini.

36. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali imekamilisha Mradi wa Ufungaji wa Mitambo ya kuongozea ndege kwa njia ya mawasiliano ya sauti *(VHF Radio Communication Systems)* kati ya waongoza ndege na marubani. Mradi huu ulihusisha ufungaji wa mitambo kwa ajili ya mawasiliano ya anga la juu katika viwanja vya ndege 12 na vituo (Relay stations) 18. Mitambo hii imesaidia kuimarisha usalama wa anga nchini kwa

kuwezesha mawasiliano ya haraka na ya uhakika kati ya marubani na waongoza ndege; kupunguza uwezekano wa ajali ya ndege angani; kuwezesha utoaji wa maelekezo ya dharura kwa wakati; kupunguza ucheleweshaji wa ndege; na kuboresha mtiririko wa trafiki ya anga.

37. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa nyakati tofauti, Bunge lako Tukufu limekuwa likielekeza Serikali kuhakikisha kuwa utoaji wa mafunzo katika tasnia ya anga unaimarishwa hapa nchini. Naomba kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa, Serikali ya Awamu ya Sita kupitia TCAA imeendelea na ujenzi wa Chuo cha Usafiri wa Anga (CATC) Jijini Dar es Salaam. Ujenzi huo unahusisha: majengo sita (6) yanayojumuisha majengo ya utawala, mgahawa, taaluma, ukumbi wa mikutano na mabweni mawili (2), ambapo utekelezaji wa mradi huu umefikia asilimia 11.3. Mradi huu utakapokamilika utawezesha kuongeza udahili wa wanafunzi wa ndani na nje ya nchi, kuongeza ubora na ufanisi wa mafunzo na hatimaye kuongeza idadi ya wataalam wa sekta ya usafiri wa anga nchini.

38. ***Mheshimiwa Spika,*** hadi kufikia Machi 2026, kazi nyingine zilizotekelezwa na TCAA katika kipindi hiki ni pamoja na:-

i. Kukamilika kwa ufungaji wa mitambo ya kutoa taarifa ya hali ya hewa na hali ya barabara ya kurukia ndege kwa njia ya mfumo wa sauti ya radio (*D-ATIS*) Kwenda kwa marubani katika viwanja vya ndege vya Abeid Amani Karume (AAKIA) na Julius Nyerere (JNIA);

ii. Kuendelea na ufungaji wa mfumo mpya wa kutua na kupaa kwa ndege kwa kusaidiwa na vyombo vya kielektroniki (Instrument Landing System – ILS) katika Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere (JNIA), ambapo utekelezaji wa mradi umefikia asilimia 60. Mfumo huu unafungwa baada ya uliokuwepo kutumika kwa zaidi ya miaka 20;

iii. Kuendelea kufanya matengenezo kinga (preventive maintenance) katika vituo 16 vilivyopo katika viwanja vya ndege na vituo 18 vilivyopo nje ya viwanja vya ndege. Matengenezo hayo yamehusisha mitambo ya kuongozea ndege, mitambo ya mawasiliano ya sauti na mitambo ya kufuatilia mienendo ya ndege;

iv. Kukamilisha maboresho ya taratibu za uongozaji ndege kwa vyombo vya usafiri wa anga. Maboresho hayo yamefanyika katika viwanja vya ndege vya AAKIA, JNIA na

Dodoma. Aidha, Serikali imefanikiwa kuanzisha maeneo ya udhibiti wa anga (Control Zones – CTR) katika viwanja vya AAKIA, JNIA, Iringa na Songwe, hatua inayoongeza usalama na ufanisi katika usimamizi wa anga;

v. Kuanzishwa kwa Eneo la Udhibiti wa Anga la Kituo (Terminal Control Area – TCA) pamoja na (Control Zone - CTR) katika Kiwanja cha Ndege cha Songwe, sambamba na kufanya mapitio katika viwanja vya JNIA, KIA na Mwanza kwa lengo la kuimarisha mtiririko, ufanisi na usalama wa ndege; na

vi. Kuendelea na kaguzi na urekebishaji wa vifaa vya usafiri wa anga (Flight Calibration and inspection) katika viwanja vya ndege vya JNIA, KIA, AAKIA, Dodoma, Pemba, Tabora, Mtwara, Iringa, Songea, Songwe na Mwanza.

UDHIBITI WA USAFIRI ARDHINI

39. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara kupitia Mamlaka ya Udhibiti Usafiri Ardhini (LATRA), imeendelea kusimamia udhibiti wa usafiri ardhini katika maeneo makuu matatu ya usafiri wa barabara, usafiri wa reli na usafiri wa waya (cable transport). Aidha, LATRA imeendelea kutekeleza majukumu mengine ikiwa ni pamoja na

usimamizi wa tozo za huduma zinazotolewa, ushindani kwenye usafiri ardhini, ufuatiliaji wa utendaji na usimamizi wa ubora wa huduma zinazotolewa.

40. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kutekeleza majukumu hayo ya udhibiti, LATRA imeendelea kutoa huduma mbalimbali, zikiwemo utoaji wa leseni za vyombo vya usafiri kibiashara. Katika kipindi cha kuanzia Julai 2025 hadi Machi 2026, LATRA ilitoa jumla ya leseni 388,715 za usafirishaji ikilinganishwa na leseni 250,519 zilizotolewa katika kipindi kama hicho cha mwaka wa fedha 2024/25, ikiwa ni ongezeko la leseni 138,196, sawa na ongezeko la asilimia 55.16. Kati ya leseni 388,715 zilizotolewa, leseni 22,531 ni za mabasi ya abiria, leseni 173,654 ni za magari ya mizigo na leseni 192,530 ni za magari ya kukodi.

Kupanga na Kufuatilia Viwango vya Nauli na Ubora wa Huduma za Usafiri Ardhini

41. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia LATRA imeendelea kusimamia kwa karibu upangaji na ufuatiliaji wa viwango vya tozo na nauli elekezi kwa huduma zinazodhibitiwa, hususan katika mazingira ambayo ushindani wa soko haujitoshelezi kulinda ipasavyo maslahi ya watumiaji wa huduma na watoa huduma. Hatua hizi zinalenga kuhakikisha uwepo wa mizania stahiki ili kuwalinda watumiaji, kuboresha mazingira ya

watoa huduma pamoja na kuhamasisha uwekezaji endelevu katika sekta. Aidha, LATRA imeendelea kuimarisha mifumo ya ufuatiliaji na tathmini ya ubora wa huduma za usafiri wa ardhini ili kuhakikisha huduma zinazotolewa zinakidhi viwango vinavyokubalika na kulinda maslahi mapana ya wananchi.

42. ***Mheshimiwa Spika,*** kama tulivyoona kumekuwa na changamoto za kupanda kwa bei ya mafuta nchini na duniani kote kutokana na vita kati ya Marekani na Israeli dhidi ya Irani. Kutokana na changamoto hiyo, Serikali inaendelea kuchukua hatua mbalimbali kwa lengo la kuhamasisha matumizi ya nishati mbadala. Moja ya hatua hizi ni kupitia mradi wa *Green Economic Corridor* unaotekelezwa kupitia Wakala wa Kuratibu Uwezeshaji wa Usafirishaji na Biashara katika Ukanda wa Kati (Central Corridor Transit Transport Facilitation Agency - CCTTFA). Lengo la mradi huu ni kuhamasisha wadau kutumia magari ya umeme nchini (e-mobility). Kwa sasa zipo baadhi ya kampuni ambazo zimeanza kuchukua hatua za awali katika kuanzisha viwanda vya kuzalisha magari yanayotumia umeme. Baadhi ya kampuni ni pamoja na: Plug and Ride inayomiliki kiwanda cha kuunganisha vyombo vya moto vinavyotumia umeme; na Kampuni ya Haofen International Trade iliyoonesha nia ya kuanzisha Kiwanda cha magari ya umeme hapa nchini.

43. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali pia imeendelea kuhimiza matumizi ya nishati mbadala ikiwemo gesi (CNG) pamoja na matumizi ya usafiri wa umma (mass transit) ili kupunguza matumizi ya nishati ya mafuta katika vyombo vya usafiri. Kwa ujumla, Wizara itaendelea kushirikiana kwa karibu na wadau wa usafirishaji na kuchukua hatua zaidi kadri hali ya soko la dunia itakavyoendelea kubadilika, ili kuhakikisha wananchi wanaendelea kulindwa na uchumi wa Taifa unabaki imara.

44. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali inatambua mchango mkubwa unaotolewa na tasnia ya usafiri wa pikipiki nchini, hususan kwa maeneo yasiyofikika kirahisi kwa usafiri wa umma. Takwimu zilizopo zinaonesha kuwa usafiri wa pikipiki una manufaa makubwa kiuchumi ikiwemo chanzo cha ajira nchini. Mathalan, mwaka 2024 vijana takriban milioni 1.1 walikuwa wamejiajiri katika tasnia ya usafiri wa pikipiki nchini. Aidha, asilimia 12.5 ya vijana nchini wanajihusisha na biashara ya matengenezo ya vyombo vya moto zikiwemo pikipiki. Hata hivyo, usafiri huo umekuwa na changamoto zikiwemo kusababisha ajali za barabarani ambazo nyingi zimekuwa zikichangiwa kwa kiasi kikubwa na waendesha pikipiki kwa kutozingatia sheria za usalama barabarani.

45. ***Mheshimiwa Spika,*** kutokana na umuhimu wa usafiri wa pikipiki katika maeneo mbalimbali nchini, hususan yasiyofikika kirahisi kwa usafiri wa umma, Serikali imeanza taratibu za kuboresha zaidi usimamizi wa usafiri huo ili kupunguza changamoto zinazojitokeza ikiwemo kufanya mapitio ya sheria zinazosimamia usafiri wa pikipiki ili kuweka mfumo wa pamoja wa kusimamia usafiri huo. Kwa kuwa suala hili ni mtambuka na ni la kisera, tayari Wizara imewasilisha mapendekezo ili yaweze kujadiliwa na kutolewa maamuzi stahiki kwa lengo la kuboresha huduma za usafiri huo. Mapendekezo hayo yamewasilishwa katika ngazi za Serikali kwa ajili ya kuwasilishwa katika Baraza la Mawaziri.

Udhibiti wa Madereva na Wahudumu wa Vyombo vya Usafiri

46. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuboresha weledi na kudhibiti mwenendo wa madereva barabarani, LATRA imeendelea kusajili, kuthibitisha na kufuatilia mienendo ya madereva wakiwa barabarani kupitia mifumo ya TEHAMA. Katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi, 2026 jumla ya madereva 6,381 walisajiliwa kupitia Mfumo wa Usimamizi wa Usafiri Ardhini (RRIMS), 4,469 walitahiniwa kupitia Mfumo wa Kutahini Madereva (Drivers Testing System - DTS), ambapo kati yao madereva 2,965 walifaulu na kuthibitishwa na LATRA.

47. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kusimamia usalama, Serikali imeendelea kusimamia utaratibu wa lazima wa madereva wa safari za usiku kwa mabasi ya abiria na mabasi ya kukodishwa kuwa na kitufe cha utambuzi wa dereva (i-Button) ambacho kinawezesha kutambua dereva anayeendesha basi husika. Aidha, Serikali imeboresha mfumo huo ili uweze kutumika kuthibitisha madereva wa treni. Kwa upande wa usajili wa wahudumu hadi kufikia Machi 2026, LATRA ilisajili wahudumu 2,299 baada ya kupewa mafunzo ambayo yalitolewa kwa kushirikiana na vyuo vinne (04) ambavyo ni Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT), Chuo cha Elimu ya Biashara (CBE), Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi (VETA), na Chuo cha Ufundi Arusha (ATC).

Udhibiti wa Usafiri wa Waya (Cable Transport)

48. ***Mheshimiwa Spika,*** kuhusu usafiri kwa njia ya waya, katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi 2026, LATRA ilishirikiana na wadau mbalimbali wakiwemo Wizara ya Maliasili na Utalii, Wakala wa Misitu (TFS), Wakala wa Wanyamapori (TAWA), Mamlaka ya Hifadhi za Taifa (TANAPA), Baraza la Taifa la Usimamizi wa Mazingira (NEMC), Halmashauri za Mikoa ya Arusha, Kilimanjaro, Iringa, Mbeya, Pwani na Dar es Salaam pamoja na Sekta Binafsi katika kutambua uwepo, fursa, utayari na mahitaji ya

udhibiti wa huduma hii nchini. Aidha, wadau mbalimbali kutoka ndani na nje ya nchi wameonesha utayari wa kuwekeza katika usafiri kwa njia ya waya. Kutokana na fursa hiyo, Wizara ya Uchukuzi kwa kushirikiana na wadau wa usafiri ardhini, imekamilisha uandaaji wa Kanuni za Udhibiti wa Usafiri wa Waya na kwa sasa zipo katika hatua za kuidhinishwa.

Mifumo ya Ufuatiliaji wa Usafiri Ardhini

49. ***Mheshimiwa Spika,*** LATRA imeendelea kutumia mfumo wa Ufuatiliaji wa Mwenendo wa Magari (Vehicle Tracking System - VTS) ili kuimarisha usalama kwa kufanya ufuatiliaji wa mwenendo wa mabasi yaendayo mikoani na nchi jirani, pamoja na treni za TAZARA na TRC. Mfumo huu umeboreshwa na kuunganishwa na mfumo wa utambuzi wa madereva (i-buttons) ili kuwatambua na kuwafuatilia madereva wanaoendesha mabasi hayo usiku na mchana (24/7). Hadi kufikia mwezi Machi 2026, jumla ya mabasi ya masafa marefu 13,843 yaliyopewa leseni yalikuwa yameunganishwa kwenye mfumo wa VTS, ikilinganishwa na mabasi 11,826 yaliyounganishwa na mfumo wa VTS katika kipindi kama hicho cha mwaka 2024/25.

50. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hicho, jumla ya madereva wa mabasi 12,699 walikuwa wamesajiliwa na kupatiwa vitufe vya utambuzi (i-butons). Vilevile, wamiliki wa mabasi yaliyounganishwa na mfumo wa VTS wamepewa akaunti za VTS ili waweze kufuatilia mabasi yao na mwenendo wa madereva wao. Aidha, jumla ya askari 761 wa Jeshi la Polisi, Kikosi cha Usalama Barabarani wamepatiwa akaunti waweze kufuatilia mwenendo wa mabasi yote yaliyounganishwa kwenye mfumo wa VTS na madereva wake ili kuongeza uwanda wa udhibiti usalama barabarani.

Tiketi Mtandao kwa Mabasi Yaendayo Mikoani na Nchi Jirani

51. ***Mheshimiwa Spika,*** kama utakavyokumbuka, Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, katika Hotuba yake Wakati wa Kufungua Rasmi Bunge la 13 la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Dodoma, tarehe 14 Novemba 2025, alisisitiza kuhusu Matumizi ya TEHAMA katika kutekeleza Mkakati wa Uchumi wa Kidijitali unaotekelezwa kwa kipindi cha kuanzia mwaka 2024-2034. Napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu, kuwa LATRA kwa kushirikiana na Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA), Mamlaka ya Serikali Mtandao (eGA) na Shirika la Reli Tanzania (TRC) ilikamilisha na kuanza kutumia mfumo wa Tiketi Mtandao (Core e-Ticketing System-CeTS)

unaoweka mabasi yaendayo mikoani na nchi jirani kwenye mfumo huo yaani, Stendi Kiganjani na kumwezesha abiria kukata tiketi za mabasi na treni za TRC kupitia Safari Tiketi App inayopatikana kwenye mitandao ya simu za *Android* na *iOS* au kupitia tovuti ya *tiketi.latra.go.tz.* Hadi kufikia Machi 2026, jumla ya mabasi 8,126 yameunganishwa na Mfumo huu.

52. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuimarisha matumizi ya Mfumo wa Tiketi Mtandao, hadi kufikia mwezi Machi 2026, LATRA ilikuwa na watoa huduma 17 wa Mfumo wa Tiketi Mtandao, kati yao tisa (9) walithibitishwa na kupatiwa leseni, wanne (4) wanaendelea kukamilisha taratibu za kuthibitishwa na wengine wanne (4) wapo katika hatua za mwisho za majaribio ya mifumo yao kabla ya kuthibitishwa na kusajiliwa. Aidha, hadi kufikia mwezi Machi 2026, jumla ya abiria milioni 21.34 waliosafiri kwa mabasi walikata Tiketi Mtandao ikilinganishwa na abiria milioni 13.71 waliosafiri katika kipindi kama hicho cha mwaka wa fedha 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 55.65.

53. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa upande wa miamala ya nauli zilizolipwa kupitia Mfumo wa Tiketi Mtandao, hadi kufikia mwezi Machi 2026, jumla ya Shilingi bilioni 718.99 ililipwa na wasafiri waliotumia Tiketi Mtandao ikilinganishwa na Shilingi

bilioni 505.80 iliyolipwa katika kipindi kama hicho cha mwaka wa fedha 2024/25, ikiwa ni ongezeko la Shilingi bilioni 213.19, sawa na ongezeko la asilimia 42.15. Kwa ujumla, utekelezaji wa mfumo wa Tiketi Mtandao umekuwa na mwitikio chanya kwa wasafirishaji, ambapo umewezesha udhibiti wa mapato yao na kuondoa usumbufu kwa abiria kwa kuwa wanaweza kujikatia tiketi na kulipa popote walipo kupitia mitandao.

Kufikisha Huduma Karibu na Wananchi

54. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa lengo la kuendelea kufikisha huduma karibu na wananchi, Serikali kupitia LATRA imeendelea kupanua wigo wa huduma ili kufikia wananchi kiurahisi zaidi. Katika kipindi cha kuanzia Julai, 2025 hadi Machi, 2026 LATRA imefungua ofisi tatu (3) katika maeneo ya Mkuranga, Chunya na Karatu na hivyo kufanya jumla ya Ofisi za LATRA kuwa 40 nchi nzima, ambazo zinajumuisha Ofisi 26 za Makao Makuu ya mikoa yote, ofisi ndogo 13 na Ofisi Maalum ya Kituo cha Mikocheni ambayo ni kwa ajili ya kusimamia Mfumo wa VTS. Hatua nyingine zinazoendelea kuchukuliwa ni pamoja na kujenga jengo la Makao Makuu Jijini Dodoma, suala ambalo limeanza kwa hatua za awali ikiwepo kupatikana kwa kiwanja na Mshauri Elekezi.

Ushirikishwaji wa wadau wa Usafiri na Usafirishaji kupitia LATRA

55. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara kupitia LATRA, kwa kushirikiana na wadau mbalimbali, iliandaa maadhimisho ya kwanza ya Wiki ya Usafiri Endelevu Ardhini yaliyofanyika kuanzia tarehe 24 hadi 29 Novemba, 2025. Maadhimisho hayo yaliongozwa na kaulimbiu "Nishati Safi na Ubunifu katika Usafirishaji". Maadhimisho haya yalifunguliwa rasmi na Mheshimiwa Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba (Mb.), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na kongamano la kitaalam lililofanyika kwa siku tatu (3) kuanzia tarehe 25 hadi 27 Novemba, 2025.

56. ***Mheshimiwa Spika,*** kupitia maadhimisho hayo, mada mbalimbali zilitolewa kuhusu umuhimu wa matumizi ya nishati safi katika usafiri, ufanisi wa mifumo ya usafiri endelevu, matumizi ya teknolojia bunifu na nafasi ya Sekta Binafsi katika kuharakisha mabadiliko ya kimfumo katika usafiri wa ardhini. Aidha, miongoni mwa masuala muhimu yaliyojadiliwa na kuhimizwa ni matumizi ya nishati safi katika vyombo vya usafiri, ambapo jumla ya wadau 1,832 walishiriki katika maonesho hayo na maadhimisho hayo yatakuwa yanafanyika kila mwaka.

57. ***Mheshimiwa Spika,*** LATRA imeendelea kuimarisha utoaji wa elimu kwa umma kuhusu masuala ya udhibiti wa usafiri ardhini kwa kutumia vyombo vya Habari na majukwaa ya TEHAMA. Kupitia studio yake iliyopo jijini Dar es Salaam, LATRA imekuwa ikiandaa vipindi, maudhui na matukio mbalimbali ya elimu kwa umma vinavyorushwa kupitia Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC1) saa 3.30 usiku na Clouds TV saa 3.00 usiku kila siku ya Jumanne, pamoja na kurushwa katika mitandao ya kijamii kupitia "LATRA Online TV" na mitandao ya kijamii ikiwemo Instagram na Facebook. Pamoja na manufaa mengine, hatua hii imesaidia wananchi hususan wa vijijini kufahamu huduma zinazotolewa na LATRA na kutoa maoni ya namna ya kuboresha.

UDHIBITI WA USAFIRI MAJINI

58. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kusimamia udhibiti wa masuala ya usafiri majini, Serikali kupitia Shirika la Uwakala wa Meli Tanzania (TASAC) imeendelea kusimamia utekelezaji wa majukumu yake yakiwemo; kusimamia ulinzi, usalama wa vyombo vya usafiri majini na kudhibiti uchafuzi wa mazingira unaotokana na shughuli za meli katika eneo la Tanzania Bara; udhibiti wa huduma za usafiri na usafirishaji majini; na kutoa huduma ya ugomboaji na uondoshaji wa shehena kwa bidhaa mahsusi.

Udhibiti wa Watoa Huduma za Usafirishaji Majini

59. ***Mheshimiwa Spika,*** TASAC imeendelea kutekeleza majukumu yake ya kusimamia watoa huduma zinazodhibitiwa. Hii ni pamoja na kutoa leseni na vyeti kwa watoa huduma waliokidhi vigezo vilivyowekwa, sambamba na kufuatilia utekelezaji wa masharti na viwango vya ubora wa huduma. Katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi 2026, jumla ya watoa huduma 1,794 walisajiliwa na kupewa leseni pamoja na vyeti vya usajili, ikilinganishwa na watoa huduma 1,556 waliosajiliwa katika kipindi kama hicho mwaka wa fedha 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 15.29. Watoa huduma hao ni pamoja na mawakala wa meli, wakusanyaji na watawanyaji wa shehena, mawakala wa ugomboaji shehena, watoa huduma melini, wahakiki uzito ghafi wa shehena katika makasha, waendeshaji wa bandari na waendeshaji wa bandari kavu.

60. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuhakikisha kuwa taratibu za kisheria na viwango vya ubora vinazingatiwa ipasavyo kwa watoa huduma za usafiri majini pamoja na watoa huduma za bandari, TASAC imeendelea kuimarisha udhibiti wa huduma hizo kupitia ukaguzi na ufuatiliaji wa mara kwa mara (kila robo mwaka). Katika kipindi husika, jumla ya watoa huduma 1,360 walikaguliwa ikilinganishwa na watoa huduma 1,302 waliokaguliwa katika kipindi kama hicho

kwa mwaka wa fedha 2024/25, lengo ni kuhakikisha uzingatiaji wa matakwa ya kisheria na viwango vilivyowekwa.

Usalama wa Vyombo na Usafiri Majini

61. ***Mheshimiwa Spika,*** TASAC imeendelea kuratibu shughuli za utafutaji na uokoaji kupitia Vituo vya Utafutaji na Uokoaji Majini vilivyopo Dar es Salaam na Mwanza. Katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi 2026, jumla ya matukio 18 ya ajali yaliripotiwa na hatua mbalimbali za uokoaji zilichukuliwa. Aidha, katika jitihada za kupunguza ajali na kuongeza usalama wa usafiri majini, TASAC imetekeleza mikakati mbalimbali ikiwemo kutoa elimu kwa wadau na kutoa taarifa za hali ya hewa kwa kushirikiana na Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania (TMA). Katika kipindi hicho jumla ya taarifa 1,065 zilitolewa kwa wadau, ikiwemo taarifa za onyo 505 (warning reports), hatua ambazo zimeongeza uelewa, udhibiti wa ajali na usalama wa abiria na mizigo katika sekta ya usafiri majini.

62. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi 2026, TASAC imeendelea na kaguzi za usalama kwa vyombo vya usafiri majini 8,239. Kati ya vyombo hivyo, meli kubwa zilikuwa 465 na vyombo vidogo vya usafiri majini vilikuwa 7,774. Ukaguzi huo ulionesha kuwa, vyombo vya usafiri majini 6,345 vilikidhi viwango

vya ubora wa kiusalama, ambapo meli kubwa zilikuwa 453 na vyombo vidogo vilikuwa 5,892. Takwimu hizi zinaonesha kuwa, vyombo vilivyokidhi viwango ni asilimia 77.0 ya vyombo vyote vilivyokaguliwa, hali inayodhihirisha kuendelea kuimarika kwa usalama katika usafiri majini. Kaguzi hizi ziliendeshwa katika mikoa 11 nchini, kwa lengo la kuhakikisha usalama wa usafiri majini.

63. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kusimamia usalama wa usafiri majini ndani ya Ziwa Victoria, Serikali ya Tanzania kwa kushirikiana na Serikali ya Uganda zimeendelea kutekeleza Mradi wa Kikanda wa Kuboresha Mawasiliano na Uchukuzi katika ziwa hilo. Mradi huo unajumuisha ujenzi wa Kituo Kikuu cha Uratibu wa Utafutaji na Uokoaji Ilemela, Mwanza ambacho tayari kimekamilika. Aidha, Serikali ya Tanzania imeendelea na ujenzi wa vituo vidogo vitatu (3) vya utafutaji na uokoaji katika maeneo ya Kanyala – Sengerema ambacho kimefikia asilimia 91, Nansio – Ukerewe (asilimia 85) na Musoma Mjini (asilimia 91).

64. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hatua nyingine, Serikali imekamilisha ununuzi wa boti mbili (2) za utafutaji na uokoaji pamoja na boti ya matibabu (Ambulance Boat) ambazo zitasaidia kuimarisha usalama katika usafirishaji ndani ya Ziwa Victoria. Ili kuhakikisha matumizi sahihi ya

boti hizo, TASAC imefanya mafunzo kwa wataalam kuhusu uendeshaji wa boti hizo. Hatua hizi zinaendelea kuimarisha ufanisi katika utafutaji na uokoaji na hivyo kuongeza usalama wa abiria na mizigo katika Ziwa Victoria.

65. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na utekelezaji wa mradi huo wa kuimarisha usalama katika Ziwa Victoria, Serikali imeongeza uwezo wa nchi yetu kukabiliana na majanga katika usafiri majini kwa kununua boti nyingine mbili (2) za kisasa za utafutaji na uokoaji. Boti hizo tayari zimeanza kutoa huduma katika bahari na Maziwa Makuu, ambapo boti moja (1) inatoa huduma katika Ziwa Tanganyika na boti moja (1) katika ukanda wa Bahari ya Hindi eneo la Mkoa wa Tanga. Hatua hii imeimarisha uwezo wa Taifa letu wa usalama na uokoaji majini na kuongeza ufanisi katika operesheni za dharura na kuhakikisha usafiri salama wa abiria na mizigo. Aidha, Serikali kupitia TASAC imeendelea na hatua za ununuzi wa boti nyingine mbili (2) kwa ajili ya kutoa huduma katika eneo la mkoa wa Kagera na Mtwara.

Usimamizi wa Utoaji Mafunzo na Vyeti vya Ubaharia

66. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuhakikisha utekelezaji wa miongozo ya kimataifa kuhusu sifa na umahiri wa mabaharia wanaoendesha

vyombo vya usafiri majini, TASAC imeendelea kusimamia Mkataba wa Kimataifa wa Mafunzo, Utoaji Vyeti na Utendaji Kazi kwa Mabaharia wa mwaka 1978 (International Convention on Standards of Training, Certification and Watch – Keeping for Seafarers – STCW 1978). Hadi kufika Machi 2026, jumla ya vyeti 15,948 vilitolewa, ikilinganishwa na vyeti 10,270 vilivyotolewa katika kipindi kama hicho kwa mwaka wa fedha 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 55.28. Kati ya vyeti hivyo, 15,353 vilikuwa ni vyeti vya ustadi (Certificate of Proficiency - COP), 501 ni vitabu vya kumbukumbu za kazi (Continuous Discharge Certificate - CDC), na 94 vyeti vya umahiri kwa maafisa wa meli (Certificate of Competency - COC).

67. ***Mheshimiwa Spika,*** ongezeko hilo la vyeti limetokana na umahiri na mifumo ya utambuzi ya TASAC katika kusimamia utendaji wa kada ya ubaharia. Hatua hii imeimarisha uwezo wa mabaharia wa Tanzania na kuongeza ufanisi wa usafiri majini kwa viwango vinavyokubalika kimataifa. Aidha, TASAC imekaamilisha ujenzi wa mfumo wa TEHAMA utakaowezesha maombi na vyeti kutolewa kidigitali (Maritime Administration Management System - MAMS).

Uwakala wa Forodha kwa Shehena za Kipekee

68. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na majukumu mengine yanayotekelezwa, TASAC ina jukumu la kipekee la ugomboaji wa shehena zenye maslahi mapana kwa Taifa ikiwemo kemikali zinazotumika katika migodi, silaha na vilipuzi kwa mujibu wa Sheria ya Uwakala wa Meli Tanzania Sura 415 na marekebisho ya Sheria ya Fedha Na. 5 ya mwaka 2022. Jukumu hilo limeendelea kutekelezwa kwa kushirikiana na Mamlaka ya Mapato Tanzania na Sekta Binafsi ili kuhakikisha jukumu hilo linatekelezwa kwa ufanisi. Kupitia utekelezaji huo, bidhaa hatarishi zimeendelea kugombolewa kwa wakati na kwa kuzingatia sheria za nchi.

69. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia TASAC imeendelea kutoa elimu kwa watumiaji wa huduma za usafiri majini kuhusu tahadhari za kiusalama ili kuongeza uelewa kwa wadau wa usafiri majini na wananchi kwa ujumla. Katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi 2026, TASAC ilifanya mikutano 263 ya wadau kupitia kampeni za uhamasishaji kwa jamii zinazozunguka maziwa, mito na maeneo ya pwani, semina na mikutano kwa watoa huduma za usafiri majini, pamoja na matumizi ya vyombo vya habari na mabango ya elimu ya usalama. Aidha, TASAC imeendelea kutoa miongozo kuhusu matumizi ya vifaa vya usalama kama vile jaketi za kujiokoa (life jackets),

uendeshaji salama wa vyombo na taratibu za dharura wakati wa majanga majini. Hatua hizi za utoaji elimu zimechangia kuongeza uelewa wa watumiaji wa usafiri majini na hivyo kupunguza madhara yanayoweza kutokea.

UDHIBITI NA UTOAJI WA HUDUMA ZA HALI YA HEWA

70. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania (TMA) imeendelea na utoaji wa huduma za hali ya hewa, pamoja na kudhibiti na kuratibu shughuli zote zinazohusiana na hali ya hewa nchini na kutekeleza majukumu mengine yakiwemo kufanya tafiti za kisayansi kuhusu mabadiliko ya hali ya hewa na kubadilishana taarifa za hali ya hewa kupitia mtandao wa mawasiliano wa dunia wa *Global Telecommunication System* (GTS) kwa kuzingatia makubaliano ya kimataifa.

71. ***Mheshimiwa Spika,*** kutokana na umahiri wa TMA kimataifa, taasisi hii imeendelea kuiwakilisha Tanzania katika masuala ya hali ya hewa kikanda na kimataifa na hivyo kuendelea kuchangia katika uimarishaji wa mifumo ya tahadhari za mapema dhidi ya majanga yanayotokana na hali mbaya ya hewa. Vilevile, TMA imeendelea kutoa taarifa za hali ya hewa zinazotumiwa kupanga na kutekeleza shughuli za sekta mbalimbali zikiwemo usafirishaji, ujenzi, kilimo, uvuvi, nishati, madini na utalii.

72. ***Mheshimiwa Spika***, katika kuhakikisha usalama wa watu na mali zao, TMA imeendelea kutoa huduma za utabiri wa hali ya hewa wa kila siku, siku 10 na wa msimu, pamoja na tahadhari za matukio ya hali mbaya ya hewa. Wastani wa usahihi wa utabiri hadi mwezi Machi, 2026 umefikia asilimia 87.6 ikilinganishwa na wastani wa asilimia 86.0 kwa kipindi kama hicho cha mwaka 2025. Ufanisi huo umesaidia kupunguza madhara yatokanayo na hali mbaya ya hewa ikiwemo vifo na upotevu wa mali. Kuongezeka kwa usahihi wa utabiri kumetokana na uwekezaji mkubwa uliofanywa na Serikali ikiwa ni pamoja na ununuzi wa vifaa vya kisasa vya hali ya hewa, uboreshaji wa mifumo ya ukusanyaji na uchambuzi wa taarifa za hali ya hewa na kuendelea kuwajengea uwezo wataalam katika kada ya utabiri wa hali ya hewa.

73. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuendelea kutoa huduma za hali ya hewa kwa usahihi zaidi nchini, Serikali kupitia TMA imekamilisha ufungaji wa mitambo nane (8) ya kupima hali ya hewa katika maeneo ya Bukombe (Geita), Kahama (Shinyanga), Hanang (Manyara), Meatu (Simiyu), Unguja Kusini (Zanzibar), Korogwe (Tanga), Ikungi (Singida) na Nanyumbu (Mtwara). Vilevile, Serikali imekamilisha ufungaji wa mfumo wa kisasa wa kuandaa utabiri wa hali ya hewa (Complete Forecasting System) ambao utaanza kutoa huduma mwishoni mwa mwezi Mei, 2026.

74. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuimarisha huduma za hali ya hewa kwa sekta ya usafiri wa anga, TMA imeendelea kuzihudumia ndege kwa kutoa taarifa mahsusi za hali ya hewa (Flight Folders) zinazowezesha kuruka na kutua kwa ndege, ambapo katika kipindi cha kuanzia Julai, 2025 hadi Machi 2026, jumla ya miruko ya ndege 49,174 iliyohudumiwa ikilinganishwa na miruko 41,256 iliyohudumiwa katika kipindi kama hicho kwa mwaka wa fedha 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 19.19.

75. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuboresha huduma za hali ya hewa kwa sekta ya usafiri wa anga, TMA imekamilisha ufungaji wa mitambo miwili (2) ya uangazi wa hali ya hewa (AVIMET) katika viwanja vya ndege vya Mpanda na Pemba. Aidha, TMA imekamilisha malipo ya ununuzi wa mitambo miwili (2) ya uangazi wa hali ya hewa ya anga za juu (Upper Air Stations) iliyotengenezwa nchini Ufaransa na inatarajiwa kuwasili nchini mwezi Julai, 2026 na kufungwa katika mikoa ya Mtwara na Kigoma ili kuimarisha zaidi utoaji wa huduma nchini.

76. ***Mheshimiwa Spika,*** TMA imeendelea na ujenzi wa miundombinu ya hali ya hewa ikiwemo maabara ya uhakiki wa vifaa vya hali ya hewa (Calibration Center) Dar es Salaam ambayo ujenzi wake umefikia asilimia 46. Maabara hii itapunguza gharama za kuhakiki vifaa vya hali

ya hewa nje ya nchi. Kazi nyingine za miundombinu ya hali ya hewa zinazoendelea ni pamoja na ujenzi wa Kituo cha Hali ya Hewa Kilimo (Agromet Station) cha Hombolo (Dodoma) ambao umefikia asilimia 31, ujenzi wa jengo la Kanda ya Mashariki na Kituo cha Kufuatilia Matukio ya Tsunami jijini Dar es Salaam utekelezaji wake umefikia asilimia 67 na ujenzi wa miundombinu ya Rada itakayofungwa mkoani Dodoma umefikia asilimia 96.

77. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kudhibiti ubora wa huduma za hali ya hewa zinazotolewa kwa sekta ya usafiri wa anga, TMA ilifanyiwa ukaguzi wa Kimataifa wa utekelezaji wa mfumo wa kudhibiti ubora wa huduma za hali ya hewa zinazotolewa katika sekta ya usafiri wa anga. Ukaguzi huo ulifanyika kuanzia tarehe 09 hadi 13 Machi 2026, ambapo TMA ilikidhi vigezo vya utoaji wa huduma bora na hivyo kuendelea kumiliki cheti cha ubora (ISO 9001: 2015).

78. ***Mheshimiwa Spika***, katika hotuba ya Wizara ya mwaka 2025/26, Serikali kupitia Wizara ya Uchukuzi iliahidi kuendelea kuimarisha huduma muhimu za hali ya hewa kwa watumiaji wa Bahari ya Hindi na Maziwa Makuu. Napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa, katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi, 2026 TMA ilitoa taarifa za hali ya hewa (marine bulletin) 100,802 kwa vyombo vya usafiri majini

ikilinganishwa na taarifa 95,548 zilizotolewa katika kipindi kama hicho cha mwaka 2024/25, sawa na ongezeko la taarifa 5,254. Vilevile, TMA imenunua mitambo mitatu (3) ya uangazi (HF Marine Radars) iliyotengenezwa nchini Hispania itakayofungwa katika maeneo ya Dar es Salaam, Bagamoyo na Zanzibar. Hatua hii imelenga kuimarisha ufuatiliaji wa usalama wa baharini, kuongeza usahihi wa utabiri wa hali ya hewa na kusaidia kuimarisha usalama wa mizigo, meli na abiria wanaotumia bahari.

79. ***Mheshimiwa Spika***, katika kuhakikisha kuwa wananchi wote wa Tanzania wanapata taarifa sahihi na kwa wakati kuhusu hali ya hewa, TMA imeongeza wigo wa kuhabarisha umma ambapo hadi kufikia Machi, 2026 jumla ya vituo 14 vya redio na televisheni mtandao vimejumuishwa kutoa taarifa za hali ya hewa. Vituo hivyo vinajumuisha: vituo vya Redio nane (8) ambavyo ni Fadhila FM (Mtwara), Blessed Hope FM (Geita), Uplands FM (Njombe), Bomba FM (Mbeya), Big Star FM (Mbeya), Main FM (Kigoma), Wasafi FM (Dar es Salaam) na CG FM (Tabora); pamoja na vituo sita (6) vya Televisheni Mtandao (Online TV) vya Nyumbani Digital TV (Ruvuma), Madelemo News (Dar es Salaam), Torch Media (Dar es Salaam), Jehova Jire TV (Dar es Salaam), Dar24onlineTV (Dar es Salaam) na Maelezo TV (Dodoma). Hatua hii imewezesha kuwa na jumla ya vyombo vya habari 130

vinavyosambaza taarifa za hali ya hewa hapa nchini, hivyo kuongeza upatikanaji wa taarifa kwa wananchi na kuongeza uelewa kwa umma kuhusu mabadiliko ya hali ya hewa na tahadhari za majanga yanayotokana na hali mbaya ya hewa.

80. ***Mheshimiwa Spika***, ili kuendana na mabadiliko ya tabianchi na hali ya hewa, TMA ililenga kufanya tafiti tano (5) katika mwaka 2025/26, ambapo kwa kipindi cha mwezi Julai, 2025 hadi Machi, 2026 tafiti hizo zilifanyika na matokeo ya tafiti hizo yamefanikiwa kuchapishwa katika majarida ya kisayansi ya kimataifa. Tafiti hizo ni pamoja na: Mienendo ya ukame; Mabadiliko ya joto katika msimu wa vuli ndani ya Tanzania; Athari za mvua za majira ya joto Afrika Mashariki na Kusini; Uchambuzi wa taarifa za mvua zinazotokana na setilaiti kwa kurejea mvua zilizopimwa katika Bonde Dogo la Ruaha; na Mienendo ya mvua katika Bonde Dogo la Ruaha, kusini mwa Tanzania. Matokeo ya tafiti hizi yameendelea kutumika katika kuziwezesha sekta za kiuchumi na kijamii kuwa himilivu katika kukabiliana na athari za mabadiliko ya hali ya hewa na tabianchi na hivyo kuchochea maendeleo endelevu.

81. ***Mheshimiwa Spika***, kama unavyofahamu, azma ya Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na Jemedari Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu

Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, ni pamoja na kuitangaza Tanzania kikanda na kimataifa. Katika kuendeleza juhudi hizo, TMA imeendelea kuonesha umahiri wake katika masuala ya hali ya hewa kikanda na kimataifa. Kutokana na ufanisi huo, Tanzania imeaminiwa na kuchaguliwa kuwa mwenyeji wa mikutano miwili ya ngazi za juu ya Taasisi zinazosimamia masuala ya hali ya hewa na mabadiliko ya tabianchi duniani.

82. ***Mheshimiwa Spika,*** mikutano hiyo ni: Mkutano wa Nne wa Wataalam wa Shirika la Hali ya Hewa Duniani (WMO) unaolenga kuboresha miongozo ya Utabiri wa Hali ya Hewa na umepangwa kufanyika tarehe 29 Juni hadi 03 Julai, 2026. Mkutano huu ni wa kwanza kufanyika ndani ya bara la Afrika. Tanzania pia itakuwa mwenyeji wa Mkutano wa Tatu wa Wataalamu wa Kikosikazi cha Kwanza cha *Jopo la Kimataifa la Mabadiliko ya Tabianchi (Inter-governmental Panel on Climate Change – IPCC),* unaotarajiwa kufanyika Novemba, 2026. Mikutano hii itakuwa fursa kubwa kwa nchi yetu katika kuchochea shughuli za kiuchumi katika nyanja mbalimbali zikiwemo utalii, biashara, usafirishaji, malazi na utoaji huduma.

83. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuendeleza ushirikiano wa kimataifa katika tasnia ya hali ya hewa, Tanzania pia kupitia TMA ilitoa mafunzo

mahsusi kwa nchi za Burundi na Sudani Kusini tarehe 12 – 17 Aprili, 2026. Mafunzo hayo yalihusisha: utabiri wa hali ya hewa kwa kutumia modeli za kompyuta (Numerical Weather Prediction); utabiri wa hali mbaya ya hewa (Severe Weather Forecasting); na mfumo wa usimamizi wa ubora (Quality Management System – QMS).

C:2 UTOAJI WA HUDUMA ZA UCHUKUZI

HUDUMA ZA BANDARI

84. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari Tanzania (TPA), inaendelea kusimamia Bandari za Mwambao wa Bahari ya Hindi na Maziwa Makuu kwa kuendeleza miundombinu na utoaji wa huduma za kibandari kwa viwango vinavyokubalika kikanda na kimataifa. TPA pia inasimamia huduma za bandari, kulinda mazingira na kuhakikisha usalama wa bandari. Aidha, TPA imeendelea kuimarisha mazingira ya kuvutia wawekezaji katika bandari na kujitangaza kimasoko kwa kushirikiana na Sekta Binafsi ili kuongeza ufanisi katika utoaji wa huduma.

85. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi 2026, TPA ilihudumia jumla ya tani milioni 29.66 za shehena, ikilinganishwa na tani milioni 23.18 zilizohudumiwa katika kipindi kama hicho mwaka wa fedha 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 27.96.

Vilevile, TPA ilihudumia makasha 1,005,529, ikilinganishwa na makasha 831,866 yaliyohudumiwa katika kipindi kama hicho kwa mwaka wa fedha 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 20.88. Ongezeko la shehena na makasha yaliyohudumiwa limetokana na utekelezaji wa mikakati mbalimbali, ikiwemo uboreshaji wa miundombinu na utoaji wa huduma za kibandari sambamba na ushirikishwaji wa Sekta Binafsi.

86. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia TPA inaendelea kutekeleza Ilani ya Chama cha Mapinduzi ya Uchaguzi Mkuu wa mwaka 2025 ambayo inatambua nafasi ya Tanzania kijiografia kama lango la usafirishaji wa bidhaa kwa nchi jirani ambazo hazina bahari. Katika kutumia fursa hiyo, Serikali kupitia TPA, imeendelea na uboreshaji wa Bandari ya Dar es Salaam kupitia Mradi wa Maboresho ya Bandari ya Dar es Saaam, ambapo utekelezaji wa mradi huu kwa awamu ya kwanza umewezesha bandari hiyo kuwa na uwezo wa kupokea meli kubwa zenye urefu wa mita 305.

87. ***Mheshimiwa Spika,*** tangu kupata uhuru, nchi yetu imekuwa na changamoto ya kuhifadhi mafuta kwa ajili ya kuyatumia hususan wakati ambao yanatokea majanga ya kitaifa au kimataifa. Serikali ya awamu ya Sita imeamua kulifanyia kazi suala hilo kwa vitendo, ambapo TPA imeanza ujenzi wa miundombinu ya

kupokelea na kuhifadhi mafuta (Single Receiving Terminal - SRT) unaohusisha ujenzi wa matanki 15 ya mafuta (tank farms) yenye uwezo wa kuhifadhi kiasi cha mita za ujazo 378,000, ambapo utekelezaji umefikia asilimia 42 na unatarajiwa kukamilika mwezi Agosti, 2026.

88. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hatua nyingine za uboreshaji wa Bandari ya Dar es Salaam, TPA inaendelea na uboreshaji wa Magati mawili katika eneo la Malindi lenye urefu wa mita 500 ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2026 utekelezaji wake umefikia asilimia 13. Kukamilika kwa uboreshaji huu kutachangia kwa kiwango kikubwa katika kuongeza ufanisi wa shughuli za bandari, kuongeza mapato na kuimarisha viwango vya usalama kutokana na uwepo wa mitambo ya kisasa itakayowezesha kupokea meli kubwa badala ya majahazi, hivyo kupanua wigo wa biashara na ushindani wa kimataifa.

89. ***Mheshimiwa Spika,*** hadi kufikia Machi 2026, Serikali kupitia TPA imeendelea kutekeleza Mradi wa Ujenzi wa Bandari ya Kisiwa Mgao unaojumuisha gati jipya pamoja na mfumo wa *conveyor belt*. Bandari hii ni maalum kwa ajili ya kuhudumia shehena ya kichele (Dry Bulk Cargo) kama vile makaa ya mawe na saruji. Kazi zinazoendelea ni pamoja na uchimbaji na uongezaji kina cha lango la kuingilia na kugeuzia meli (entrance channel and turning basin) na

ujenzi wa yadi ya kuhifadhia shehena. Kwa ujumla utekelezaji wa mradi huu umefikia asilimia 42.

90. ***Mheshimiwa Spika,*** miongoni mwa masuala yaliyoainishwa katika Ilani ya Chama cha Mapinduzi ya Uchaguzi Mkuu wa 2025, ni pamoja na kujenga Bandari Mpya ya Bagamoyo katika eneo la Mbegani. Napenda kulitaarifu bunge lako Tukufu kuwa, Serikali kupitia TPA inakamilisha maandalizi ya kuanza utekelezaji wa mradi huo wa kimkakati. Bandari hiyo itahusisha ujenzi wa gati lenye urefu wa kilomita 1.32 pamoja na miundombinu wezeshi kwa ajili ya kuhudumia meli kubwa za kisasa aina ya *Megamax* ambazo haziwezi kuhudumiwa katika Bandari ya Dar es Salaam kwa sasa.

91. ***Mheshimiwa Spika,*** katika utekelezaji wa awamu ya kwanza ya ujenzi wa Bandari Mpya ya Bagamoyo, tayari mitambo kwa ajili ya uchimbaji wa kina cha maji (dredging) imepatikana na kazi hiyo inatarajiwa kuanza rasmi mwanzoni mwa mwaka wa fedha 2026/27. Bandari hiyo itakuwa ya kisasa na itatumia teknolojia katika utoaji huduma pamoja na usafirishaji shehena kwa njia ya reli ya SGR takriban urefu wa kilomita 60 kutoka Bandari hiyo hadi Bandari Kavu ya Kwala. Vilevile, Bandari hiyo itakuwa na uwezo wa kuhudumia meli zenye uwezo wa kubeba zaidi ya makasha (TEUs) 24,000 kwa mara moja,

ikilinganishwa na wastani wa TEUs 6,000 zinazohudumiwa na Bandari ya Dar es Salaam kwa sasa.

92. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kupunguza msongamano katika Bandari ya Dar es Salaam, Serikali imeendelea kuhimiza matumizi ya bandari kavu katika maeneo mbalimbali nchini ikiwemo Bandari Kavu ya Kwala iliyopo Mkoa wa Pwani ambayo imeendelea kutoa huduma, ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2026 Bandari Kavu ya Kwala imehudumia jumla ya makasha 14,460. Katika kutekeleza mkakati wa kuimarisha matumizi ya bandari hiyo, Serikali iliainisha maeneo maalum kwa ajili ya kuzipatia nchi zinazosafirisha shehena kwa wingi kupitia Bandari ya Dar es Salaam.

93. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kutekeleza mkakati huo, tayari Serikali imetenga maeneo kwa ajili ya nchi za Rwanda, DRC, Burundi, Zambia, Uganda, Malawi, Sudan Kusini na Zimbabwe. Maeneo hayo yatatumiwa na nchi hizo kujenga miundombinu ya kuhudumia shehena wakati zikisubiri kusafirishwa kwenda nchi husika. Baadhi ya nchi hizo zimeanza uendelezaji wa maeneo hayo, ambapo Burundi imeanza ujenzi wa uzio na DRC imesaini mkataba wa uendelezaji wa eneo hilo tarehe 12 Machi, 2026. Ili kuendelea kuimarisha na kuboresha huduma za mizigo katika Bandari

Kavu ya Kwala, Serikali kupitia TRC inaendelea na Upembuzi Yakinifu ikiwa ni hatua za awali za maandalizi ya kuunganisha reli ya SGR na Bandari Kavu ya Kwala na kujenga stesheni ya SGR katika eneo hilo.

94. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali imeendelea kupanua wigo wa huduma za kibandari kwa kuendeleza ujenzi na uboreshaji wa bandari katika Maziwa Makuu nchini. Serikali kupitia TPA, imeendelea kuboresha miundombinu ya bandari zilizopo katika Ziwa Victoria kwa lengo la kuongeza uwezo wa kuhudumia abiria na mizigo kwa ufanisi zaidi. Hadi kufikia mwezi Machi, 2026 uboreshaji wa Bandari za Bukoba na Kemondo umekamilika na kazi za uboreshaji wa Bandari ya Mwanza North zikiwa zimefikia asilimia 75. Kukamilika kwa maboresho hayo kutaziwezesha bandari hizo kupokea na kuhudumia meli kubwa zaidi, ikiwemo meli ya MV. New Mwanza, ambayo kwa sasa tayari imeanza safari kati ya Mwanza na Bukoba na inatarajia kuanza safari nchi za jirani katika bandari za Kisumu (Kenya), Port Bell na Jinja (Uganda).

95. ***Mheshimiwa Spika,*** vilevile, Serikali inaendelea na Mradi wa Uboreshaji wa Bandari ya Kigoma katika Ziwa Tanganyika unaohusisha ujenzi wa njia, gati pamoja na jengo la abiria. Mradi huu unatekelezwa kwa ufadhili wa

Serikali ya Jamhuri ya Watu wa Japan kupitia Shirika la Kimataifa la Maendeleo la Japan (JICA). Hadi kufikia Machi 2026, utekelezaji wa mradi huo umefikia asilimia 13.

96. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuhakikisha Tanzania inaendelea kuhudumia nchi za Maziwa Makuu kupitia bandari zetu, Serikali imeendelea kuboresha Bandari Kavu ya Katosho yenye ukubwa wa hekta 69 iliyopo mkoani Kigoma. Hatua hii inalenga kurahisisha usafirishaji wa shehena kupitia Ziwa Tanganyika kwenda nchi jirani. Kwa sasa Bandari hii tayari imewekewa miundombinu ya maji na umeme, na ni mradi wa kimkakati utakaowezesha kukuza biashara baina ya Tanzania na nchi jirani. Lengo la Serikali ni kuendelea kuboresha bandari kavu ili kuimarisha na kuleta ufanisi wa uhudumiaji wa mizigo nchini.

97. ***Mheshimiwa Spika***, kwa lengo la kuongeza ufanisi wa huduma za usafiri na usafirishaji kwa wananchi katika Ziwa Nyasa pamoja na kuimarisha biashara na usafirishaji wa mizigo kwenda nchi jirani za Malawi na Zambia, Serikali kupitia TPA imeendelea na maboresho ya bandari zilizopo katika ziwa hilo. Maboresho hayo yanajumuisha ujenzi na ukarabati wa miundombinu ya bandari ili kuongeza uwezo wa kuhudumia abiria na mizigo. Miongoni mwa bandari zinazoendelea kuboreshwa ni Bandari

ya Mbamba Bay, ambapo kazi za uboreshaji zilianza mwezi Januari, 2024 na hadi kufikia Machi, 2026 utekelezaji wake umefikia asilimia 49. Ujenzi wa bandari hii ni wa kimkakati kwa ajili ya kuchochea ukuaji wa uchumi.

98. ***Mheshimiwa Spika***, katika kuongeza shehena zinazohudumiwa kwenda na kutoka nchi jirani kupitia bandari nchini, TPA imeendelea kutumia ofisi zake nane (8) zilizoko nje ya nchi kutafuta masoko kwa kujitangaza na kutafuta fursa zaidi za kibiashara kwa nchi jirani zinazotumia Bandari za Tanzania, zikiwemo nchi za Rwanda, Burundi, Uganda, Zambia, Malawi, DRC na Zimbabwe. Kutokana na jitihada hizo, shehena iliyosafirishwa kwenda nchi jirani katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi, 2026 imeongezeka hadi kufikia tani milioni 10.93, ikilinganishwa na tani milioni 8.24 zilizohudumiwa katika kipindi kama hicho kwa mwaka wa fedha 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 32.64.

Ushirikishwaji wa Sekta Binafsi Katika Shughuli za Uendelezaji na Uendeshaji wa Bandari ya Dar es Salaam

99. ***Mheshimiwa Spika,*** kama inavyokumbukwa, mwaka 2023 Serikali ilichukua uamuzi mahsusi na wa kimkakati wa kushirikisha Sekta Binafsi katika shughuli za uendeshaji wa Bandari ya

Dar es Salaam. Kutokana na uamuzi huo, Serikali kupitia Wizara ya Uchukuzi iliingia mikataba na waendeshaji mahiri wa bandari duniani. Kufuatia utaratibu huo wa kushirikisha Sekta Binafsi, Serikali na Taifa kwa ujumla imeendelea kushuhudia manufaa mbalimbali katika Bandari ya Dar es Salaam na nchini kwa ujumla. Manufaa hayo ni pamoja na:-

i. Kuongezeka kwa shehena inayohudumiwa katika Bandari ya Dar es Salaam kutoka tani milioni 16.27 zilizohudumiwa kwa mwaka wa fedha 2020/21 hadi kufikia tani milioni 27.76 kwa mwaka wa fedha 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 70.62. Hali hii imeendelea kuimarika ambapo, kwa kipindi kifupi cha kuanzia Julai, 2025 hadi Machi, 2026 shehena iliyohudumiwa katika Bandari ya Dar es Salaam ilifikia tani milioni 25.07, ikilinganishwa na tani milioni 19.31 zilizohudumiwa katika kipindi kama hicho mwaka 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 29.83;

ii. Kuongezeka kwa wastani wa shehena ya makasha yanayohudumiwa kwa mwezi kutoka makasha TEUs 61,000 hadi TEUs 102,000, sawa na ongezeko la asilimia 67.21;

iii. Kuongezeka kwa mapato ya kodi ya forodha yanayokusanywa na TRA kutoka Shillingi trilioni 7.33 kwa mwaka wa fedha 2020/21 hadi kufikia Shilingi trilioni 12.31 kwa

mwaka wa fedha 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 67.94. Mapato haya yanachangia wastani wa asilimia 40 ya mapato yote yanayokusanywa na TRA;

iv. Kupungua kwa gharama za uendeshaji wa Bandari ya Dar es Salaam kutoka Shilingi bilioni 652.83 mwaka 2023/24 hadi kufikia Shilingi bilioni 308.95 kwa mwaka 2024/25 na hivyo kuiwezesha TPA kutumia rasilimali hiyo katika kuimarisha huduma mbalimbali na miradi mingine ya bandari;

v. Kuongezeka kwa makusanyo ya mapato ya TPA yatokanayo na ada za huduma za kibandari kutoka Shilingi bilioni 896.95 kwa mwaka 2020/21 hadi kufikia Shilingi trilioni 1.30 mwaka 2024/25. Hali hii imewezesha TPA kuendelea kutekeleza miradi mikubwa na ya kimkakati yenye thamani ya jumla ya Shilingi trilioni 2.25 kati ya miradi yenye thamani ya Shilingi trilioni 12.12 ambayo imepangwa kutekelezwa. Miradi inayoendelea kwa sasa ni pamoja na: Ujenzi wa matanki 15 ya kupokelea mafuta; Ujenzi wa magati mawili yenye urefu wa mita 500 katika Bandari ya Dar es Salaam; Ujenzi wa Bandari mpya ya Mbegani, Bagamoyo; Ujenzi wa Bandari mpya ya Mbamba Bay, Ziwa Nyasa; Maboresho na ujenzi wa Bandari za Ziwa Victoria na Ziwa Tanganyika; na Ujenzi wa Bandari mpya ya Kisiwa Mgao, Mtwara;

vi. Kupungua kwa muda wa kuhudumia meli za makasha gatini kutoka wastani wa siku 10 hadi siku 3; na

vii. Kupungua kwa muda wa kusubiri meli nangani kutoka wastani wa siku 46 hadi kufikia wastani wa siku saba (7) kwa meli za mizigo mchanganyiko na kichele.

100. ***Mheshimiwa Spika,*** ufanisi huo katika uendeshaji wa bandari umetokana na uwekezaji mkubwa uliofanyika katika ununuzi wa vifaa na mitambo ya uendeshaji, ikiwemo: mitambo 11 ya kushusha na kupakia makasha melini (Ship to Shore Gantry Crane - SSG) ambayo ina uwezo wa kupakua na kupakia makasha 72 kwa saa; mitambo 33 aina ya Rubber Tyred Gantry Crane – RTG kwa ajili ya kupanga mizigo bandarini; na *terminal tractors* 81 kwa ajili ya kuhamisha shehena. Uwepo wa mitambo hiyo umewezesha kuongezeka kwa shehena inayohudumiwa katika Bandari ya Dar es Salaam na itaongeza tani zaidi ya milioni 50.2 ya shehena itakayohudumiwa ifikapo mwaka 2030.

Hatua za Serikali kutokana na ongezeko la shehena katika Bandari ya Dar es Salaam

101. ***Mheshimiwa Spika,*** kutokana na ongezeko la shehena katika Bandari ya Dar es Salaam, Serikali imeendelea kuchukua hatua madhubuti za kuendelea kuhudumia shehena inayoongezeka

kwa kuboresha miundombinu ya Bandari ya Dar es Salaam ikiwemo: kuendelea kukamilisha ujenzi wa njia ya reli ya SGR kuingia Bandarini (port link); Kujenga eneo la kupakilia mizigo katika treni za SGR (Malindi Marshalling Yard).

102. ***Mheshimiwa Spika,*** hatua nyingine iliyochukuliwa ni kukamilisha ujenzi wa kituo cha mizigo Morogoro kitakachounganishwa na reli ya SGR katika eneo la Stesheni ya Morogoro. Kituo hicho kitakuwa na ukubwa wa mita za mraba 68,000 na kitakuwa na uwezo wa kuhudumia makasha 600 kwa siku. Kituo hicho pia kitatumika kuhudumia mizigo inayosafirishwa kupitia barabara kwenda maeneo mbalimbali ikijumuisha mikoa ya Iringa, Mbeya, Songwe, Ruvuma, Dodoma na nchi jirani za Zambia na Malawi. Uondoshaji wa mizigo katika eneo la Malindi kupitia reli ya SGR na kufikishwa katika Kituo cha Mizigo Morogoro unatarajiwa kuanza mwezi Juni, 2026.

103. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na hatua hizo, Serikali kupitia TPA imeanza ujenzi wa magati mawili (2) katika eneo la Malindi, Bandari ya Dar es Salaam. Magati hayo yakikamilika yatakuwa na uwezo wa kuhudumia wastani wa tani za ziada milioni 3 za shehena kwa mwaka. Magati haya ni kati ya magati 10 ambayo ujenzi wake upo katika hatua za awali ili kuimarisha zaidi uwezo wa Bandari ya Dar es Salaam. Kati

ya hayo, magati manne (4) yenye ukubwa wa mita za mraba 528,554, yatahusisha gati 12 hadi 15 katika eneo la Kitopeni – Kurasini.

104. ***Mheshimiwa Spika,*** magati mengine sita (6) kuanzia gati 16 hadi 21 yenye ukubwa wa mita za mraba 536,000 yatatekelezwa katika eneo la Vijibweni – Kigamboni. Kukamilika kwa ujenzi huu kutaiwezesha Bandari ya Dar es Salaam kuongeza idadi ya magati kutoka 12 yaliyopo kwa sasa hadi kufikia magati 22. Hatua hii ni sehemu ya mkakati wa Serikali ya Awamu ya Sita wa kuimarisha miundombinu ya bandari, kuongeza ufanisi wa huduma na kukuza nafasi ya Tanzania katika biashara ya kikanda na kimataifa.

105. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kupunguza msongamano wa makasha katika Bandari ya Dar es Salaam, Serikali inaendelea na upanuzi wa Eneo la Kurasini (Kurasini Port Extension) lenye ukubwa wa mita za mraba 220,000 kwa ajili ya kuhudumia makasha. Eneo hilo litakuwa na uwezo wa kuhudumia makasha 700,000 kwa mwaka. Awamu ya kwanza ya upanuzi wa sehemu ya eneo hilo ambayo ina uwezo wa kuhudumia makasha 150,000 imefikia asilimia 92 ya ukamilishaji. Aidha, awamu ya pili ya upanuzi wa eneo hilo inatarajiwa kuanza mwezi Juni, 2026. Ili kuwa na ufanisi katika usafirishaji wa makasha katika eneo la Kurasini, reli ya SGR itaunganishwa katika eneo hilo.

Mikakati ya CCTTFA Kuhamasisha Nchi Jirani kutumia Bandari ya Dar es Salaam

106. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia Wizara ya Uchukuzi imeendelea kushirikiana na Wakala wa Kuratibu Uwezeshaji wa Usafirishaji na Biashara katika Ukanda wa Kati (Central Corridor Transit Transport Facilitation Agency – CCTTFA), ambayo ni taasisi ya kikanda inayoratibu na kusimamia utekelezaji wa mikakati na programu za kuimarisha miundombinu ya usafiri na usafirishaji, pamoja na kuwezesha biashara katika nchi saba (7) wanachama wa Ukanda wa Kati ambazo ni Burundi, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo, Malawi, Rwanda, Tanzania, Uganda na Zambia.

107. ***Mheshimiwa Spika***, ili kuongeza ufanisi, ushindani na usalama wa mifumo ya usafirishaji, CCTTFA imeendelea kuhamasisha upatikanaji wa rasilimali fedha kwa ajili ya maboresho ya reli, bandari, barabara, usafiri wa majini na mifumo ya TEHAMA miongoni mwa nchi wanachama na kuchochea Diplomasia ya uchumi. Katika mwaka wa fedha 2025/26, CCTTFA imeendelea kuratibu utekelezaji wa miradi ya kimkakati, kuimarisha mazingira ya biashara, kujenga uwezo wa kitaalam na kusimamia utekelezaji wa mipango ya maendeleo ya miundombinu katika Ukanda wa Kati.

108. ***Mheshimiwa Spika,*** shughuli zilizotekelezwa kupitia uratibu wa CCTTFA ni pamoja na: Kuratibu Upembuzi Yakinifu wa ujenzi wa reli ya SGR kipande cha kutoka Musongati – Gitega – Kindu kinachounganisha Burundi na DRC; Kuwezesha ukarabati wa mabehewa 20 ya mizigo ya Reli ya Meter Gauge (MGR) inayosimamiwa na Shirika la Reli Tanzania (TRC); na Kuwajengea uwezo watalaam katika sekta ya usafiri majini kwa nchi za Burundi, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo, Malawi, Rwanda, Tanzania, Uganda na Zambia. Kupitia zoezi hili, jumla ya wanafunzi 15 wamedahiliwa na wanaendelea na mafunzo katika Chuo cha Bahari Dar es Salaam (DMI).

109. ***Mheshimiwa Spika,*** CCTTFA kwa kushirikiana na Wizara na Taasisi zake imeendelea kuratibu utekelezaji wa Programu ya Maendeleo ya Miundombinu ya Usafiri katika Ukanda wa Ziwa Tanganyika kutokana na Hati ya Makubaliano (MoU) kati ya Tanzania na DRC iliyosainiwa mwezi Julai, 2022 Kalemie nchini DRC. Makubaliano hayo yamechochea utekelezaji wa miradi ya kipaumbele katika sekta za barabara, reli, bandari na usafiri majini katika Ziwa Tanganyika.

110. ***Mheshimiwa Spika,*** kupitia uratibu huu, mafanikio yaliyopatikana katika nchi hizo ni pamoja na: Ujenzi wa Bandari ya Kalemie; Ukarabati wa Bandari ya Kigoma; na Ubadilishanaji wa

hekta 60 za ardhi kwa ajili ya kuanzisha bandari kavu (dry ports) katika nchi za Tanzania na DRC. Aidha, CCTTFA imeendelea kuratibu tafiti za bandari kavu kwa nchi wanachama. Ujenzi wa bandari kavu unatarajiwa kuongeza uwezo wa kuhifadhi na kusafirisha mizigo kwa ufanisi zaidi.

HUDUMA ZA USAFIRI WA RELI

Huduma za Usafiri kupitia Reli za MGR na SGR

111. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara inaishukuru Serikali kwa kuchukua hatua za kuboresha Shirika la Reli Tanzania (TRC), zoezi lililoanza mwaka 2017. Miongoni mwa tunu na suala la kihistoria kwa Serikali ya Awamu ya Sita katika Shirika hili ni kuendeleza ujenzi wa mtandao wa reli ya SGR, rasilimali ambayo nchi nyingi zinatamani kuwa nayo. Tangu kuanzishwa kwa Shirika hili, Serikali imekuwa ikitoa ruzuku ya mishahara. Naomba kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa, katika mwaka 2026/27, TRC haitatengewa tena ruzuku kwa ajili ya mishahara kutoka Serikalini.

112. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali ya Awamu ya Sita kupitia Shirika la Reli Tanzania (TRC), imeendelea na ujenzi na uendeshaji wa reli mpya ya Standard Gauge Railway (SGR) pamoja na kuboresha mtandao wa reli ya Meter Gauge Railway (MGR) yenye urefu wa takriban kilomita

2,707. Ujenzi wa reli ya SGR unatekelezwa kwa awamu mbili ikihusisha kilomita 1,219 za njia kuu kwa awamu ya kwanza kutoka Dar es Salaam – Mwanza; na kilomita 1,590 za awamu ya pili ikijumuisha vipande vya Tabora – Kigoma na Uvinza – Musongati.

113. ***Mheshimiwa Spika,*** kukamilika kwa awamu hizo mbili za reli ya SGR kutaifanya Tanzania kuwa na mtandao wa jumla ya kilomita 2,809 za reli ya kisasa ya SGR. Vilevile, Serikali inaendelea na juhudi za kuongeza mtandao wa reli ya SGR katika maeneo mengine ya kaskazini na kusini mwa nchi, ikiwa ni mkakati mahsusi wa kuifanya Tanzania kuwa kitovu cha usafirishaji kikanda.

Uendelezaji na uendeshaji wa Reli ya Kisasa ya SGR

114. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia TRC imeendelea na ujenzi wa Reli ya SGR ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2026 ujenzi wa kipande cha kwanza Dar es Salam – Morogoro (km 300) na kipande cha pili Morogoro – Makutupora (km 422) umekamilika kwa sehemu kubwa. Kazi zilizopo katika hatua za mwisho za ukamilishwaji ni: ujenzi wa njia kuingia bandarini (port link); Ujenzi wa vivuko vya juu vya kipande cha pili; Ujenzi wa stesheni katika kipande cha pili; na Ujenzi wa uzio. Aidha, TRC inaendelea na utoaji

wa huduma ya usafiri wa treni kwa vipande husika.

115. ***Mheshimiwa Spika,*** ujenzi wa Standard Gauge Railway (SGR) nchini katika kipande cha tatu na nne unaendelea ambapo katika kipande cha Makutupora – Tabora (km 368), kazi zinazoendelea ni Usanifu wa Kina, ujenzi wa tuta, madaraja, makalavati na utwaaji wa ardhi; na kipande cha Tabora – Isaka (km 165) kazi zinazoendelea ni pamoja na Usanifu wa Kina, utafiti wa udongo na miamba, ujenzi wa tuta, makalavati, utwaaji wa ardhi na uletwaji wa vifaa. Lengo la Serikali ni kuhakikisha kuwa vipande hivi vinakamilika kwa wakati na kuanza kutoa huduma. Kwa upande wa kipande cha Mwanza – Isaka (km 341), ujenzi umefikia asilimia 68.77 na kazi zinazoendelea ni Usanifu wa Kina, ujenzi wa tuta, majengo ya stesheni, madaraja, vivuko vya binadamu na wanyama, utandikaji wa reli, mifumo ya mawasiliano na umeme, pamoja na utwaaji wa ardhi.

116. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa ujumla ujenzi wa kipande cha tatu na cha nne katika mradi huu vimekuwa na changamoto kwa muda mrefu, ambazo zilisababisha utekelezaji wake kuwa na kasi ndogo. Katika mkakati wa Serikali kuendelea na utekelezaji wa ujenzi wa Reli ya SGR, Serikali tayari imefanikiwa kupata mkopo wenye masharti nafuu wenye thamani ya Dola za

Marekani bilioni 1.277, sawa takriban Shilingi trilioni 3.32.

117. ***Mheshimiwa Spika,*** Mkataba huo ulisainiwa tarehe 28 Aprili, 2026 Jijini Dodoma kwa ajili ya kuendeleza ujenzi wa kipande cha tatu (3) na cha nne (4) cha mradi huo, ambavyo ni kutoka Makutupora hadi Tabora kilomita 368 na kutoka Tabora hadi Isaka kilomita 165 na hivyo kufanya jumla ya kilomita 533. Makubaliano haya yanaendelea kuonesha imani kubwa ya wawekezaji na Taasisi za kifedha za kimataifa kwa Tanzania katika juhudi zinazofanywa na Serikali ya Awamu ya Sita kuboresha miundombinu ya usafiri na usafirishaji na kuchochea ukuaji wa uchumi wa Taifa na maendeleo ya wananchi kwa ujumla.

118. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa lengo la kuifanya Tanzania kuwa kitovu cha biashara katika ukanda wa Afrika Mashariki na Kati, Serikali imeendelea kupanua masoko ya nje kwa kuunganisha reli ya SGR na nchi jirani, hususan Burundi na DRC. TRC imeendelea na ujenzi wa reli kwa awamu ya pili, ambapo ujenzi wa reli ya SGR kutoka Tabora – Kigoma (Km 506) unaendelea na umefikia asilimia 9.59. Kazi zinazoendelea ni: Ujenzi wa tuta; Ujenzi wa vivuko; Ujenzi wa daraja la Malagarasi; na Usanifu.

119. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kwa upande mwingine inaendelea na ujenzi wa Reli ya SGR kutoka Uvinza - Musongati (km 300), ambapo maandalizi ya awali ya utekelezaji wa mradi yanaendelea ikiwemo usanifu na uletwaji wa vifaa, mitambo na wataalam. Hivyo, kukamilika kwa ujenzi wa reli hizi kutafungua nchi ya Tanzania kikanda kwa kuunganisha Bandari ya Dar es Salaam na nchi za Burundi na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo na kurahisisha usafirishaji wa shehena na biashara kati ya Tanzania na nchi hizo.

120. ***Mheshimiwa Spika,*** sambamba na hayo, ili kuhakikisha Sekta ndogo ya reli inaendelea kuchochea uchumi wa nchi kwa kujikita zaidi katika kutumia nishati safi ya umeme na kupunguza athari zinazotokana na matumizi ya mafuta, Serikali imeendelea kutafuta fedha kutoka kwa wadau mbalimbali wa maendeleo, ikiwemo Sekta Binafsi. Miradi inayotafutiwa fedha ni Ujenzi wa reli ya SGR kutoka: Kaliua – Mpanda – Karema (km 321); Mtwara – Mbambabay na matawi yake ya Liganga na Mchuchuma (km 1,000); Tanga – Arusha – Musoma (km 1,028); Reli ya mjini katika Jiji la Dar es Salaam (km 166); na Reli ya mjini katika Jiji la Dodoma (km 107).

121. ***Mheshimiwa Spika,*** kutokana na juhudi zinazotekelezwa, wapo wadau ambao wameonesha nia ya kuingia ubia na Serikali katika utekelezaji wa

miradi hiyo. Kwa ujumla, kutekelezwa kwa miradi husika kutawezesha kuundwa kwa mtandao wa reli ya SGR unaounganisha miji mikuu na nchi jirani na kuimarisha uchumi wa Tanzania kwa kurahisisha usafirishaji wa mizigo na abiria.

Usafirishaji wa Abiria na Mizigo kwa Reli za SGR na MGR

122. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia TRC imeendelea na uendeshaji wa reli ya SGR katika usafirishaji wa abiria kati ya Dar es Salaam na Dodoma. Usafirishaji kupitia reli hiyo umezidi kuimarika ambapo katika kipindi cha kuanzia Julai, 2025 hadi kufikia Machi, 2026 jumla ya abiria 2,515,203 walisafirishwa ikilinganishwa na abiria 2,054,828 waliosafirishwa katika kipindi kama hicho kwa mwaka wa fedha 2024/25 sawa na ongezeko la asilimia 22.40. Takwimu zinaonesha kuwa, tangu kuanza kwa uendeshaji mwezi Juni, 2024 abiria waliosafirishwa hadi mwezi Machi, 2026 imefikia 5,512,995. Ongezeko hili limechangiwa na huduma bora na ya uhakika inayotolewa.

123. ***Mheshimiwa Spika,*** usafirishaji huu umeendelea kuchochea biashara na shughuli mbalimbali za kiuchumi kwa kupunguza muda wa safari. Kwa mwenendo huu, inakadiriwa kwamba hadi kufikia mwisho wa mwaka wa fedha 2025/26, zaidi ya abiria milioni 3 watakuwa

wamesafirishwa kwa mwaka. Aidha, katika kuongeza ufanisi na kuendelea kuwarahisisishia usafiri wananchi, TRC imeongeza safari mbili (2) kati ya Dar es Salaam na Morogoro kuanzia tarehe 18 Aprili, 2026 na hivyo kufanya safari kati ya mikoa hiyo kuwa safari sita (6) kutoka safari nne (4) kwa siku.

124. ***Mheshimiwa Spika,*** sambamba na ufanisi huo, katika kipindi cha kuanzia Julai, 2025 hadi Machi 2026, jumla ya Shilingi bilioni 82.77 zimekusanywa kutokana na usafirishaji wa abiria kati ya Dar es Salaam na Dodoma. Takwimu zilizopo pia zinaonesha kuwa, Serikali imekusanya jumla ya Shilingi bilioni 169.37 tangu kuanza kwa safari za SGR nchini mwezi Juni, 2024.

125. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha kuanzia Julai, 2025 hadi kufikia mwezi Machi 2026, TRC ilisafirisha jumla ya tani 102,452 za mizigo ikiwa ni utekelezaji wa ahadi ya Serikali ya kuanza usafirishaji wa mizigo kupitia reli ya SGR. Kwa sasa, kampuni mbalimbali zinaendelea kujitokeza kusafirisha mizigo yao kupitia reli hiyo ikiwemo Kampuni ya Dangote ambayo inasafirisha saruji. Vilevile, TRC imeendelea kubuni na kutekeleza mikakati ya kuongeza upatikanaji wa mizigo ndani ya nchi kwa kuhamasisha Shoroba za Kiuchumi kandokando na sehemu zinazofikika na huduma za miundombinu ya Usafirishaji.

126. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hatua ya kuendelea kupunguza msongamano wa shehena katika Bandari ya Dar es Salaam, Serikali imeendelea kuhimiza matumizi ya bandari Kavu mbalimbali nchini, zikiwemo Ihumwa (Dodoma) na Isaka (Shinyanga). Katika kutekeleza azma hiyo, mwezi Machi, 2026 TRC imeanza usafirishaji wa shehena kwenda katika Bandari Kavu ya Isaka. Sambamba na hilo, TRC imeendelea kuhakikisha upatikanaji wa mizigo kupitia Reli ya SGR kwa kuunganisha miundombinu ya reli ya SGR na MGR. Hatua hiyo inajumuisha ujenzi wa kuunganisha miundombinu ya reli za MGR na SGR katika eneo la Ruvu ili kuwezesha usafirishaji wa mizigo kutoka Bandari za Dar es Salaam na Tanga, ambapo utekelezaji wake umefika asilimia 85.

127. ***Mheshimiwa Spika,*** TRC pia inaendelea na ujenzi wa kuunganisha reli za MGR na SGR katika eneo la Bahi kwa lengo la kuwezesha uhamishaji wa mizigo (*transhipment*) kati ya reli hizo ili iweze kusafirishwa kuelekea maeneo mbalimbali yakiwemo ya Isaka, Mwanza, Kigoma pamoja na nchi jirani. Huu ni mkakati wa muda mfupi wa usafirishaji wa mizigo kwa SGR wakati utekelezaji wa ujenzi wa vipande vingine ukiendelea.

128. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na kuendelea na ujenzi wa reli ya SGR nchini, Serikali pia imeendelea na uboreshaji wa Reli ya MGR kwa kuondoa reli nyepesi za ratili 45 na kutandika

reli nzito za ratili 80, sambamba na kuongeza uwezo wa madaraja kutoka tani 13.5 hadi 18.5 kwa ekseli. Aidha, ukarabati umeendelea kufanyika katika maeneo mbalimbali ya reli hiyo kupitia fedha zinazotengwa katika Mfuko wa Reli, ambapo hadi kufikia Machi, 2026 ukarabati wa njia ya reli ya MGR ya Kaliua – Mpanda (Km 210) umefikia asilimia 32.72. Kazi zinazoendelea ni pamoja na: Usanifu wa njia na madaraja; Ukarabati wa stesheni za Mpanda, Uyumbu, Kaliua na Katumba; Ujenzi wa kiwanda cha mataruma; Utengenezaji wa makalavati; Usanifu wa njia na mifumo ya maji; Uwekaji wa mitambo ya kuvunja mawe katika machimbo ya kokoto ya Tumbi (Tumbi Quarry); na Uletwaji wa vifaa mbalimbali.

129. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na ukarabati wa reli ya MGR, Serikali imeendelea na juhudi za kuwezesha upatikanaji wa vitendea kazi vya reli ya MGR kwa kuchukua hatua mbalimbali katika kuhakikisha kuwa reli hiyo inafanya kazi kwa ufanisi. Hatua zilizochukuliwa ni pamoja na: kuendelea na ukarabati wa vichwa vitano (5) vya njia kuu katika karakana ya Morogoro na ambao hadi Machi, 2026 umefikia asilimia 17 na ukarabati huo unatarajiwa kukamilika mwezi Desemba 2026; kuendelea na ukarabati wa mabehewa katika karakana ya Dar es Salaam, ambapo hadi kufikia Machi 2026, mabehewa ya abiria 37 na ya mizigo 369 yamekamilika na

yanafanya kazi; Ununuzi wa mabehewa 100 mapya ya mizigo; Uundwaji wa vichwa nane (8), ambapo vichwa viwili (2) tayari vimewasili nchini; na Uundwaji wa vichwa sita (6) unaendelea na hadi kufikia Machi, 2026 kazi imefikia asilimia 88. Kutekelezwa kwa hatua hizi kumeongeza uwezo wa TRC kuhudumia abiria na mizigo ikiwemo usafirishaji wa makasha kutoka Bandari ya Dar es Salaam kwenda Bandari Kavu ya Kwala na maeneo mengine.

130. ***Mheshimiwa Spika,*** TRC imefanikiwa kuongeza mizigo inayosafirishwa kupitia reli ya MGR, ambapo hadi kufikia Machi 2026, jumla ya tani 203,920 za mizigo zilisafirishwa ikilinganishwa na tani 183,048 zilizosafirishwa katika kipindi kama hicho katika mwaka wa fedha 2024/25 sawa na ongezeko la asilimia 11.40. Kwa upande wa usafirishaji wa abiria wa masafa marefu kupitia reli ya MGR, hadi kufikia Machi 2026, jumla ya abiria 300,858 walisafirishwa. Dhamira ya Serikali ni kuendelea kuimarisha reli ya MGR ili iendelee kuwezesha usafiri na usafirishaji katika maeneo yanayopitiwa na miundombinu ya reli hiyo.

131. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa kuzingatia changamoto za mafuriko ya mara kwa mara zinazoathiri reli ya MGR katika maeneo ya Kilosa – Kidete – Igandu, Wizara imeendelea kuchukua hatua madhubuti za kukarabati miundombinu

katika maeneo yaliyoathirika. Katika jitihada za kukabiliana na hali hiyo, Wizara imeendelea kutekeleza kazi za dharura, za muda mfupi na muda mrefu ikiwa ni pamoja na: Ujenzi wa njia ya reli yenye urefu wa kilomita 6.2 na daraja katika eneo la Godegode – Gulwe, ambapo ujenzi umefikia asilimia 99 na uendeshaji katika eneo hili unaendelea; Kuimarisha tuta la reli; Kujenga mifereji ya kupitisha maji kwa viwango vinavyokidhi mahitaji ya sasa; na Kuweka miundombinu imara zaidi inayoweza kustahimili majanga ya asili.

132. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kupata suluhisho la kudumu kuhusu changamoto ya mafuriko katika maeneo husika, Wizara ya Uchukuzi kwa kushirikiana na Wizara ya Kilimo pamoja na wadau wengine, wakiwemo Wizara ya Maji na Ofisi ya Waziri Mkuu – TAMISEMI, kupitia Mradi wa Uboreshaji wa Reli ya Kati (TIRP II), zinaendelea na maandalizi ya ujenzi na ukarabati wa mabwawa sita (6) yaliyopo katika eneo la kidakio la Mto Kinyasungwe kwenye mikoa ya Morogoro na Dodoma. Mabwawa yatakayojengwa ni pamoja na Kidete, Kimagai, Buigiri, Ikowa, Hombolo na Dabalo.

133. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia Wizara ya Uchukuzi na Wizara ya Maji pia inakusudia kujenga mabwawa mengine mawili, yaani bwawa la Lumuma (Wilaya ya Kilosa, Mkoa

wa Morogoro) na bwawa la Mzase (Wilaya ya Mpwapwa, Mkoa wa Dodoma), na hivyo kufanya jumla ya mabwawa nane (8). Mabwawa haya yatawezesha uhifadhi wa maji na kupunguza athari za mafuriko kwenye miundombinu ya reli, huku yakichangia utekelezaji wa shughuli mbalimbali za kiuchumi kama vile kilimo, umwagiliaji na ufugaji. Juhudi hizi zinalenga kuhakikisha kuwa reli ya MGR inaendelea kuwa salama, imara na ya kuaminika kwa usafirishaji wa abiria na mizigo.

Ushirikishwaji wa Sekta Binafsi katika matengenezo na utoaji wa huduma za usafirishaji kwa njia ya reli nchini

134. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa lengo la kuimarisha ushiriki wa Sekta Binafsi na kuongeza ufanisi katika uendelezaji na uboreshaji wa reli nchini, Serikali kupitia TRC imeingia Mkataba na kampuni binafsi kwa ajili ya kufanya matengenezo ya njia za reli za MGR (outsource maintanance) ikiwemo Reli ya Tanga – Arusha, Ruvu – Mruazi *Junction* na Dar es Salaam – Morogoro. Kazi zilizofanyika ni pamoja na ujenzi wa makalavati; Kushindilia kokoto kwenye reli; Kusafisha njia ya reli pamoja na kuweka mirefeji ya maji. Vilevile, TRC imeingia Mkataba na Kampuni binafsi kwa ajili ya ufufuaji wa vichwa vitano (5) vya njia kuu ambao unaendelea na ukarabati wa vichwa vinne (4) vya Sogeza upo katika maandalizi ya awali.

135. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali pia imeendelea kuhamasisha Sekta Binafsi kutumia njia ya reli kutoa huduma ya usafiri na usafirishaji kwa kutumia vichwa vya treni na mabehewa yao (open access). Hatua hii inalenga kuongeza ufanisi wa Reli ya MGR na SGR, ambapo kampuni mbalimbali zimeanza kujitokeza na maandalizi ya awali ya uendeshaji ikiwemo kuingia mikataba yanaendelea.

136. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na hayo, kazi nyingine zilizotekelezwa na TRC hadi kufikia Machi 2026, ni pamoja na: Kuendelea na uboreshaji wa mifumo ya ishara, mawasiliano na umeme katika njia ya reli ya MGR; Kuendelea na uboreshaji wa mifumo ya TEHAMA ikiwemo ufungaji wa kamera za CCTV kwa ajili ya ulinzi na usalama katika maeneo ya stesheni; na Mfumo wa kielektroniki wa ukataji tiketi (e-ticketing).

Huduma za Usafiri kupitia Reli ya TAZARA

137. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali ya Tanzania na Zambia zimeendelea kushirikiana katika kusafirisha mizigo na abiria kwa kutumia Mamlaka ya Reli ya Tanzania na Zambia (TAZARA) ambayo inamilikiwa kwa uwiano sawa wa hisa za asilimia 50 kwa 50 kati ya Tanzania na Zambia. Reli hiyo ina urefu wa jumla ya kilomita 2,153 kuanzia Dar es Salaam, Tanzania

hadi New Kapiri Mposhi, Zambia zikijumuisha kilomita 1,860 za njia kuu na kilomita 293 za njia ya reli zilizoko stesheni na zile za michepuko ya reli. TAZARA imeendelea kutoa huduma za usafiri na usafirishaji kati ya nchi wanahisa na nchi nyingine za SADC.

138. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia TAZARA imeendelea kutoa huduma ya usafirishaji wa mizigo na abiria, ambapo hadi kufikia mwezi Machi 2026, jumla ya tani 157,377 zilisafirishwa kupitia reli ya TAZARA. Kati ya hizo, tani 52,991 zilisafirishwa na TAZARA na tani 104,386 zilisafirishwa na kampuni binafsi zilizoingia mikataba ya kusafirisha mizigo kwa kutumia reli hiyo. Reli hii kutokana na usanifu wake ina uwezo wa kusafirisha tani milioni 5 kwa mwaka.

139. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa upande wa abiria waliosafirishwa kupitia reli ya TAZARA hadi kufikia Machi 2026, treni za abiria zinazofanya safari kati ya Dar es Salaam na New Kapiri Mposhi, zilisafirisha jumla ya abiria 216,018 ikilinganishwa na abiria 416,768 waliosafirishwa katika kipindi kama hicho cha mwaka wa fedha 2024/25. Vilevile, Treni ya Udzungwa inayosafiri kati ya stesheni za Kidatu na Makambako ilisafirisha jumla ya abiria 80,564 ikilinganishwa na abiria 162,936 waliosafirishwa katika kipindi kama hicho mwaka wa fedha 2024/25. Ufanisi mdogo wa reli ya TAZARA umesababisha kupungua kwa

mizigo na abiria kutokana na uchakavu wa miundombinu na uhaba wa vitendea kazi vikiwemo vichwa vya treni, mabehewa na vipuri.

140. ***Mheshimiwa Spika,*** utakumbuka kuwa, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, katika Hotuba yake wakati wa kufungua Rasmi Bunge la 13 la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Dodoma, tarehe 14 Novemba 2025, alilitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa Serikali yake kwa kushirikiana na nchi mwanahisa imeanza mkakati mahsusi wa kufanya maboresho makubwa ya reli ya TAZARA.

141. ***Mheshimiwa Spika,*** napenda kulitaarifu Bunge lako kuwa, uzinduzi wa mradi wa ufufuaji wa reli ya TAZARA ulifanyika tarehe 20 Novemba, 2025 jijini Lusaka nchini Zambia. Uzinduzi huo ulifanyika kufuatia Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Jamhuri ya Zambia mnamo tarehe 29 Septemba, 2025 kusaini mkataba wa uendeshaji (Concession agreement) na Kampuni ya CCECC kutoka nchini China kwa ajili ya kuboresha reli ya TAZARA. Kampuni hii itawekeza jumla ya Dola za Marekani bilioni 1.4, ambayo ni sawa na takriban Shilingi trilioni 3.6. Kwa sasa kampuni hiyo imeanza utekelezaji wa awali ikiwemo kufanya upimaji na usanifu wa miundombinu ya reli ili kuanza ukarabati wa njia.

142. ***Mheshimiwa Spika***, maboresho hayo ya reli ya TAZARA yametokana na ubunifu wa Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, ambapo katika kipindi cha uongozi wake ameendelea kuiwezesha Sekta ya Uchukuzi kuendelea kutoa mchango mkubwa katika kukuza uchumi wa Taifa. Ubunifu wake umewezesha kuanza kwa ukarabati wa reli hiyo. Uboreshaji wa reli hii unaenda sambamba na maono ya Serikali ya Awamu ya Sita, ambayo ni kuhakikisha kuwa Serikali inatoa kipaumbele kwa miradi ya ujenzi wa reli zinazofungua nchi kwa ajili ya biashara ili kutumia vizuri fursa ya kijiografia tuliyonayo.

143. ***Mheshimiwa Spika***, pamoja na manufaa mengine, utekelezaji huu wa kimkakati unatarajiwa kuleta mageuzi makubwa katika utendaji wa TAZARA kwa kuongeza uwezo wa kusafirisha mizigo kutoka wastani wa chini ya tani 150,000 ya sasa kwa mwaka hadi kufikia tani milioni 2.4 kwa mwaka wa tatu wa uendeshaji baada ya kukamilika kwa matengenezo makubwa ya miundombinu, ununuzi wa vichwa vya treni pamoja na mabehewa ya kisasa yenye ufanisi zaidi. Maboresho haya yanatarajiwa pia kuzalisha ajira mpya 20,000 za moja kwa moja na ajira 80,000 zisizo za moja kwa moja. Hatua hii itaimarisha usafirishaji wa shehena kupitia bandari ya Dar es Salaam kwenda na kutoka nchi jirani zikiwemo Zambia, Jamhuri ya

Kidemokrasia ya Congo (DRC) na nchi za Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika (SADC) na kuimarisha usafirishaji wa bidhaa za ndani (local traffic).

144. ***Mheshimiwa Spika,*** naomba niwataarifu Watanzania wenzangu kuwa, makubaliano haya yamefikiwa ndani ya kipindi cha Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania baada ya kutokamilika kwa takriban miaka 20 iliyopita. Hatua hii ni kubwa na ya kihistoria kwa kuwa itawezesha nchi yetu kuendelea kutumia reli zetu kuimarisha huduma na kuinua maisha ya Watanzania kwa ujumla. Wizara itaendelea kusimamia mikataba hii ili iweze kutekelezwa kwa wakati na weledi ili kufikia malengo yaliyokusudiwa na hasa uondoshaji wa shehena katika Bandari ya Dar es Salaam.

145. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa kuona fursa zitakazopatikana baada ya maboresho haya, Serikali imepokea maombi kutoka Serikali ya Malawi kujenga reli ya kuunganisha na reli ya TAZARA katika Mkoa wa Mbeya au Songwe. Aidha, Serikali ya DRC imeomba kuitumia reli ya TAZARA kwa kuunganisha mtandao wa reli wa Zambia. Mfumo wa reli za DRC unaingiliana na reli ya TAZARA (Cape Gauge). Zipo faida nyingi za kuunganisha reli hiyo kutokana na nchi ya DRC kuwa na mizigo mingi ikiwemo madini.

HUDUMA ZA UCHUKUZI KATIKA BAHARI NA MAZIWA MAKUU

Huduma za Usafirishaji katika Bahari

146. ***Mheshimiwa Spika,*** Kampuni ya Meli ya Serikali ya China na Tanzania (SINOTASHIP) ambayo inamilikiwa kwa uwiano sawa wa nchi hizo mbili (2) imeendelea kutoa huduma za usafirishaji wa mizigo katika masafa marefu kwa njia ya bahari. Aidha, SINOTASHIP imeendelea kutoa huduma za uwakala wa meli kwa washirika wake ambao ni COSCO Shipping Company Limited na Oriental Overseas Container Line katika Bandari ya Dar es Salaam. Kampuni hii imeendelea kuimarisha huduma za usafirishaji wa baharini na kuongeza ufanisi katika kukuza biashara ya kimataifa.

147. ***Mheshimiwa Spika,*** ndani ya kipindi cha Serikali ya Awamu ya Sita, SINOTASHIP kwa kushirikiana na COSCO Shipping Group imeongeza njia za meli (shipping routes) kutoka tatu (3) hadi kufikia tano (5). Aidha, katika kipindi cha mwaka 2025, Meli ya MV. Changshun II ya SINOTASHIP ilisafirisha shehena jumla ya tani 621,528 ikilinganishwa na tani 615,375 zilizosafirishwa kwa mwaka 2024. Ongezeko hili la tani 6,153 lilitokana na meli kufanya kazi kwa ufanisi baada ya kufanyiwa matengenezo makubwa mwaka 2024.

148. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuongeza mapato ya Kampuni yatokanayo na huduma za uwakala, kwa mwaka 2025, SINOTASHIP ilihudumia jumla ya makasha 84,500 katika Bandari ya Dar es Salaam ikilinganishwa na makasha 81,993 yaliyohudumiwa mwaka 2024, sawa na ongezeko la makasha 2,507. Ongezeko hilo linatokana na kukua kwa biashara ya uwakala na uwepo wa ongezeko kubwa la meli zinazoleta na kuondosha shehena katika Bandari za Dar es Salaam, Tanga na Mtwara.

Huduma za Usafiri na Usafirishaji katika Maziwa Makuu

149. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuchochea usafirishaji wa shehena kufikia masoko ndani ya nchi na nchi jirani zilizopo katika Maziwa Makuu ya Victoria, Tanganyika na Nyasa, Serikali kupitia Kampuni ya Meli Tanzania (TASHICO) inaendelea na ujenzi na ukabarati wa meli ili kuboresha huduma za usafiri na usafirishaji wa abiria na mizigo.

150. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia TASHICO, imeendelea kutoa huduma za usafirishaji wa abiria na mizigo katika Maziwa Makuu, lengo likiwa ni kuendelea kuwawezesha wananchi wanaoishi katika maeneo hayo kuendelea na shughuli zao za kiuchumi na kijamii. Kwa kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi, 2026

TASHICO ilisafirisha abiria 128,191. Aidha, katika kipindi hicho, TASHICO ilisafirisha tani 71,796.25 za mizigo ikilinganishwa na tani 58,605.78 zilizosafirishwa katika kipindi kama hicho kwa mwaka wa fedha 2024/25, ikiwa ni sawa na ongezeko la asilimia 22.51. Ongezeko hilo la mizigo limetokana na kuanza kutoa huduma kwa meli ya MT. Sangara katika ziwa Tanganyika baada ya ukarabati wa meli hiyo kukamilika.

151. ***Mheshimiwa Spika,*** Ilani ya Chama Cha Mapinduzi ya Uchaguzi Mkuu wa mwaka 2025 inatambua umuhimu wa meli katika kuchochea ukuaji wa uchumi, kuifungua nchi na kuimarisha huduma za usafiri kwa wananchi. Katika kipindi hiki, Serikali kupitia TASHICO imeendelea kusimamia ujenzi wa meli mpya na ukarabati wa meli zilizopo ili kuimarisha usafiri wa abiria na usafirishaji wa mizigo. Katika hatua hizo, Serikali imekamillisha ujenzi wa Meli ya MV. New Mwanza katika Ziwa Victoria, ambayo tayari imeanza kutoa huduma kati ya Bandari ya Mwanza na Bukoba.

152. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali pia imeendelea na ukarabati wa meli katika Ziwa Victoria, ambapo ukarabati wa meli ya uokozi ya MT. Ukerewe umefikia asilimia 79 kutoka asilimia 17 iliyokuwa imefikiwa mwezi Machi, 2025. Vilevile, Serikali kupitia TASHICO inaendelea na

maandalizi ya ukarabati wa meli ya MT. Nyangumi yenye uwezo wa kusafirisha shehena ya mafuta ya lita 410,000; ukarabati wa meli ya MV. Clarias yenye uwezo wa kubeba abiria 216 na mzigo tani 10; na kuanza maandalizi ya ujenzi wa meli yenye uwezo wa kubeba tani 3,000 za mizigo katika ziwa hilo.

Mikakati ya Serikali ya Awamu ya Sita Kutumia Fursa zilizopo ukanda wa Ziwa Tanganyika

153. ***Mheshimiwa Spika,*** Ziwa Tanganyika limejaliwa kuunganisha nchi nne (4) za Tanzania, Burundi, Zambia na DRC zenye uchumi mkubwa wa jumla ya Pato la Taifa (GDP) linalokadiriwa kufikia Dola za Marekani bilioni 178 kwa mwaka na kuwa na idadi ya watu takriban milioni 213. Ziwa hili linazungukwa na ukanda muhimu wenye shughuli mbalimbali ikiwemo uchimbaji madini ya kimkakati yanayopatikana katika nchi hizo. Ziwa Tanganyika ni la kwanza barani Afrika na la pili duniani kwa kina kirefu. Aidha, Ziwa hili ni la pili barani Afrika kwa ukubwa na ni eneo pekee kwa umuhimu (hotspot area) kijiografia na hivyo kulifanya kuwa lango kuu la biashara kwa nchi za Burundi kupitia bandari ya Bujumbura, DRC kupitia bandari ya Kalemie na Moba; Zambia kupitia bandari ya Mpulungu.

154. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na sifa hizo, pia ukanda huo wa Ziwa Tanganyika unaongoza kwa utajiri wa madini adhimu (Critical Minerals) duniani ukiunganisha ukanda wa Shaba wa DRC, Zambia na Burundi. Kwa sasa Dunia inaelekea kwenye matumizi ya madini hayo kwa ajili ya Teknolojia ya Betri inayotumika katika magari ya umeme na treni za umeme. Tathmini zinaonyesha kwamba, nchi zenye utajiri wa madini hayo zitaongoza kwa uchumi na zitachukua nafasi ya nchi zenye mafuta.

155. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa Tanzania, kuna bandari kubwa ya Kigoma ambayo kwa zaidi ya miaka 100 imekuwa ni kiunganishi kikubwa kwa nchi zisizo na bahari kupitia mlango wa bahari. Dhamira ya Serikali ya Awamu ya Sita ni kufungua uchumi wa Tanzania kwa kuimarisha nafasi ya Tanzania kama lango kuu la biashara kwa upande mmoja, lakini kama kitovu cha biashara na uchumi kwa kutumia fursa ya kijiografia na mikakati ya kupanua zaidi masoko kupitia Ziwa Tanganyika.

156. ***Mheshimiwa Spika,*** kutokana na umuhimu wa ukanda wa Ziwa Tanganyika, Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, imeendelea kutekeleza miradi mbalimbali ikiwemo:

i. Kufufua meli ya MT. Sangara, ambapo imefanyiwa ukarabati mkubwa na kwa sasa imekamilika na inaendelea kutoa huduma za usafirishaji wa shehena ya mafuta kati ya Bandari za Kigoma na Bandari za Kalemie na Uvira zilizopo DRC;
ii. Ujenzi wa meli nne (4) za mizigo katika Ziwa Tanganyika zinazojengwa na TPA kwa kushirikiana na Sekta Binafsi ambazo zina uwezo wa kubeba tani 2,000 za mizigo kila moja na zinatarajiwa kuboresha ufanisi wa usafirishaji na kuchochea biashara. Meli hizo kwa sasa zimekamilika na ziko katika hatua za majaribio ya mwisho;
iii. Kukamilisha ujenzi wa Bandari ya Karema ambayo kwa sasa inaendelea kutoa huduma;
iv. Kuanza ujenzi wa magati mawili (2) ya kisasa katika Bandari ya Kigoma, ambapo gati moja ni kwa ajili ya kuhudumia abiria ambalo hadi Machi, 2026 utekelezaji wake umefikia asilimia 13; na gati la mizigo liko katika hatua za awali za kuanza ujenzi;
v. Kuendelea na uboreshaji katika Bandari ya Kasanga;
vi. Kuanza kwa maboresho ya Bandari ya Kalemie nchini DRC kutokana na makubaliano ya kuboresha miundombinu ya kuchochea biashara kati ya Tanzania na nchi hiyo. Makubaliano hayo yalifanyika mwaka 2022 na

yalilenga kuboresha miundombinu ya reli, bandari, barabara, meli na viwanja vya ndege;

vii. Kuanza ukarabati wa reli ya MGR inayounganisha Bandari ya Kigoma na Bandari kavu ya Katosho, ikiwa ni hatua za kuongeza ufanisi wa uondoshaji wa mizigo katika Bandari ya Kigoma;

viii. Kukamilika kwa Upembuzi Yakinifu na kuanza ujenzi wa reli ya SGR kati ya Uvinza – Musongati (km 300) pamoja na kuendelea kukamilisha Upembuzi Yakinifu wa ujenzi wa reli ya SGR kutoka Gitega – Bujumbura – Uvira – Kindu (km 820) kwa ajili ya kuunganisha nchi za Tanzania, Burundi na DRC kibiashara;

ix. Kuendelea na maboresho ya Kiwanja cha Ndege cha Kigoma kufikia daraja la 3C, ambacho kitakuwa na uwezo wa kupokea ndege kutoka nchi jirani;

x. Kuendeleza majadiliano kati ya Tanzania, DRC na Burundi, ambayo yameendelea kuleta manufaa mbalimbali kutokana na mijadala inayofanyika kuhusu changamoto zilizopo na mikakati ya kuzitatua. Kongamano la hivi karibuni lilifanyika tarehe 15 – 16 Aprili, 2026 na kushirikisha zaidi ya washiriki 350. Mgeni rasmi katika kongamano hilo alikuwa Mheshimiwa Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba (Mb.), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya

Muungano wa Tanzania, ambaye pia alizihakikishia nchi zilizoshiriki kuwa zitaendelea kupata ushirikiano stahiki kutoka Tanzania;

xi. Kuendelea na ukarabati wa meli ya MV. Liemba yenye uwezo wa kusafirisha abiria 600 na tani 200 za mizigo ambao umefikia asilimia 64; na ukarabati wa meli ya MV. Mwongozo tayari mkataba umesainiwa na maandalizi ya kuanza ukarabati yanaendelea;

xii. Kuanza maandalizi ya ujenzi wa meli mpya yenye uwezo wa kubeba abiria 600 na tani 400 za mizigo, ambapo tayari malipo ya awali (Advance Payment) yamefanyika na hatua za utekelezaji zinaendelea;

xiii. Kuendelea na ujenzi wa kiwanda cha kujengea meli chenye uwezo wa kubeba meli yenye uzito wa tani 5,000, ambapo tayari mkandarasi amelipwa sehemu ya malipo ya awali (Advance Payment) na mradi upo katika hatua za awali za maandalizi (mobilization). Ujenzi wa kiwanda hiki utachochea ajira nchini na kuzivutia nchi jirani za Maziwa Makuu kujenga meli zao nchini na kuweka historia ya kuwa na kiwanda kama hicho hapa nchini; na

xiv. Kuwekeza zaidi ya Dola za Marekani milioni 68 kwa ajili ya ujenzi wa kivuko cha treni za kisasa (Wagon Ferry) katika Ziwa Tanganyika. Kivuko hiki kitakuwa na

uwezo wa kuvusha treni za SGR kutoka Bandari ya Kigoma hadi Bandari ya Kalemie (DRC), Bandari ya Bujumbura (Burundi) na Bandari ya Mpulungu (Zambia). Vilevile, kivuko hiki kitabeba treni ya Cape Gauge kutoka Bandari ya Kigoma hadi Bandari ya Kalemie (DRC), ambapo kuna treni ya kutoka Bandari ya Kalemie hadi Kindu (km 700), pia kutoka Kindu hadi Lubumbashi (km 1,300) na kutoka Lubumbashi hadi Kananga - DRC (km 1,000) kwa reli.

HUDUMA ZA VIWANJA VYA NDEGE

157. ***Mheshimiwa Spika,*** katika uendelezaji na uendeshaji wa miundombinu ya viwanja vya ndege nchini**,** Mamlaka ya Viwanja vya Ndege Tanzania (TAA) imeendelea kusimamia na kuendeleza viwanja vya ndege vya Serikali. Usimamizi huo unahusisha kutoa huduma bora zenye ufanisi na salama, kufunga vifaa wezeshi kwa ajili ya usafirishaji wa abiria na mizigo katika viwanja vya ndege; na pia kutoa ushauri wa kitaalamu kwa Serikali na Umma kuhusu uanzishwaji, uendelezaji, usimamizi, uendeshaji na utunzaji wa Viwanja vya Ndege ili kuhakikisha kuwa vinachangia kikamilifu katika maendeleo ya sekta ya anga, kukuza biashara nchini na uchumi kwa ujumla.

158. ***Mheshimiwa Spika,*** hadi kufikia Machi 2026, TAA iliendesha mazoezi ya utayari wa dharura (Emergency Drills) katika Viwanja vya Ndege vya Tabora, Musoma, Iringa na Mpanda. Hatua hiyo imeimarisha uwezo wa viwanja hivyo kukabiliana na majanga na dharura. Aidha, TAA imefanya ukaguzi wa uendeshaji na kuhuisha leseni za Viwanja vya Ndege vya Mtwara, Mafia, Tabora, Kasulu, Kibondo, Nachingwea, Shinyanga, West Kilimanjaro na Kilwa Masoko ili kuhakikisha viwanja vya ndege vinaendelea kuwa salama na vyenye ubora unaotakiwa kwa kuzingatia viwango vya kitaifa na kimataifa vya usalama na uendeshaji wa viwanja vya ndege.

159. ***Mheshimiwa Spika,*** katika jitihada za kuboresha huduma za Viwanja vya Ndege nchini, Serikali kupitia TAA imeendelea kujenga, kukarabati na kuboresha Viwanja vya Ndege vya kimataifa na vya Mikoa ili kukidhi mahitaji ya soko la ndani na nje ya nchi na kuhakikisha nchi inakuwa na miundombinu bora na huduma za kisasa kwa abiria katika viwanja vya ndege. Hadi kufikia Machi 2026, Wizara kupitia TAA imeendelea na uboreshaji wa Kiwanja cha Ndege cha Arusha, ambapo ufungaji wa mfumo wa taa za kuongozea ndege umefikia asilimia 65; na ujenzi wa Karakana ya matengenezo ya ndege ya Kilimo Anga na ujenzi wa tabaka la juu la lami la barabara ya kuruka na kutua ndege katika kiwanja hicho unaendelea, ambapo tayari

wakandarasi wamekabidhiwa maeneo ya miradi kwa ajili ya utekelezaji.

160. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Ilani ya Chama cha Mapinduzi ya Uchaguzi Mkuu wa mwaka 2025, Serikali imeahidi kukipandisha hadhi Kiwanja cha Ndege cha Mwanza kuwa Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa. Wizara kwa kushirikiana na TAA tayari imekamilisha Upembuzi Yakinifu na Usanifu wa Kina wa Mradi wa Ujenzi wa Jengo Jipya la abiria (litakalokuwa na uwezo wa kuhudumia abiria milioni 2.5 kwa mwaka) pamoja na miundombinu wezeshi. Aidha, Wizara kupitia TAA inaendelea na majadiliano na wadau wa ndani na nje kwa ajili ya ufadhili wa mradi huo. Ukamilishwaji wa mradi huu utakiwezesha Kiwanja hiki kuhudumia abiria na ndege za Kimataifa kwa ufanisi.

161. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuitumia Sekta ya Uchukuzi kuifungua nchi, miongoni mwa juhudi zinazofanyika ni kuboresha na kujenga viwanja vya ndege vya kisasa katika maeneo ya kimkakati katika mipaka ya Tanzania na nchi nyingine ili kutoa huduma za kikanda na kimataifa. Aidha, viwanja hivi vinatumika kutoa huduma za kiutalii na kupunguza changamoto ya kuwa na viwanja vingi katika hifadhi. Katika kufikia azma hiyo, Serikali ya Awamu ya Sita imeamua kujenga viwanja vipya vya ndege ikiwemo Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Serengeti.

162. ***Mheshimiwa Spika,*** hadi kufikia Machi 2026, hatua ya kwanza ya uchambuzi wa sifa za awali za Wakandarasi wa Kimataifa (Pre-qualification) imekamilika na kwa sasa taratibu za ununuzi wa Mkandarasi atakayefanya ujenzi na Mhandisi Mshauri atakayesimamia ujenzi huo zinaendelea. Lengo la Serikali la kutekeleza mradi huu wa kimkakati ni kukuza utalii nchini pamoja na kulinda ikolojia ya Hifadhi ya Taifa ya Serengeti. Hivyo mradi huu umesanifiwa kwa kuzingatia utunzaji wa mazingira (Green airport) ambayo kwa ujumla wake itachochea ukuaji wa shughuli za utalii nchini.

163. ***Mheshimiwa Spika,*** wakati mradi wa ujenzi wa miundombinu ya barabara ya kuruka na kutua ndege, barabara ya kiungio, maegesho ya ndege, barabara ya kuingia kiwanjani na maegesho ya magari kwa kiwango cha lami na ujenzi wa miundombinu wezeshi ukiwa unaendelea kutekelezwa na TANROADS katika Kiwanja cha Ndege cha Musoma, ambapo utakelezaji wa jumla umefikia asilimia 63, Wizara kupitia TAA imekamilisha uhuishwaji wa usanifu wa Jengo jipya la abiria na taratibu za ununuzi wa Mkandarasi wa Ujenzi wa Jengo hilo zinaendelea. Pia, kwa upande wa Mradi wa Ujenzi wa Kiwanja cha Ndege cha Mkoa wa Kagera, Mtaalamu Elekezi anayefanya Upembuzi Yakinifu na Usanifu wa Kina amekamilisha uandaaji wa taarifa ya Awali (Inception Report) na kwa sasa anaendelea na kazi ya Upembuzi Yakinifu na Usanifu wa Awali.

164. ***Mheshimiwa Spika,*** Mkoa wa Kilimanjaro ni miongoni mwa mikoa yenye shughuli nyingi za utalii nchini na hivyo kuendelea kuwepo umuhimu wa kuendeleza miundombinu wezeshi ya utalii katika mkoa huo, kikiwemo Kiwanja cha Ndege cha Moshi. Katika kuendeleza Kiwanja hicho, Serikali imeendelea kufanya maboresho mbalimbali yakiwemo: ujenzi wa barabara ya kuruka na kutua ndege; na ujenzi wa uzio kuzunguka kiwanja husika.

165. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia TAA imeendelea na utekelezaji wa maboresho ya Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro (KIA), ikiwa ni sehemu ya kuimarisha mchango wa sekta katika kukuza utalii na biashara ya usafirishaji wa bidhaa za kilimo zinazoharibika kwa haraka katika ukanda wa kaskazini. Serikali imekamilisha taratibu za manunuzi na tayari Wakandarasi wamepatikana kwa ajili ya kutekeleza shughuli mbalimbali, zikiwemo: ukarabati wa barabara ya kuruka na kutua ndege; ufungaji wa mfumo wa taa za kuongozea ndege (AGL); na ujenzi wa Jengo Jipya la Watu Mashuhuri (New VIP Terminal).

166. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hatua nyingine za kuimarisha kiwanja cha KIA, maboresho ya eneo la kuhifadhi mizigo inayohitaji ubaridi yamekamilika; kazi za ujenzi wa uzio wa usalama wa kiwanja zinaendelea; na kazi ya maboresho ya eneo la kuhifadhi mizigo mikavu (dry cargo) imefikia asilimia 5. Sambamba na

kazi hizo, kazi ya usanifu wa jengo kuu la utawala imekamilika na mkataba wa huduma za ushauri elekezi kwa ajili ya ujenzi wa jengo la mizigo umesainiwa na Mshauri Elekezi tayari amekabidhiwa eneo la mradi.

167. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kukidhi ongezeko la mahitaji ya huduma za usafiri wa anga nchini, Serikali kupitia TAA imeendelea kuchukua hatua madhubuti na za kimkakati, ikiwemo utwaaji, upimaji na urasimishaji wa ardhi kwa ajili ya upanuzi na ujenzi wa miundombinu ya viwanja vya ndege nchini. Hadi kufikia Machi 2026, TAA kwa kushirikiana na taasisi nyingine za Serikali inaendelea kukamilisha taratibu za upatikanaji wa hati miliki kwa viwanja vya ndege sita (6), ambavyo ni Kirondatal, Mvumi, Ngara, Liwale, Manyoni na Singida. Aidha, kwa kuzingatia umuhimu wa suala la fidia kwa wananchi waliopisha maeneo yao kwa ajili ya upanuzi wa viwanja vya ndege nchini, Serikali ya Awamu ya Sita imefanikisha kulipa fidia kwa wananchi 737 wa eneo la Kipunguni waliopisha upanuzi wa Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere (JNIA), pamoja na wananchi 58 waliopisha upanuzi wa Kiwanja cha Ndege cha Musoma. Serikali itaendelea kushughulikia changamoto za fidia kwa kuendelea kutenga fedha katika bajeti ili kukamilisha malipo ya fidia kwa wananchi wote waliopisha uendelezaji wa viwanja vya ndege.

HUDUMA ZA USAFIRI WA ANGA

168. ***Mheshimiwa Spika,*** tunaendelea kuishukuru Serikali kwa kufufua Kampuni ya Ndege Tanzania (ATCL) kuanzia mwaka 2015. Hatua hii imewezesha kuongezeka kwa ndege zinazoendeshwa na ATCL kutoka ndege moja mwaka 2016 hadi kufikia ndege 16. Manufaa yaliyopatikana baada ya ufufuaji huu wa kimkakati ni pamoja na:

i. Kuongezeka kwa abiria wanaosafirishwa na ATCL kutoka abiria 107,166 mwaka 2016/17 hadi kufikia abiria 1,178,025 mwaka 2024/25;

ii. Kuimarika kwa ukusanyaji wa mapato ya ndani ya ATCL kutoka Shilingi bilioni 23 mwaka 2016/17 hadi kufikia Shilingi bilioni 595.7 mwaka 2024/25;

iii. Kuongezeka kwa mchango wa ATCL katika kodi kutoka Shilingi bilioni 2.4 mwaka 2016/17 hadi kufikia Shilingi bilioni 52.35 mwaka 2024/25;

iv. Kuongezeka kwa mchango wa ATCL katika Mapato ya Fedha za Kigeni kutoka Dola za Marekani milioni 9.85 mwaka 2017/18 hadi kufikia Dola za Marekani milioni 157.7 mwaka 2024/25;

v. Kupanuka kwa mtandao wa safari wa ATCL kutoka vituo 4 vilivyokuwepo mwaka 2015/16 hadi kufikia vituo 33 mwezi Machi 2026; na

vi. Kuongezeka kwa mchango wa ATCL katika ajira ambapo idadi ya watumishi imeongezeka kutoka watumishi 171 mwaka 2016/17 hadi kufikia watumishi 1,148 Machi 2026. Miongoni mwa watumishi hao ni marubani ambao wameongezeka kutoka marubani 13 mwaka 2016/17 hadi kufikia marubani 142 mwaka 2026.

169. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na manufaa haya, ufufuaji wa ATCL umechochea ukuaji wa sekta nyingine zikiwemo utalii, kilimo, biashara na madini. Aidha, hatua hii ya kimkakati ya kuendelea kuboresha ATCL imewezesha Tanzania kujitangaza kikanda na kimataifa na kuwa miongoni mwa nchi chache Kusini mwa Jangwa la Sahara kuwa na shirika la taifa la ndege (National Flag Carrier).

170. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na manufaa haya makubwa, kwa muda mrefu kumekuwepo na changamoto ya mtaji mdogo ikilinganishwa na mahitaji ya ndege kwa ATCL, hali inayosababisha kutokuwa na mizania halisi ya kimahesabu na kupelekea deni ambalo halitokani na udhaifu wa utendaji, bali ni kukosa umiliki wa ndege. Kwa

kuliona hili, Serikali imeandaa mpango mahsusi wa kuimarisha utendaji na mizania kwa kupitia upya mfumo wa umiliki wa ndege. Utekelezaji huo upo katika hatua za mwisho na utakapokamilika utaweka taswira nzuri ya mizania ya kimahesabu. Kwa njia hii, ATCL itakuwa na uwezo mkubwa wa kupata mitaji na fedha za uendeshaji kutoka taasisi za fedha kwa masharti nafuu na hivyo kuiwezesha Kampuni kuendesha shughuli zake kwa misingi imara na endelevu ya kibiashara.

171. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2025/26, Serikali kupitia ATCL imeendelea na taratibu za ununuzi wa ndege mbili (2) aina ya Dash 8 Q400 na imekamilisha ununuzi wa injini moja (1) ya akiba kwa ajili ya ndege aina ya B787- 8 Dreamliner na kufanya malipo ya awali ya injini moja (1) ya akiba ya Boeing 737-9. Upatikanaji wa injini za akiba utawezesha ndege zote kuendelea kufanya kazi bila kusimama wakati wa matengenezo yaliyopangwa (planned maintenance) ya injini. Vilevile, ATCL imeendelea na uboreshaji wa miongozo ya uendeshaji wa shughuli za usafiri wa anga (Operation Manuals).

172. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa sasa, ATCL inaendelea kutoa huduma za usafiri wa anga kwa kutumia ndege zake 16 zikijumuisha ndege nne (4) za masafa marefu ambazo kati yake: tatu (3) ni za abiria aina ya Boeing 787-8 na moja (1) ni ya mizigo aina ya Boeing 767-300F; ndege sita

(6) za masafa ya kati zikijumuisha nne (4) aina ya Airbus A220 – 300 na mbili (2) aina ya Boeing 737 Max 9; na ndege sita (6) za masafa mafupi zikiwemo tano (5) aina ya Dash 8 Q400 na moja (1) aina ya Dash 8 Q300.

173. ***Mheshimiwa Spika,*** kama ilivyoelezwa awali, ATCL imeendelea kuongeza vituo vya huduma na uimarishaji wa uendeshaji ambapo hadi kufikia Machi, 2026 ATCL ina jumla ya vituo 33 vya huduma ya usafiri wa anga. Aidha, taratibu za kurejesha safari katika kituo cha Geita zinaendelea. Kati ya vituo 33, Vituo 16 ni vya ndani ya nchi ambavyo ni Arusha, Bukoba, Dar es Salaam, Dodoma, Geita, Kilimanjaro, Kigoma, Mbeya, Mpanda, Mwanza, Iringa, Mtwara, Songea, Tabora, Pemba, na Zanzibar; Vituo (14) ni vya kikanda ambavyo ni Bujumbura, Entebbe, Cape Town, Kinshasa, Victoria Falls, Accra, Lagos, Hahaya, Harare, Lusaka, Ndola, Nairobi, Lubumbashi na Johannesburg; na Vituo vitatu (3) ni vya kimataifa ambavyo ni Dubai, Guangzhou na Mumbai.

174. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuhakikisha ufanisi na usalama wa utoaji wa huduma za usafirishaji wa abiria na mizigo, ATCL imeendelea kuboresha miundombinu wezeshi inayojumuisha ujenzi wa karakana mpya ya matengenezo ya ndege, ujenzi wa stoo ya vifaa na vipuri pamoja na ujenzi wa ghala la kuhifadhia mizigo katika

Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere (JNIA). Wakandarasi wamepatikana na utekelezaji wa miradi hii upo katika hatua za awali.

175. ***Mheshimiwa Spika,*** ATCL pia imeendelea kufanya ukarabati wa karakana za matengenezo ya ndege zilizopo viwanja vya ndege vya JNIA na KIA pamoja na maandalizi ya awali ya ujenzi wa karakana mpya katika kiwanja cha ndege cha JNIA. Karakana hizo, zitawezesha ATCL kufanya matengenezo madogo na makubwa ya ndege na hivyo kuokoa fedha za kigeni na kupunguza gharama za matengenezo nje ya nchi. Mkakati mwingine unaoendelea kutekelezwa ni ATCL kuhudumia ndege zake yenyewe badala ya kukodi makampuni mengine.

176. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi 2026, ATCL ilisafirisha abiria 1,072,528 ikilinganishwa na abiria 876,357 waliosafirishwa katika kipindi kama hicho mwaka wa fedha 2024/25 sawa na ongezeko la asilimia 22.38. Kati ya abiria waliosafirishwa, abiria 750,452 walikuwa ni wa ndani ya nchi na abiria 322,076 walikuwa ni wa nje ya nchi. Aidha, ATCL imeendelea kutoa huduma ya usafirishaji wa mizigo ambapo hadi kufikia Machi 2026, ilisafirisha jumla ya tani 4,129.72 za mizigo. Mizigo hii imekuwa ikisafirishwa kutoka maeneo mbalimbali kwa ratiba maalum

katika vituo vya Dar es Salaam, Nairobi, Zanzibar na Falme za Kiarabu, pamoja na safari za kukodi kulingana na mahitaji ya wateja katika vituo mbalimbali ikiwemo Guangzhou (China) na Mumbai (India).

177. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha kuanzia Julai, 2025 hadi kufikia Machi, 2026 ATCL imekusanya jumla ya Shilingi bilioni 501.62 ya mapato ya ndani ikilinganishwa na Shilingi bilioni 449.90 zilizokusanywa katika kipindi kama hicho cha mwaka 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 11.5. Kupitia mapato yake ya ndani, ATCL imeendelea kugharamia matumizi yake ya uendeshaji. Matumizi hayo katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi, 2026 ni pamoja na: Ununuzi wa mafuta Shilingi bilioni 240; Matengenezo ya ndege Shilingi bilioni 157; na Mishahara Shilingi bilioni 87. Hali hii inaonesha kuwa, Kampuni haitegemei ruzuku ya Serikali katika kujiendesha.

178. ***Mheshimiwa Spika,*** ATCL imeendelea kutoa mchango mkubwa katika ukusanyaji wa mapato ya fedha za kigeni, ambapo imefanikiwa kuongeza mapato hayo kutoka Dola za Marekani milioni 43.36 mwaka wa fedha 2020/21 hadi kufikia Dola za Marekani milioni 157.69 mwaka 2024/25. Aidha, fedha za kigeni zinazokusanywa na ATCL zimeendelea kuongezeka ambapo katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi, 2026

jumla ya Dola za Marekani milioni 129.71 zilikusanywa ikilinganishwa na Dola za Marekani milioni 104.53 zilizokusanywa katika kipindi kama hicho mwaka wa fedha 2024/25.

179. ***Mheshimiwa Spika***, ili kuiwezesha ATCL kuendelea kutoa huduma bora, Serikali kupitia ATCL imeendelea kuajiri watumishi ambapo hadi kufikia Machi 2026, ATCL ilikuwa na jumla ya watumishi 1,148 ikijumuisha marubani 142 na wahandisi na mafundi wa ndege 231 ikilinganishwa na watumishi 857 waliokuwepo katika kipindi kama hicho cha mwaka wa fedha 2024/25, miongoni mwao 117 walikuwa marubani na 190 walikuwa ni wahandisi na mafundi wa ndege. Ongezeko hilo la watumishi limewezesha kuhakikisha kuwa huduma zinazotolewa na ATCL zinakidhi viwango na matakwa ya kitaifa na kimataifa katika usafiri wa anga, hususan kwa marubani na wahudumu wa ndani ya ndege.

180. ***Mheshimiwa Spika,*** shughuli nyingine zilizotekelezwa na ATCL ni pamoja na kuendelea na ukarabati wa nyumba 38 za watumishi zilizopo katika Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro (KIA), ukarabati wa ofisi zilizopo jengo la ATC House pamoja na ofisi zilizopo katika Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere (JNIA) Terminal I ambapo umefikia asilimia 98. Halikadhalika, ATCL

imeendelea kutoa huduma ya mafunzo kwa wahudumu wa ndani ya ndege kupitia Chuo cha ATCL Training Centre, ambapo kimetoa mafunzo ya kada ya wahudumu wa ndani ya ndege kwa wanafunzi 148.

C:3 VYUO VYA MAFUNZO VYA KISEKTA

181. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara ya Uchukuzi imeendelea kusimamia vyuo vyake vyote vya kitaifa vinavyotoa mafunzo katika sekta ya usafirishaji, ambavyo ni Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT), Chuo cha Bahari Dar es Salaam (DMI), Chuo cha Usafiri wa Anga (CATC), Chuo cha Teknolojia ya Reli (TIRTEC), Chuo cha Bandari na Chuo cha Hali ya Hewa. Kupitia vyuo hivi, Serikali inaendeleza rasilimaliwatu wenye ujuzi wa kitaaluma na kiteknolojia, ili kuhakikisha sekta ya usafirishaji nchini inakuwa na wataalam wa ndani wanaoweza kutumika katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo ya kitaifa pamoja na utoaji wa huduma za uchukuzi. Katika kuhakikisha vyuo hivyo vinazalisha wataalam husika, Serikali imeendelea kuboresha miundombinu pamoja na ununuzi wa vifaa vya mafunzo.

Chuo Cha Taifa Cha Usafirishaji (NIT)

182. ***Mheshimiwa Spika,*** Chuo cha NIT kimeendelea kuzalisha wataalam mahiri katika njia za usafirishaji za barabara, anga, reli, maji

na mabomba kwa kuzingatia mahitaji ya sekta. Aidha, Chuo kimeendelea kufanya tafiti, kutoa ushauri wa kitaalam pamoja na kuandaa machapisho kwa lengo la kuboresha utoaji wa mafunzo na kutatua changamoto za kisekta.

183. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa masomo 2025/26, Chuo cha NIT kimeendelea kutoa mafunzo katika kozi za muda mrefu 49, zikiwemo kozi za kimkakati zinazolenga kuzalisha wataalam mahiri wenye ujuzi wa kuendeleza na kusimamia miradi mikubwa ya kitaifa katika sekta ya usafirishaji, ikiwemo wataalam wa reli, anga na usafiri majini. Katika mwaka wa masomo 2025/26, idadi ya wanafunzi wa kozi za muda mrefu imeongezeka kufikia 19,544 kutoka wanafunzi 17,701 katika mwaka wa masomo 2024/25, sawa na ongezeko la wanafunzi 1,843.

184. ***Mheshimiwa Spika,*** ongezeko hili la wanafunzi limetokana na mahitaji ya rasilimaliwatu yanayoendelea kukua na uwepo wa miradi mikubwa ya kitaifa inayotekelezwa na Serikali, hususan katika sekta ya usafirishaji. Vilevile, katika mwaka wa masomo 2024/25 jumla ya wanafunzi 4,279 walihitimu katika fani mbalimbali ikilinganishwa na wahitimu 4,176 katika mwaka wa masomo 2023/24. Wahitimu hao wameendelea kupunguza uhaba wa wataalam katika sekta ya usafirishaji.

185. ***Mheshimiwa Spika,*** hadi kufikia mwezi Machi, 2026 katika mwaka wa masomo 2025/26, jumla ya washiriki 4,744 wamehudhuria mafunzo ya kozi za muda mfupi katika fani za menejimenti ya usafirishaji na uchukuzi, ukaguzi wa magari pamoja na weledi wa madereva. Idadi hii imeongezeka ikilinganishwa na washiriki 4,303 waliopata mafunzo ya kozi za muda mfupi katika kipindi kama hicho kwa mwaka wa masomo 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 10.25**.** Ongezeko hilo limechangiwa na kuimarika kwa uwezo wa Chuo cha NIT na usimamizi wa sheria za uendeshaji wa vyombo vya moto.

186. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba yangu ya mwaka 2025/26, Wizara iliahidi kuanza kutoa mafunzo ya urubani katika Chuo cha NIT baada ya kukamilisha maandalizi yote. Napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa mwezi Julai 2025, NIT ilipata ithibati na kuanza rasmi kutoa mafunzo ya urubani katika ngazi ya leseni ya awali (Private Pilot Licence – PPL) na leseni ya kibiashara (Commercial Pilot Licence – CPL).

187. ***Mheshimiwa Spika,*** hadi kufikia Machi 2026, kundi la kwanza la wanafunzi 10 wa ngazi ya PPL wamekamilisha mafunzo ya nadharia na wanaendelea na mafunzo ya vitendo, ambapo wanafunzi nane (8) wamefikia hatua ya kurusha ndege bila uwepo wa mkufunzi (solo flight). Aidha, kundi la pili la wanafunzi 12 wa ngazi ya

PPL limekamilisha mafunzo ya nadharia na linaendelea kukamilisha taratibu za kupata Leseni ya Mwanafunzi Rubani (Student Pilot Licence – SPL) ili kuanza mafunzo ya vitendo. Utekelezaji wa programu hii unaimarisha juhudi za Serikali za kuongeza wataalam wa ndani katika sekta ya usafiri wa anga na kupunguza utegemezi wa wataalam kutoka nje ya nchi.

188. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuendelea kukijengea uwezo Chuo cha NIT kutoa mafunzo kwa umahiri na kukidhi mahitaji ya soko, Serikali imeendelea kutekeleza mradi wa kuboresha miundombinu na vifaa vya kufundishia, ambapo ujenzi wa jengo la maabara (Civil Engineering Labs) kwa ajili ya kutoa mafunzo kwa vitendo na kuzalisha wataalam mahiri katika sekta ya usafirishaji hususan wataalam wa Reli ya Kisasa (SGR) umekamilika; ujenzi wa barabara za ndani ya Chuo zenye jumla ya urefu wa kilomita 1.25 kwa kiwango cha lami umekamilika; ununuzi wa ndege moja (1) yenye injini mbili (2) kwa ajili ya mafunzo ya urubani unaendelea ambapo uundwaji wa ndege hiyo kiwandani nchini Marekani unatarajiwa kukamilika na ndege kupokelewa nchini mwezi Juni, 2026. Aidha, ununuzi wa Ndege mbili (2) zenye injini moja (1) za mafunzo ya urubani uundwaji wake unaendelea kiwandani nchini Marekani, ambapo ndege moja (1) inatarajiwa kupokelewa nchini mwezi Juni, 2026.

189. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia Chuo cha NIT imeendelea na utekelezaji wa mradi wa ujenzi wa Kampasi ya NIT Lindi kwa lengo la kuzalisha wataalam mahiri na kukuza uwezo wa kiteknolojia katika sekta ya usafiri kwa njia ya maji, mafuta na gesi. Hadi kufikia Machi, 2026 usanifu wa majengo ya awali ambayo ni jengo la ghorofa mbili (2) linalojumuisha madarasa, maabara, vyumba vya mihadhara na ofisi; jengo la huduma za chakula (canteen); pamoja na miundombinu mingine ikiwemo viwanja vya michezo umekamilika. Aidha, taratibu za kumpata Mkandarasi wa ujenzi zimefikia hatua za mwisho, ambapo tathmini ya zabuni imekamilika.

190. ***Mheshimiwa Spika,*** Chuo cha NIT kinaendelea na utekelezaji wa Mradi wa *East Africa Skills for Transformation* and *Regional Intergration Project* (EASTRIP), ambapo kazi za uanzishwaji wa Kituo cha Umahiri cha Mafunzo ya Taaluma za Usafiri wa Anga na Operesheni za Usafirishaji zimetekelezwa kama ifuatavyo:-

i. Kukamilika kwa ujenzi wa majengo matano (5) katika Kampasi ya NIT Mabibo, Dar es Salaam ambayo ni mabweni mawili (2) ya wanafunzi yenye uwezo wa kulaza jumla ya wanafunzi 1,504; na majengo mengine matatu (3) ambayo ni jengo la Kituo cha Umahiri; Maabara ya kisasa ya mafunzo ya Uhandisi wa Matengenezo ya Ndege na

jengo la mafunzo ya wahudumu ndani ya ndege ambayo yana madarasa 10, maabara 15 na karakana tano (5). Aidha, majengo hayo yana ofisi zenye uwezo wa kuhudumia watumishi 25;

ii. Ujenzi wa jengo la karakana ya matengenezo ya ndege katika Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro (KIA) itakayotumika wakati wa mafunzo ya urubani kwa vitendo na uhandisi wa matengenezo ya ndege unaendelea na umefikia asilimia 30; na

iii. Taratibu za ununuzi wa vifaa zaidi vya mafunzo ya urubani ikiwemo *Flight Simulator* zimekamilika na vifaa hivyo vinatarajiwa kupokelewa nchini mwezi Septemba, 2026.

191. ***Mheshimiwa Spika,*** Chuo cha NIT kinaendelea na utekelezaji wa kazi za uanzishwaji wa Kituo cha Kikanda cha Umahiri cha Mafunzo ya Usalama Barabarani kilichoanzishwa kwa ufadhili wa Serikali kupitia Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), ambapo kazi zifuatazo zimefanyika:-

i. Kutoa mafunzo ya usalama barabarani na ukaguzi wa usalama wa barabara kwa jumla ya washiriki 35,581 wakiwemo wanafunzi wa shule za msingi, madereva wa pikipiki (bodaboda), bajaji na magari;

ii. Kuandaa mitaala 15 ya kozi za muda mfupi kwa ajili ya kutoa mafunzo ya kuzalisha wataalam wenye uelewa wa usalama barabarani na kupunguza tatizo la ajali za barabarani nchini; na

iii. Kuwajengea uwezo walimu wa shule za msingi 39 kuhusu usalama barabarani na ukaguzi wa barabara kwa ajili ya kutoa mafunzo hayo kwa wanafunzi wa shule za msingi katika manispaa tano (5) za Mkoa wa Dar es Salaam.

192. ***Mheshimiwa Spika,*** katika juhudi za kuendeleza ujuzi wa kitaaluma, Chuo cha NIT kinaendelea kutekeleza mpango wa mafunzo unaolenga kujenga uwezo wa watumishi kupitia kozi za muda mrefu. Hadi kufikia Machi 2026, jumla ya watumishi 61 wanaendelea na mafunzo haya, wakiwemo 42 wa Shahada ya Uzamivu, 17 wa Shahada ya Uzamili, na wawili (2) wanaosomea mafunzo ya Urubani (Integrated Commercial Pilot Licence – ICPL).

Chuo cha Bahari Dar es Salaam (DMI)

193. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia Chuo cha Bahari Dar es Salaam (DMI) imeendelea kutoa mafunzo ya ujuzi na utaalam katika masuala ya usafiri majini kwa kuzingatia viwango vilivyowekwa na Shirika la Uwakala wa Meli Tanzania (TASAC) na Shirika la Bahari Duniani (IMO). Pia, Chuo kimeendelea kufanya tafiti, kutoa ushauri wa kitaalam pamoja na kuandaa machapisho mbalimbali kuhusu kutatua changamoto za usafiri majini. Aidha, Chuo kinatoa mafunzo kwa kuzingatia Viwango vya Ubora vya Kimataifa yaani ISO 9001:2015 na kinatambuliwa na Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi (NACTVET).

194. ***Mheshimiwa Spika***, kwa mwaka wa masomo wa 2025/26, Chuo kimeweza kudahili wanafunzi wa kozi za muda mrefu 6,911 ikilinganishwa na wanafunzi 5,921 waliodahiliwa katika mwaka wa masomo wa 2024/25 sawa na ongezeko la wanafunzi 990. Aidha, wahitimu wameongezeka hadi kufikia 2,076 kwa mwaka 2024/25 ikilinganishwa na wanafunzi 1,526 waliohitimu kwa mwaka wa 2023/24. Kwa upande wa kozi za muda mfupi, Chuo kimeweza kudahili wanafunzi 10,220 sawa na ongezeko la asilimia 43.03 ikilinganishwa na wanafunzi 7,145 waliodahiliwa mwaka wa masomo 2024/2025. Vilevile, Chuo kiliweza

kuchapisha machapisho ya utafiti 146 na kuratibu Kongamano la Kitaifa la Uchumi wa Buluu lililofanyika jijini Dar es Salaam mwezi Septemba, 2025 lililohusisha washiriki wapatao 700 kutoka ndani na nje ya nchi.

195. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuendeleza miundombinu ya Chuo, hatua mbalimbali zimeendelea kutekelezwa katika eneo la Kigamboni lenye ukubwa wa ekari 13. Chuo kinaendelea na maandalizi ya ujenzi wa Chuo kikubwa cha kisasa, ambapo Mshauri Elekezi anaandaa taarifa za Upembuzi Yakinifu, Mpango Kabambe, tathmini ya athari za mazingira pamoja na michoro ya usanifu. Pia, eneo la Kikwetu mkoani Lindi, Mshauri Elekezi anaendelea kufanya Upembuzi Yakinifu, tathmini ya athari za mazingira pamoja na michoro ya usanifu. Katika eneo la Mkuranga mkoani Pwani, Mshauri Elekezi ameandaa michoro ya usanifu ili kujenga Kituo cha Mafunzo ya Kuzuia na Kuzima Moto Melini.

196. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuendelea kukitangaza Chuo kimataifa, Serikali kupitia DMI imeingia mashirikiano (MoU) na Chuo cha Bahari Duniani (World Maritime University) kilichopo nchini Sweden ili kuimarisha utoaji wa elimu ya ubaharia na tafiti katika sekta ndogo ya Uchumi wa Buluu. Mashirikiano haya yanahusisha; Tafiti za masuala ya bahari; Programu za mafunzo ya umahiri kwa pamoja kati ya DMI na Chuo cha Bahari

Duniani; Maboresho ya mifumo ya takwimu za elimu ya Bahari; Ubadilishanaji wa taarifa za kitaalam; na Uboreshaji wa mitaala ili kuendana na mahitaji ya soko la ndani na nje ya nchi. Kuwepo kwa mashirikiano haya kutaongeza umahiri kwa wakufunzi na hivyo kuzalisha wahitimu wenye uwezo na sifa za kuhudumia sekta ndogo ya Uchumi wa Buluu.

Chuo cha Usafiri wa Anga Tanzania (CATC)

197. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuendelea kuongeza wataalam wa usafiri wa anga, Serikali kupitia Chuo cha Usafiri wa Anga (CATC) imeendelea kutoa mafunzo katika kada mbalimbali za sekta ya usafiri wa anga. Mafunzo hayo yanajumuisha: Uongozaji wa ndege; Ufundi wa mitambo ya kuongozea ndege na mawasiliano; na utoaji wa taarifa za anga. Vilevile, kozi nyingine zinazotolewa na chuo hiki ni pamoja na kozi za usalama wa usafiri wa anga, usafirishaji wa bidhaa hatarishi katika ndege na usimamizi na uandaaji wa safari za ndege na mafunzo ya ufundishaji kwa wakufunzi wa sekta ya usafiri wa anga.

198. ***Mheshimiwa Spika,*** Chuo cha CATC kimeendelea kutambuliwa na Shirika la Usafiri wa Anga Duniani (ICAO) kupitia Mpango wa kimataifa wa masuala ya mafunzo ya anga (TRAINAIR PLUS) katika hadhi ya juu ya

uanachama (Full Member – GOLD). Kutokana na umahiri wa Chuo hiki katika kipindi cha mwaka wa masomo 2025/26, Chuo kimefanikiwa kuongeza nchi zinazoshiriki mafunzo kutoka nchi 18 mwaka 2024/25 hadi kufikia nchi 21 kwa mwaka wa masomo 2025/26. Nchi zilizoongezeka kwa mwaka 2025/26 ni Malawi, Qatar na Oman. Kuongezeka kwa nchi hizo kumewezesha Chuo hiki kusaidia kuitangaza Tanzania kimataifa na kuongeza fedha za kigeni kutokana na ada za mafunzo.

199. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi 2026, CATC kimefanikiwa kutoa jumla ya kozi 108 ikilinganishwa na kozi 89 za mwaka 2024/25. Kozi hizo zilihudhuriwa na washiriki 1,776. Kati yao, washiriki 205 walitoka nje ya nchi, wakiwemo wanaume 160 na wanawake 45, huku washiriki 1,571 wakitoka Tanzania, wakiwemo wanaume 1,128 na wanawake 443. Washiriki wa ndani wanaoendelea kupata mafunzo CATC wanatoka mashirika ya ndege, viwanja vya ndege vya Tanzania Bara na Zanzibar, Mamlaka ya Usafiri wa Anga (TCAA), mashirika mbalimbali yanayotoa huduma kwenye viwanja vya ndege, Jeshi la Ulinzi la Wananchi wa Tanzania (JWTZ), Jeshi la Polisi, Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA), Mabenki, Mamlaka za Bandari Tanzania Bara (TPA) na Zanzibar (ZPC) pamoja na wananchi kwa ujumla.

200. ***Mheshimiwa Spika***, katika kuimarisha na kuboresha ufanisi wa usimamizi wa ukaguzi wa usalama kwa watumiaji wa vifaa vya usalama (security scanners) na usimamizi wa itikio la masuala ya dharura katika viwanja vya ndege na maeneo mengine, Chuo kimeendelea kubuni na kuongeza kozi mpya. Mathalan, kwa mwaka 2025/26, Chuo hiki kilifanikiwa kuanzisha kozi mpya mbili (2), ambazo ni *Security Inspection Techniques* na *Emergency Response Procedure*.

201. ***Mheshimiwa Spika***, Chuo cha Usafiri wa Anga (CATC) ni miongoni mwa vyuo vitatu (3) vya ICAO katika Kanda ya Afrika Mashariki na Kusini mwa Bara la Afrika vinavyotoa mafunzo ya usalama wa usafiri wa anga. Kwa kipindi cha Julai 2025 hadi Machi 2026, Chuo kiliendesha mafunzo ya *Crisis Management*, yaliyofanyika mwezi Novemba, 2025 na ilishirikisha washiriki 19 kutoka nchi mbalimbali. Kozi hiyo ilitolewa kupitia Mpango unaoratibiwa na ICAO ambao hutoa kozi mbili (2) kwa kila mwaka kwa kugharamia kozi hizo katika nchi 35 wanachama wa ICAO zinazotoa mafunzo ya Usalama wa Usafiri wa Anga (ICAO *Aviation Security Training Centre*).

Chuo cha Bandari

202. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuimarisha utoaji wa huduma za kibandari, Chuo cha Bandari kilichopo Dar es Salaam kimeendelea kutoa

mafunzo, kufanya tafiti na ushauri wa kitaalam katika tasnia ya usafirishaji majini. Chuo hiki kinatoa mafunzo ya muda mrefu ya: Astashahada ya msingi ya ufundi; Astashahada ya ufundi na stashahada katika kozi zifuatazo: Usimamizi wa Upokeaji, Uondoshaji na Usafirishaji Shehena; Usafirishaji Majini na Lojistiki; Usimamizi wa Usafirishaji Shehena na Operesheni za Bandari; Ufundi Mitambo; Usimamizi wa Usafirishaji Shehena na Usalama wa Bandari; na Usimamizi wa Moto na Usalama.

203. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2025/26, Chuo hiki kilidahili jumla ya wanafunzi 1,051 wa mafunzo ya muda mrefu ikilinganishwa na wanafunzi 1,008 waliodahiliwa katika mwaka 2024/25, sawa na ongezeko la wanafunzi 43. Kwa upande wa mafunzo ya muda mfupi hadi kufikia Machi, 2026 Chuo cha Bandari kilidahili jumla ya wanafunzi 1,849. Kati ya hao, wanafunzi 1,635 walitoka katika Sekta Binafsi, wanafunzi 214 walitoka Taasisi mbalimbali za Serikali wakiwemo washiriki 25 kutoka Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari Tanzania (TPA).

Chuo Cha Taifa cha Hali ya Hewa

204. ***Mheshimiwa Spika***, ili kuendelea kujenga uwezo wa wataalam kwenye tasnia ya hali ya hewa nchini, Serikali kupitia Chuo cha Taifa cha

Hali ya Hewa kilichopo Kigoma, imeendelea kutoa mafunzo ya hali ya hewa katika ngazi ya awali na stashahada, ambapo jumla ya wanafunzi 63 walihitimu katika ngazi ya cheti na stashahada. Aidha, Chuo kilidahili jumla ya wanafunzi 83 ambao wanaendelea na masomo katika mwaka wa fedha 2025/26. Kati yao, wanafunzi 31 wanaendelea na mafunzo katika Ngazi ya NTA 4 (12 katika masomo ya Hali ya Hewa na 19 katika TEHAMA), wanafunzi 36 wapo katika Ngazi ya NTA 5 (21 katika masomo ya Hali ya Hewa na 15 katika TEHAMA) na wanafunzi 16 wapo katika Ngazi ya NTA 6. Serikali imeendelea na jitihada za kukiboresha Chuo hicho ili kuimarisha utoaji wa mafunzo na wigo wa udahili.

Chuo cha Teknolojia ya Reli Tanzania

205. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuongeza ufanisi wa usafirishaji kwa njia ya reli, Chuo cha Teknolojia ya Reli Tanzania kimeendelea kutoa mafunzo, kufanya tafiti na kutoa ushauri wa kitaalam. Chuo hiki kinatoa mafunzo ya muda mrefu katika fani mbalimbali ikiwa ni pamoja na: Usafirishaji kwa njia ya Reli; Matengenezo ya mabehewa; Matengenezo ya miundombinu ya reli; Teknolojia ya usanifu wa matengenezo ya reli na mabehewa; Ufundi Sanifu wa Mifumo ya Umeme kwenye vichwa vya treni; Mawasiliano na ishara; Usafirishaji na udhibiti wa ajali katika

mtandao wa reli; Uchumi katika usafirishaji; Teknolojia ya udereva wa treni; na Usalama kwenye matengenezo ya miundombinu ya reli katika kampasi mbili (2) zilizopo Tabora na Morogoro.

206. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2025/26, Chuo kilidahili jumla ya wanafunzi 742 sawa na ongezeko la asilimia 32.74 ikilinganishwa na wanafunzi 559 waliodahiliwa katika mwaka wa fedha 2024/25. Ongezeko hili limetokana na kuongezeka kwa kozi mbalimbali ikiwemo; usafirishaji na udhibiti wa ajali katika mtandao wa reli; uhandisi wa mawasiliano; pamoja na kozi ya uchumi katika usafirishaji kwa njia ya reli.

C:4 MASUALA YA KISERA NA MTAMBUKA

Maboresho ya Sera za Kisekta

207. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Hotuba yangu ya mwaka 2025/26 niliwasilisha taarifa kuhusu Wizara kufanya mapitio ya Sera ya Taifa ya Uchukuzi ya mwaka 2003. Napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa, Wizara imeendelea kwa ufanisi na zoezi la kuhuisha sera hiyo kwa kuzingatia Tathmini iliyofanyika na maoni ya wadau yaliyokusanywa nchi nzima kupitia kanda tisa (9) za uwakilishi ambazo ni Kigoma, Mwanza, Mbeya, Dodoma, Arusha, Dar es Salaam, Mtwara, Kaskazini Pemba na Mjini Magharibi Unguja.

Miongoni mwa masuala makuu yaliyoainishwa katika Tathmini na maoni ya wadau hao ni pamoja na: umuhimu wa kufungamanishwa kwa mifumo ya usafirishaji (inter-modal and Integrated transport systems) kwa njia za usafirishaji husus an reli na barabara, Bandari na Reli; na umuhimu wa kuendelea kushirikisha Sekta Binafsi katika uendelezaji wa miundombinu ya uchukuzi.

208. ***Mheshimiwa Spika***, katika kukamilisha zoezi hilo, Wizara imekamilisha rasimu ya Sera ya Taifa ya Uchukuzi ya mwaka 2026 na Mkakati wake wa Utekelezaji na tayari uhakiki umefanyika kupitia vikao vya wadau kikiwemo kikao cha mwisho cha uhakiki kilichofanyika tarehe 5 – 6 Machi, 2026 Jijini Dar es Salaam na kuhusisha wadau kutoka Sekta ya Umma na Sekta Binafsi. Hatua inayofuata kwa mujibu wa taratibu za Serikali ni kuwasilisha mapendekezo ya kutunga Sera hiyo katika ngazi za maamuzi ndani ya Serikali ili kuidhinishwa na kuanza kutumika.

209. ***Mheshimiwa Spika,*** suala lingine muhimu lililosisitizwa na wadau wakati wa tathmini ya Sera ya Taifa ya Uchukuzi ya mwaka 2003 ni umuhimu wa kuwa na Sera Mahsusi ya Usafiri Majini (National Maritime Transport Policy). Naomba kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa, Wizara imeendelea na maandalizi ya kutunga

Sera hiyo. Wizara ilikamilisha Tathmini ya Sekta Ndogo ya Usafiri Majini mwezi Machi 2026, ikiwa ni takwa muhimu la maandalizi ya sera. Hatua inayofuata ni maandalizi ya sera hiyo kulingana na taratibu za Serikali.

Maboresho ya Sheria na Kanuni zinazosimamia Sekta ya Uchukuzi

210. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuboresha mfumo wa sheria unaosimamia Sekta ya Uchukuzi, Serikali imefanya marekebisho ya baadhi ya sheria, ikiwemo Sheria ya Mamlaka ya Udhibiti Usafiri Ardhini, Sura ya 413 kwa lengo la kuimarisha usimamizi wa usalama barabarani na ukaguzi wa vyombo vya usafiri; Sheria ya Bandari, Sura ya 166 ili kuboresha utoaji wa huduma za bandari nchini; Sheria ya Leseni za Usafirishaji, Sura ya 317 kwa madhumuni ya kuongeza udhibiti katika utoaji wa leseni za vyombo vya usafiri; pamoja na Sheria ya Usafiri wa Anga, Sura ya 80, iliyofanyiwa marekebisho ili kuimarisha masuala ya usalama wa usafiri wa anga nchini na kuendana na miongozo inayotolewa na ICAO kuhusu ubora wa ndege, utoaji leseni kwa watoa huduma za usafiri wa anga na kuimarisha uchunguzi wa ajali za ndege.

211. ***Mheshimiwa Spika,*** vilevile, katika kuimarisha usalama barabarani Wizara imeandaa kanuni mbalimbali zikiwemo za: vyombo vya

usafiri wa kukodi kwa lengo la kutenganisha kati ya huduma za mabasi ya abiria kwa umma na vyombo vya kukodi; Kanuni za leseni za vyombo vya usafiri wa umma; na Kanuni za leseni za vyombo vya kubeba mizigo. Katika kipindi husika, Wizara imeendelea na maandalizi ya Kanuni za Usimamizi wa Madhara ya Uchovu kwa Madereva. Tayari maoni ya wadau yamekusanywa kuhusu kanuni hiyo na Wizara inaendelea kuchakata maoni hayo ili kuboresha kanuni husika. Vilevile, katika kuimarisha utoaji wa huduma katika viwanja vya ndege, Wizara imekamilisha uandaaji wa Kanuni za Uendeshaji, Uwezeshaji, Usalama na Ulinzi wa Viwanja vya Ndege Tanzania, 2026; na Kanuni za Ada na Tozo za viwanja vya Ndege Tanzania, 2026.

Uridhiaji wa Mikataba ya Kikanda na Kimataifa

212. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa lengo la kuendana na miongozo ya kikanda na kimataifa, nchi yetu imekuwa ikiridhia mikataba mbalimbali ili kuboresha huduma za uchukuzi. Katika kutekeleza jukumu hilo, Serikali kupitia Shirika la Uwakala wa Meli Tanzania (TASAC) inaendelea kukamilisha taratibu za ndani ya Serikali ili kuridhia Mkataba wa Afrika wa Usafiri Majini wa mwaka 2010 (Revised African Maritime Transport Charter, 2010 – AMTC, 2010). Vilevile, Tanzania imeendelea na taratibu

za kuridhia Itifaki ya mwaka 1997 ya kurekebisha Mkataba wa Kimataifa wa Kuzuia Uchafuzi wa Mazingira Utokanao na Meli (the International Convention on Prevention of Maritime Pollution from Ships - MARPOL Annex VI), hatua itakayowezesha kudhibiti utoaji wa hewa ukaa na kulinda mazingira.

213. ***Mheshimiwa Spika,*** kuridhiwa kwa mikataba hii kutaleta manufaa makubwa ikiwemo; kupunguza hatari ya meli za Tanzania kuzuiwa katika bandari za kimataifa; kuimarisha ushirikiano wa kikanda na kimataifa; kuongeza usalama wa baharini na kupunguza uharamia; na kuwezesha uwekezaji katika teknolojia ya nishati safi. Pindi taratibu za ndani ya Serikali zitakapokamilika mapendekezo ya kuridhia Mkataba na itifaki husika yatawasilishwa hapa bungeni kwa ajili ya kuridhiwa na Bunge lako Tukufu kwa mujibu wa Katiba ya Nchi.

Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira

214. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuendelea kusimamia uhifadhi na utunzaji wa mazingira, Wizara imekamilisha maandalizi ya Mpango Kazi wa Utunzaji wa Mazingira ya Uchukuzi 2025 - 2030 (Transport Sector Environmental Action Plan - TSEAP). Utekelezaji wa suala hili ni takwa la Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ya mwaka 2004 Sura 191. Aidha, Wizara imeendelea kusimamia

utunzaji wa mazingira katika miradi ya uchukuzi inayotekelezwa nchini na shughuli za uendeshaji wa njia za usafiri wa anga, ardhini na majini.

Ufuatiliaji na Tathmini

215. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuendelea kupima ufanisi wa utendaji na kubaini changamoto za kisekta na kuzitafutia suluhisho la kudumu, Wizara ya Uchukuzi kwa kushirikiana na Wizara ya Ujenzi na Ofisi ya Waziri Mkuu, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (OWM–TAMISEMI) zimeendelea kufanya Mikutano ya Tathmni ya Utendaji wa Sekta ya Uchukuzi kwa kila mwaka (Annual Joint Transport Sector Review – JTSR). Kwa mwaka 2025/26 Tathmini hiyo ilifanyika mnamo tarehe 15 – 17 Desemba, 2025 na ilijumuisha washiriki zaidi ya 1,200 kutoka Sekta ya Umma, Sekta Binafsi na washirika wa maendeleo.

216. ***Mheshimiwa Spika,*** miongoni mwa masuala ambayo yametokana na tathmini hizo ni kuhuisha Sera za kisekta, suala ambalo Wizara imeendelea kufanyia kazi pamoja na kutafuta vyanzo mbadala vya kugharamia utekelezaji wa miradi ya maendeleo, ambapo baadhi ya miradi imeendelea kutekelezwa kupitia ubia baina ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi. Aidha, tathmini hizo zimewezesha kupatikana kwa ushauri stahiki kwa ajili ya kuboresha

utendaji na kufikia malengo ya sekta. Sambamba na hilo, Wizara imekuwa ikiandaa na kuwasilisha taarifa ya utendaji wa Wizara kwa Ofisi ya Waziri Mkuu kila robo mwaka kwa mujibu wa mwongozo na taratibu za Serikali.

217. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hatua nyingine, Wizara ya Uchukuzi imeanza maandalizi ya ujenzi wa Mfumo wa Ufuatiliaji na Tathmini (M&E System) ambao utasaidia kuongeza ufanisi wa shughuli za Ufuatiliaji na Tathmini na utunzaji wa takwimu mbalimbali kutoka Sekta ya Uchukuzi. Mfumo huo utaimarisha upatikanaji wa taarifa za miradi ya maendeleo na kuboresha mchakato wa kufanya maamuzi sahihi kuhusu sera na mikakati ya kisekta.

Matumizi ya Mifumo ya TEHAMA na Masuala ya Ununuzi

218. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea kuboresha matumizi ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) ili kuongeza ufanisi na kutoa huduma kwa wakati. Matumizi ya TEHAMA yameongeza ufanisi katika ukusanyaji wa mapato, kuongeza uwajibikaji katika utoaji wa huduma bora na za haraka kwa wananchi. Vilevile, kufuatia kuimarika kwa mifumo ya TEHAMA, Wizara imepunguza matumizi ya shajala na hivyo kupunguza gharama za kudurufu nyaraka mbalimbali katika utendaji wa Wizara.

219. ***Mheshimiwa Spika***, katika mwaka wa fedha 2025/26, Wizara imeendelea kutekeleza Miradi ya Kitaifa ya Maendeleo ikiwemo miradi ya ujenzi wa miundombinu ya uchukuzi kama vile ujenzi wa reli ya kisasa ya SGR, uboreshaji wa viwanja vya ndege na ununuzi wa vyombo vya usafiri vya huduma za uchukuzi kwa kuzingatia Sheria ya Ununuzi wa Umma na miongozo mbalimbali ikiwemo matumizi ya Mfumo wa Kielektroniki wa Ununuzi wa Umma (NeST) ili kuhakikisha thamani ya fedha za umma inapatikana.

Rasilimaliwatu na Maendeleo ya Watumishi

220. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia Wizara na Taasisi zake imeendelea kuajiri watumishi, ambapo hadi kufikia Machi 2026, jumla ya watumishi 735 waliajiriwa katika Wizara na Taasisi zilizo chini yake na hivyo kupunguza uhaba wa watumishi katika sekta ikiwemo kada adimu za urubani, ubaharia, reli pamoja na wakufunzi katika vyuo vya mafunzo ya kisekta.

221. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kujenga uwezo wa rasilimaliwatu, Wizara na Taasisi zilizo chini yake imeendelea kuwezesha watumishi kuhudhuria mafunzo mbalimbali ya muda mrefu na mfupi ili kuongeza ujuzi na maarifa, kukidhi matakwa ya Kimuundo na kuendana na mabadiliko ya Kiteknolojia, lengo likiwa ni kuboresha utendaji.

Katika mwaka wa fedha 2025/26, Wizara iliwezesha jumla ya watumishi 45 kuhudhuria mafunzo ya muda mrefu na mfupi ikijumuisha mafunzo ya ubobezi (Masters degree), Kitaaluma (Proffessional Course) na mafunzo mengine ya kujenga uwezo mahali pa kazi. Kati ya hao, watumishi 7 walihudhuria mafunzo ya muda mrefu na watumishi 38 mafunzo ya muda mfupi. Aidha, Taasisi zilizo chini ya Wizara ziliwezesha jumla ya watumishi 3,415 kuhudhuria mafunzo mbalimbali ya muda mrefu na mfupi.

222. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara na Taasisi zilizo chini yake imeendelea kusimamia utekelezaji wa anuai za jamii ikiwemo kutoa elimu na kuhamasisha upimaji wa hiari kwa Watumishi dhidi ya VVU/UKIMWI na magonjwa mengine yasiyoambukiza. Vilevile, katika kuhimiza mazoezi ya utimamu wa mwili kwa watumishi mahali pa kazi, Wizara na Taasisi zilizochini yake imeendelea kushiriki katika michezo mbalimbali ikiwemo Mashindano ya Shirikisho la Michezo kwa Wizara (SHIMIWI), Bonanza na Mashindano ya Maadhimisho ya Siku ya Wafanyakazi Duniani (Mei Mosi). Ushiriki huo umeendelea kuimarisha afya za watumishi pamoja na kujenga uhusiano mwema kati ya Watumishi wa Wizara na Taasisi nyingine.

C:5 MAFANIKIO, CHANGAMOTO NA HATUA ZILIZOCHUKULIWA

C:5:1 MAFANIKIO

223. ***Mheshimiwa Spika,*** dhamira ya Serikali kupitia Wizara ya Uchukuzi ni kuhakikisha kuwa Watanzania wanapata huduma stahiki ili kuendelea na shughuli zao za uzalishaji wa kila siku. Ili kufikia dhamira hiyo na kwa kuzingatia miongozo ya Serikali na viongozi wa kitaifa, Wizara imeendelea kubuni na kutekeleza mikakati mahsusi ili kuendelea kuboresha utendaji, kuongeza ufanisi na ubora wa huduma.

224. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa ujumla, kutokana na mikakati hiyo Sekta ya Uchukuzi imeendelea kupiga hatua katika kuimarisha shughuli za udhibiti na utoaji wa huduma za usafiri na usafirishaji nchini kwa kuboresha miundombinu ya bandari, reli, viwanja vya ndege, kufundishia pamoja na utoaji wa huduma za hali ya hewa. Naomba niainishe kwa muhtasari mafanikio makubwa yaliyopatikana katika mwaka wa fedha 2025/26 hadi kufikia Machi, 2026 chini ya uongozi mahiri wa Serikali ya Awamu ya Sita kama ifuatavyo:-

Kuendelea na ujenzi wa Reli ya SGR kwa Awamu zote mbili

225. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali imeendelea na ujenzi wa Reli ya SGR kwa awamu zote mbili (2), ambapo Awamu ya Kwanza kutoka Dar es Salaam hadi Mwanza unaendelea na uko katika hatua mbalimbali za utekelezaji. Aidha, ujenzi wa sehemu ya kuunganisha reli hiyo na Bandari ya Dar es Salaam umefikia asilimia 99.09. Vilevile, ujenzi wa Awamu ya Pili kutoka Tabora – Kigoma (km 506) na Uvinza – Musongati (km 300) unaendelea.

226. ***Mheshimiwa Spika,*** kukamilika kwa mradi wa ujenzi wa SGR katika ushoroba wa kati kutawezesha usafirishaji wa mizigo kwa ufanisi zaidi kutoka Bandari ya Dar es Salaam hadi nchi jirani zikiwemo DRC, Zambia, Malawi, Burundi, Uganda, Rwanda na Zimbabwe na hivyo kuchochea shughuli za kibiashara kati ya nchi hizo na hatimaye kukuza uchumi wa nchi yetu.

Kuendelea kwa Ufanisi wa Usafirishaji wa Abiria kupitia Reli ya SGR

227. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia TRC imeendelea na uendeshaji wa reli ya SGR katika usafirishaji wa abiria kati ya Dar es Salaam na Dodoma. Usafirishaji kupitia reli hiyo umezidi kuimarika ambapo katika kipindi cha kuanzia Julai, 2025 hadi kufikia Machi, 2026

jumla ya abiria wa SGR 2,515,203 walisafirishwa ikilinganishwa na abiria 2,054,828 waliosafirishwa katika kipindi kama hicho kwa mwaka wa fedha 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 22.40. Idadi hii ya abiria ni wastani wa abiria 280,000 kwa mwezi, ambayo ni takriban abiria 9,300 kwa siku, sawa na mabasi makubwa 170 kwa siku. Ongezeko hili limechangiwa na huduma bora inayotolewa na ya uhakika.

228. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa mwenendo huu, inakadiriwa kwamba hadi kufikia mwisho wa mwaka wa fedha 2025/26, zaidi ya abiria milioni 3 watakuwa wamesafirishwa ikilinganishwa na wastani wa abiria 400,000 waliokuwa wanasafirishwa kupitia reli ya MGR kwa mwaka. Kwa upande wa mapato, katika kipindi cha kuanzia Julai, 2025 hadi Machi 2026, jumla ya Shilingi bilioni 82.77 zimekusanywa kutokana na usafirishaji wa abiria kati ya Dar es Salaam na Dodoma. Aidha, takwimu hizo zinafanya Serikali kuwa imekusanya jumla ya Shilingi bilioni 169.37 tangu kuanza kwa safari za SGR nchini mwezi Juni, 2024.

Kuanza Usafirishaji wa Mizigo kwa Reli ya SGR

229. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Hotuba yangu ya mwaka wa fedha 2025/26, niliahidi kuanza huduma ya usafirishaji wa mizigo kupitia reli ya SGR. Napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa, Serikali kupitia TRC imekamilisha taratibu zote na mwezi Julai, 2025 ilianza rasmi usafirishaji wa mizigo kupitia Reli ya SGR kati ya Dar es Salaam na Dodoma (Ihumwa). Katika utekelezaji wa hatua hiyo, hadi kufikia mwezi Machi, 2026 jumla ya tani 102,452 za mizigo zilisafirishwa. Aidha, Serikali imeendelea kubuni na kutekeleza mikakati ya kuongeza upatikanaji wa mizigo ndani ya nchi kwa kuhamasisha Shoroba za Kiuchumi kandokando na sehemu zinazofikika na huduma za miundombinu ya usafirishaji (Transport and Logistics Economic Corridors).

TRC kuanza kujiendesha bila Ruzuku kutoka Mfuko Mkuu wa Serikali

230. ***Mheshimiwa Spika***, kama tunavyofahamu lengo la Serikali ni kuziwezesha taasisi za umma kujiendesha kibiashara na kujitegemea sambamba na kuongeza ufanisi na kuboresha utoaji wa huduma kwa wananchi. Hivyo, napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa kuanzia Januari, 2026 TRC imefanikiwa kuanza

kujitegemea kwa upande wa mishahara na matumizi mengineyo (OC) bila uwezeshaji kutoka Mfuko Mkuu wa Serikali. Kwa kipindi cha takriban miaka 10, kiasi cha Shilingi bilioni 12.92 kilikuwa kinatolewa na Serikali kwa TRC kwa ajili ya mishahara kila mwaka. Ufanisi huu umetokana na mikakati thabiti inayoendelea kutekelezwa na TRC ikiwemo uwekezaji mkubwa uliofanyika, usimamizi thabiti wa miradi ya maendeleo pamoja na matumizi ya mifumo ya TEHAMA.

Kuongeza Uwezo wa Bandari ya Dar es Salaam Kuhudumia Shehena

231. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuendelea kuiongezea uwezo Bandari ya Dar es Salaam katika kuhudumia shehena, Serikali imefanikiwa kuchukua hatua mbalimbali za kuboresha miundombinu wezeshi katika bandari hiyo kwa ajili ya kupokelea na kusafirisha shehena. Hadi kufikia Machi, 2026 ujenzi wa matanki 15 yenye uwezo wa kuhifadhi mita za ujazo 378,000 za mafuta umefikia asilimia 42 na ujenzi wa magati mawili katika eneo la Malindi yenye urefu wa jumla ya mita 500 utekelezaji wake umefikia asilimia 13.

232. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali pia, inaendelea na upanuzi wa eneo la Kurasini (Kurasini Port Extension) lenye ukubwa wa mita

za mraba 220,000 kwa ajili ya kuhudumia makasha 700,000 kwa mwaka. Kukamilika kwa miradi hii kutachangia kwa kiwango kikubwa katika kuongeza ufanisi wa shughuli za bandari, kuongeza mapato na hivyo kupanua wigo wa biashara na ushindani wa kimataifa.

Ufanisi wa ushiriki wa Sekta Binafsi katika Bandari ya Dar es Salaam

233. ***Mheshimiwa Spika,*** kutokana na kuendelea kwa utaratibu wa kushirikisha Sekta Binafsi katika uendeshaji wa bandari nchini hususan Bandari ya Dar es Salaam, ambapo mwaka 2023 iliongeza mwekezaji mpya katika bandari hiyo, Serikali na Taifa kwa ujumla imeendelea kupata manufaa mbalimbali ikiwemo kuongezeka kwa ufanisi wa Bandari ya Dar es Salaam.

234. ***Mheshimiwa Spika,*** kufuatia ushirikishwaji huo, shehena inayohudumiwa katika Bandari ya Dar es Salaam pekee imeongezeka hadi kufikia tani milioni 27.76 zilizohudumiwa mwaka wa fedha 2024/25 ikilinganishwa na tani milioni 16.26 mwaka 2020/21. Ongezeko hilo ni ishara kuwa, ushirikishaji wa Sekta Binafsi umeongeza ufanisi wa shughuli za bandari. Aidha, kwa kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi, 2026 shehena iliyohudumiwa katika Bandari ya Dar es Salaam ilifikia tani milioni 25.07 na inatarajiwa kuongezeka

kufikia wastani wa tani milioni 36.0 kwa mwaka 2026/27 na tani milioni 50.2 kwa mwaka 2030/31.

235. ***Mheshimiwa Spika,*** miundombinu ya sasa hususan barabara imezidiwa na ongezeko la shehena na hivyo kusababisha msongamano wa malori. Kutokana na changamoto hiyo ambayo Wizara inaitazama kama fursa, Serikali imeanza kuchukua hatua mbalimbali za muda mfupi na mrefu kwa ajili ya kupunguza msongamano huo. Hatua za muda mfupi ambazo zinaendelea kuchukuliwa na Wizara ni pamoja na: kuhakikisha kuwa Bandari Kavu ya Kwala na Isaka zinatoa huduma kwa ufanisi na kuhamasisha wadau kutumia bandari hizo; na kuendelea na ujenzi wa Bandari Kavu ya Ihumwa.

236. ***Mheshimiwa Spika,*** hatua nyingine zinazoendelea kuchukuliwa ni: kuendelea kubuni na kuanzisha maeneo ya maegesho kandokando ya reli ya SGR ili malori yaweze kuchukua mizigo kupitia maegesho hayo, ikiwemo eneo la Stesheni ya Morogoro; uendelezaji wa eneo la Bahi ili litumike kama kituo cha kuhamishia mizigo kutoka SGR kwenda MGR; kuanza ujenzi wa reli ya MGR kutoka Ruvu kwenda Stesheni ya mizigo ya SGR Ruvu; kutumia kituo cha Pugu kwa ajili ya kusafirisha mizigo; na kukamilisha ujenzi wa *Port Link* kati ya Bandari ya Dar es

Salaam na reli ya SGR. Hatua za muda mrefu zitakazotekelezwa ni pamoja na: ukamilishaji wa ujenzi wa awamu ya kwanza ya reli ya SGR; kujenga reli ya SGR kutoka Bandari kavu ya Kwala hadi Bandari ya Bagamoyo (km 60); na kuendelea na ujenzi wa Bandari ya Bagamoyo.

237. ***Mheshimiwa Spika,*** manufaa mengine ni pamoja na kuongezeka kwa mapato ya kodi ya forodha yaliyotokana na ongezeko la shehena inayohudumiwa. Mathalan, katika mwaka wa fedha 2024/ 25, mapato yatokanayo na kodi ya forodha za kibandari yalifikia Shilingi trilioni 12.3 sawa na asilimia 40.8 ya mapato ya Shilingi trilioni 30.09 yaliyokusanywa na TRA. Aidha, mapato hayo yataendelea kuongezeka kadri miradi ya kimkakati ya uboreshaji wa bandari inavyoendelea kukamilishwa.

Kuongezeka kwa shehena inayohudumiwa katika Bandari zote nchini

238. ***Mheshimiwa Spika,*** kutokana na maboresho yaliyofanyika katika miundombinu ya bandari nchini, kiwango cha shehena inayohudumiwa katika bandari nchini kimeongezeka kutoka tani milioni 17.78 katika mwaka 2020/21 hadi kufikia tani milioni 32.57 mwaka 2024/25. Shehena hiyo iliyohudumiwa ni zaidi ya lengo lililokuwa limewekwa la kuhudumia tani milioni 30.00 kwa mwaka 2030/32, ambapo lengo hilo limefikiwa kabla ya kipindi husika.

Kuimarisha usafiri katika Maziwa Makuu

239. ***Mheshimiwa Spika,*** kama tulivyoshuhudia, miongoni mwa maelekezo ya Mheshimiwa Rais wakati akilihutubia Bunge lako Tukufu tarehe 14 Novemba, 2025 ni kuhakikisha kuwa wananchi wanapata huduma stahiki za usafiri na usafirishaji hapa nchini. Nilitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa, katika kutekeleza maono haya, Serikali imekamilisha ujenzi wa Meli ya MV. New Mwanza katika Ziwa Victoria na meli hiyo ilizinduliwa rasmi tarehe 23 Januari, 2026 jijini Mwanza na Mheshimiwa Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na tayari imeanza kutoa huduma. Meli hii ni kubwa kuliko zote katika ukanda wa Maziwa Makuu ikiwa na kimo cha ghorofa nne (4), urefu wa mita 92.6 na uwezo wa kubeba abiria 1,200 na tani 400 za mizigo. Meli hii pia ina kasi ya *knots* 16, sawa na mwendokasi wa kilomita 30 kwa saa na hivyo imepunguza muda wa safari kati ya Mwanza na Bukoba kutoka saa nane (8) hadi takriban saa sita (6).

240. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali imekamilisha ukarabati wa meli ya MT. Sangara ambayo imeanza kufanya safari zake. Meli hii, inafanya safari kwa kusafirisha shehena ya mafuta kati ya Kigoma na Kalemie nchini DRC ikiwa na uwezo wa kubeba tani 350 za mafuta ambazo ni sawa na lita 410,000. Aidha, ukarabati wa meli ya MV.

Liemba yenye uwezo wa kusafirisha abiria 600 na tani 200 za mizigo unaendelea vizuri.

241. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuongeza huduma za usafiri wa meli katika Ziwa Tanganyika, Serikali kupitia TPA imekamilisha ujenzi wa Meli nne (4) za kisasa za mizigo katika Ziwa katika hatua za Tanganyika, ambazo kwa sasa ziko mwisho za majaribio. Meli hizo zimejengwa kwa utaratibu wa ubia baina ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi (PPP). Meli hizo zina uwezo wa kubeba tani 2,000 kila moja, ambapo zitasaidia kuchochea biashara na usafirishaji kati ya Tanzania na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo (DRC). Kuanza kufanya kazi kwa meli hizo kutapunguza uhaba wa meli za mizigo katika Ziwa Tanganyika.

Kuongezeka kwa mtandao wa Vituo vya Usafiri wa Anga vinavyohudumiwa na ATCL

242. ***Mheshimiwa Spika***, kutokana na juhudi za Serikali katika kuimarisha utendaji wa ATCL, Kampuni hiyo imeendelea kuongeza vituo vya huduma ya usafiri wa anga ambapo hadi kufikia Machi, 2026 ina jumla ya vituo 33 ikilinganishwa na vituo 23 vilivyokuwepo mwaka 2020/21. Kati ya vituo 33, Vituo 16 ni vya ndani ya nchi ambavyo ni Arusha, Bukoba, Dar es Salaam, Dodoma, Geita, Kilimanjaro, Kigoma, Mbeya, Mpanda, Mwanza, Iringa, Mtwara, Songea, Tabora,

Pemba, na Zanzibar; Vituo (14) ni vya kikanda ambavyo ni Bujumbura, Entebbe, Cape Town, Kinshasa, Victoria Falls, Accra, Lagos, Hahaya, Harare, Lusaka, Ndola, Nairobi, Lubumbashi na Johannesburg; na Vituo vitatu (3) ni vya kimataifa ambavyo ni Dubai, Guangzhou na Mumbai.

Kuimarika kwa Huduma za Usafiri wa Anga kupitia ATCL

243. ***Mheshimiwa Spika,*** uendeshaji wa Kampuni ya ATCL umeendelea kuimarika mwaka hadi mwaka katika utoaji wa huduma za usafiri wa anga kutokana na dhamira ya Serikali ya kuendelea kuimarisha na kuiboresha kampuni hiyo ili iendelee kuhudumia soko la ndani na la kimataifa. Mathalan, katika mwaka 2021/22 ATCL ilikuwa na ndege tisa (9), ambapo hadi sasa Kampuni hiyo ina ndege 16 ikijumuisha ndege moja ya mizigo yenye uwezo wa kusafirisha tani 54 za mizigo kwa wakati mmoja.

244. ***Mheshimiwa Spika,*** ongezeko la ndege hizo limewezesha kampuni ya ATCL kuongeza mapato hadi kufikia Shilingi bilioni 626.5 kwa mwaka 2024/25 ikilinganishwa na Shilingi bilioni 175.69 zilizokusanywa mwaka 2020/21. Mapato hayo yameendelea kuongezeka ambapo kwa kipindi cha Julai, 2025 hadi kufikia Machi,

2026 mapato yaliyokusanywa na ATCL yalifikia Shilingi bilioni 501.62 ikilinganishwa na Shilingi bilioni 406.23 zilizokusanywa katika kipindi kama hicho kwa mwaka 2024/25.

Mkakati wa Kuongeza Ajira na Mapato kupitia LATRA

245. ***Mheshimiwa Spika***, Serikali kupitia LATRA imeendelea kutekeleza Kanuni ya Huduma za Usafiri wa Kukodi ya mwaka 2020, ambayo inasimamia huduma ya usafiri wa kukodi, ukiwemo wa pikipiki (bodaboda na bajaji). Katika kuongeza ufanisi wa kutekeleza kanuni hizi, mwaka 2023 Serikali ilizifanyia marekebisho kupitia Tangazo Na.254 ili kuruhusu mawakala wa aina nne (4) kutoa na kuhuisha leseni za usafiri wa kukodi. Mawakala walioruhusiwa ni: Taasisi za umma; Vyama vya ushirika; Kampuni na Watu binafsi. Kupitia ubunifu huu, kwa kipindi cha kuanzia Julai 2025 hadi Machi 2026, jumla ya leseni 249,768 zimetolewa na mawakala 72 na Shilingi bilioni 3.02 zimekusanywa kupitia utaratibu huu ambapo jumla ya ajira 310 zimezalishwa.

Kuimarika kwa Huduma za Viwanja vya Ndege

246. ***Mheshimiwa Spika***, katika kuongeza mtandao wa viwanja vya ndege ili kuimarisha safari za ndege ndani ya nchi, Serikali imeendelea na ujenzi na uboreshaji wa viwanja vya ndege vya

mikoa nchini. Hadi kufikia Machi, 2026 Serikali imekamilisha ukarabati wa viwanja vya ndege vya Sumbawanga, Shinyamga, Songea na Tabora. Kukamilika kwa miradi hii kumefungua fursa mbalimbali za kiuchumi katika mikoa husika, kurahisisha huduma za usafiri na pia kuchochea biashara kwa mashirika ya ndege.

247. ***Mheshimiwa Spika***, katika hatua nyingine za kuendelea kuchochea utalii nchini, Serikali imekamilisha Upembuzi Yakinifu na Usanifu wa Kina wa Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Serengeti. Mradi huu unalenga kuboresha usafirishaji, kuimarisha utalii pamoja na kulinda ikolojia ya Hifadhi ya Taifa ya Serengeti kwa kuwa umesanifiwa kuzingatia utunzaji wa mazingira (green airport) na utaepusha usumbufu wa kelele za kuruka na kutua kwa ndege katika maeneo yaliyomo ndani ya hifadhi hiyo.

248. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali imeendelea kuchukua mikakati mbalimbali ya kuimarisha miundombinu ya viwanja vya ndege vilivyopo, kikiwemo Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro (KIA). Katika kutekeleza mkakati huu, TAA kwa kushirikiana na Sekta Binafsi imekamilisha ukarabati mkubwa wa jengo la kuhifadhi mizigo inayoharibika haraka (perishables) katika Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro. Hii itawezesha wafanyabiashara wa ndani kuwa na uhakika wa huduma bora na fanisi za

kuhifadhi na kusafirisha shehena zao kwenda nje ya nchi na hivyo kuchochea kuimarika kwa mnyororo wa usafirishaji na ukuaji wa uchumi.

Utekelezaji wa Mpango wa Maboresho ya Mifumo ya Usalama katika Viwanja vya Ndege na Huduma za Uhamiaji (APIS)

249. ***Mheshimiwa Spika,*** tasnia ya usafiri wa anga imeendelea kuwa eneo linalohitaji mifumo madhubuti ya udhibiti katika maeneo mbalimbali, ikiwemo uchambuzi wa taarifa za wasafiri. Ili kuimarisha uwezo wa nchi kutambua na kudhibiti vihatarishi vinavyoweza kuathiri usalama wa safari za ndege, Serikali imeanza utekelezaji wa Mpango wa Maboresho ya Mifumo ya usalama katika viwanja vya ndege na huduma za uhamiaji (Advanced Passenger Information System - APIS). Utekelezaji huu ni kwa mujibu wa Kiambatisho cha 9 cha Shirika la Usafiri wa Anga Duniani - ICAO (Annex 9 of International Civil Aviation Organization - ICAO).

250. ***Mheshimiwa Spika,*** utekelezaji kwa awamu ya kwanza umeanza katika Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere (JNIA) na utaendelea katika viwanja vingine vya: Kilimanjaro International Airport (KIA); Abeid Amani Karume International Airport (AAKIA); na Mwanza Airport. Kwa ujumla, mfumo huu ni muhimu kwa Taifa letu kwa kuwa, pamoja na

manufaa mengine utaimarisha usalama wa Taifa kwa kubaini mapema abiria hatarishi, unaongeza ufanisi wa udhibiti wa mipaka, unarahisisha usafiri wa anga na kupunguza ucheleweshaji viwanjani, unaongeza uaminifu wa kimataifa na hivyo kuvutia wawekezaji na utalii nchini. Pia mfumo huu unaiwezesha nchi kukidhi viwango vya kimataifa katika kushirikiana na mashirika ya kimataifa kama Shirika la Forodha Duniani (World Customs Organization) katika kubadilishana taarifa za kiusalama.

Kuanza Kutolewa kwa Mafunzo ya Urubani Nchini

251. ***Mheshimiwa Spika***, kama nilivyoahidi katika Hotuba yangu ya mwaka 2025/26 kuwa Serikali itaanza rasmi kutoa mafunzo ya urubani katika Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT). Napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa, Serikali kupitia Chuo cha NIT imeanza rasmi kutoa mafunzo ya urubani mwezi Julai 2025, ambapo wanafunzi 22 wamedahiliwa na wanaendelea na masomo. Mafanikio hayo yamewezesha kupunguza gharama za masomo nje ya nchi kwa kozi za urubani. Kuanza kutolewa kwa mafunzo hayo ni utekelezaji wa maono ya Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika kuimarisha usafiri wa anga.

252. ***Mheshimiwa Spika,*** mafanikio mengine yaliyopatikana katika utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2025/26 hadi Machi, 2026 ni pamoja na:-

i. Serikali kukamilisha ujenzi wa Kituo cha Kikanda cha Kuratibu Utafutaji na Uokoaji (Maritime Rescue Coordination Centre – MRCC) katika Ziwa Victoria Mwanza kwa kushirikiana na Serikali ya Uganda. Kituo hiki kitaimarisha usalama wa usafiri majini katika Ziwa Victoria kwa kutumia mifumo ya kisasa ya mawasiliano na kinatarajiwa kuzinduliwa rasmi tarehe 21 Mei, 2026 kupitia uratibu wa Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki;

ii. Kununuliwa kwa Boti maalum ya wagonjwa (Ambulance Boat) kwa ajili ya kutoa huduma katika Ziwa Victoria, ambayo tayari imeanza kufanya kazi. Pamoja na boti hiyo, Serikali imenunua Boti nne (4) za utafutaji na uokoaji na kuanza kutoa huduma katika Ziwa Tanganyika (Boti 1), Ziwa Victoria (Boti 2) na Ukanda wa Bahari ya Hindi (Boti 1 – Tanga), hatua inayoongeza uwezo wa Taifa letu katika kukabiliana na majanga ya majini;

iii. Kuanza kwa maandalizi ya ujenzi wa Bandari kubwa na ya kisasa ya Bagamoyo, ambapo awamu ya kwanza itahusisha ujenzi wa gati lenye urefu wa kilomita 1.32 kwa ajili ya kuhudumia meli kubwa za kisasa (Megamax);

iv. Kuendelea kwa ufanisi na ujenzi wa Bandari ya Kisiwa Mgao - Mtwara kwa ajili ya kuhudumia shehena ya kichele (dry bulk cargo) kama vile makaa ya mawe na saruji. Hadi kufikia Machi, 2026 mradi umefikia asilimia 42 ya utekelezaji na kukamilika kwake kutaimarisha ufanisi wa Bandari ya Mtwara pamoja na usalama na utunzaji wa mizigo;

v. Kuendelea kutoa huduma za usafirishaji wa mizigo masafa marefu baharini kupitia Kampuni ya SINOTASHIP, ambapo imeongeza njia za meli (shipping routes) kutoka tatu (3) hadi tano (5) na kuwezesha kuhudumiwa kwa jumla ya TEUs 289,387 za mizigo;

vi. Kusainiwa kwa Mkataba wa Ufufuaji na Uboreshaji wa Reli ya TAZARA kati ya Serikali za Tanzania na Zambia, kwa kushirikiana na Kampuni ya CCECC ya China;

vii. Kukamilisha ufungaji wa mitambo ya sauti baina ya waongoza ndege na marubani katika viwanja vya ndege 12 ambavyo ni: Dar es

Salaam; Unguja–Zanzibar; Pemba; Kilimanjaro; Dodoma; Iringa; Mwanza; Tabora; Tanga; Kigoma; Bukoba; na Arusha, pamoja na vituo vya mawasiliano 18 ambavyo ni Mwaseni, Lubuli, Gairo, Ngiloli, Nyamanyama, Moroninya, Nambunga, Ndisso–Sitalike, Kitulo, Kaluwe, Lolkisale, Oldean Malanja, Matogoro, Mwisi, Mugumu Town, Muganza, Kwenjugo na Michakaini;

viii. Taasisi za kimataifa kuendelea kuiamini Tanzania na kuiwezesha katika utekelezaji wa miradi mikubwa ya kimkakati kutokana na uongozi mahiri wa Serikali ya Awamu ya Sita. Kutokana na hatua hii, NIT imeendelea kupokea fedha kutoka Benki ya Dunia, ambazo zimewezesha ujenzi wa kihistoria katika Chuo hicho. Kupitia mradi huo, kwa sasa majengo matano (5) yamekamilika kujengwa kwa ajili ya kuimarisha utoaji wa mafunzo ya taaluma za anga na operesheni za usafirishaji. Majengo hayo yanajumuisha: Jengo kuu la Kituo cha Umahiri (Center of Excellence); Jengo la mafunzo ya wahudumu wa ndani ya ndege; Jengo la maabara ya kisasa ya mafunzo ya uhandisi wa matengenezo ya ndege; na Mabweni mawili (2) yenye uwezo wa kukidhi mahitaji ya malazi kwa wanafunzi 1,504;

ix. Kuanza kwa hatua za awali za ujenzi wa Kiwanja kipya cha ndege cha Mkoa wa Kagera katika eneo la Kyabajwa wilayani Missenyi. Kiwanja hicho kitakuwa na uwezo wa kuhudumia ndege kubwa zenye kubeba abiria 220 (Daraja 4C). Kwa sasa, Serikali imekamilisha ununuzi wa Mshauri Elekezi ambaye anaendelea na Upembuzi Yakinifu na Usanifu wa Kina;

x. Kujengwa kwa mfumo wa TEHAMA wa LATRA wa Utoaji Leseni za Usafiri wa Reli na Barabara (Railway and Road Information Management System - RRIMS). Mfumo huo unawezesha upatikanaji wa huduma zinazodhibitiwa kwa njia ya mtandao pasipo kulazimika kufika katika ofisi za LATRA. Aidha, mfumo huu unatumika kusajili madereva na wahudumu wa mabasi; kufanya malipo; kutoa taarifa za udhibiti; na kutoa mrejesho kwa wateja;

xi. Chuo cha DMI kukidhi sifa za kuendelea kuwa katika orodha ya vyuo bora duniani (IMO Whitelist) vinavyotoa mafunzo ya usafiri majini ikiwemo ubaharia;

xii. Kuendelea kukuza fursa za ajira nchini kupitia Chuo cha DMI kwa vijana kuunganishwa na kampuni za meli za ndani na nje ya nchi. Hadi kufikia Machi,

2026 jumla ya vijana 77 wameunganishwa katika kampuni mbalimbali za meli nje ya nchi. Kati ya hao 48 wamejiunga na Kampuni ya Danaos Shipping Company ya nchini Ugiriki, 16 wamejiunga na kampuni ya uvuvi nchini Korea Kusini na 13 wamefanya mafunzo kwa vitendo nchini Korea Kusini. Aidha, jumla ya vijana 48 wamepata ajira ndani ya nchi kupitia meli nne (4) zinazojengwa ziwa Tanganyika mkoani Kigoma na Kampuni ya Zijin Mining Company;

xiii. Kuimarisha utoaji wa huduma za hali ya hewa kwa kupanua mtandao wa vituo vya hali ya hewa kwa kununua na kufunga mitambo, vifaa na mifumo ya hali ya hewa ikiwemo vituo nane (8) vya hali ya hewa vinavyojiendesha (Automatic Weather Station - AWS) na vituo viwili (2) vya AVIMET na ufungaji wa mfumo wa uandaaji utabiri (Complete Forecasting System); na

xiv. Tanzania kuendelea kuaminiwa kimataifa, ambapo kutokana na hali hiyo nchi yetu kupitia TMA imechaguliwa kuwa mwenyeji wa mikutano miwili ya ngazi za juu ya Taasisi zinazosimamia masuala ya hali ya hewa na mabadiliko ya tabianchi duniani. Moja ya mikutano hiyo ni Mkutano wa Wataalam wa WMO unaolenga kuboresha

miongozo ya utabiri wa hali ya hewa, ambao utafanyika katika bara la Afrika kwa mara ya kwanza. Mikutano hiyo inatarajiwa kufanyika Jijini Arusha na kuhudhuriwa na zaidi ya washiriki 200 kutoka nchi wanachama wa Shirika la Hali ya Hewa Duniani (WMO). Aidha, mkutano huo unatarajiwa kuhudhuriwa na viongozi wakuu wa Shirika hilo, ambayo ni fursa pia kwa nchi yetu.

C:5:2 CHANGAMOTO

253. ***Mheshimiwa Spika,*** Changamoto zilizojitokeza katika kipindi cha utekelezaji wa bajeti ya mwaka 2025/26 ni pamoja na:-

i. Mahitaji makubwa ya fedha kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya miundombinu na utoaji wa huduma za uchukuzi na hali ya hewa;

ii. Mabadiliko ya tabianchi (Climate Change) yanayosababisha mifumo ya hali ya hewa kubadilika mara kwa mara na kusababisha uharibifu wa miundombinu ya uchukuzi kutokana na mafuriko;

iii. Changamoto za athari za vita zinazoendelea duniani hivyo kuathiri bei za bidhaa zinazoingizwa nchini pamoja na mnyororo wa thamani unaotegemea bidhaa hizo;

iv. Uhaba wa wataalam wenye ujuzi na uzoefu katika sekta ndogo za usafiri kwa njia ya maji, anga, reli na hali ya hewa; na

v. Uvamizi, uharibifu na hujuma kwenye miundombinu ya reli, hususan katika reli zenyewe, mataruma, vifungio na madaraja.

C:5:3 MIKAKATI YA UTATUZI WA CHANGAMOTO

254. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kukabiliana na changamoto zilizojitokeza wakati wa utekelezaji wa mpango na bajeti kwa mwaka 2025/26, hatua mbalimbali zimeendelea kuchukuliwa zikiwemo: -

i. Kuendelea kujadiliana na wawekezaji mbalimbali ikiwa ni pamoja na Taasisi za kifedha ili kutafuta fedha kwa ajili ya kutekeleza miradi mikubwa ya maendeleo. Pia, Serikali kuendelea kushawishi Sekta Binafsi kuwekeza katika uendelezaji na uendeshaji wa miradi ya uchukuzi;

ii. Kuendelea kuimarisha huduma za hali ya hewa ikiwemo kufunga rada za hali ya hewa na kupanua mtandao wa vituo vya hali ya hewa ili kuongeza usahihi wa utoaji wa tahadhari ya matukio ya hali mbaya ya hewa;

iii. Kuendelea kufanya ukarabati wa mara kwa mara katika maeneo korofi ya reli ya MGR na CGR;

iv. Kuendelea kuimarisha miundombinu ya uchukuzi ili kupunguza athari zinazoweza kutokea kutokana na mabadiliko ya uchumi wa dunia;

v. Kuendelea kuvijengea uwezo Vyuo vya Kitaaluma vya Sekta ya Uchukuzi kwa kutoa mafunzo kwa wakufunzi, kuimarisha miundombinu na ununuzi wa vifaa vya kufundishia vinavyoendana na teknolojia ya kisasa ili kuzalisha wataalam wanaokidhi mahitaji ya sekta kitaifa na kimataifa;

vi. Kuendelea kushirikiana na vyombo vya Ulinzi na Usalama pamoja na jamii inayozunguka maeneo ya reli pamoja na kutoa elimu na hamasa kwa jamii inayopakana na maeneo hayo ili kuelewa umuhimu wa reli na kuwa walinzi wa miundombinu hiyo; na

vii. Kufanya tafiti mbalimbali zitakazosaidia kubaini athari za mabadiliko ya hali ya hewa kwa ajili ya usanifu wa miundombinu stahiki.

D. MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2026/27

255. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuendelea kutekeleza majukumu ya Wizara ya Uchukuzi kwa mwaka wa fedha 2026/27, Wizara imezingatia vipaumbele vilivyoainishwa katika Dira 2050, Ilani ya Uchaguzi Mkuu ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2025, Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano (FYDP IV 2026/27 – 2030/31), Mpango wa Taifa wa Maendeleo kwa mwaka 2026/27, Mpango Mkakati wa Wizara wa Miaka Mitano (2026/27 – 2030/31) pamoja na maelekezo ya viongozi wakuu wa Serikali.

256. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara ya Uchukuzi katika Mpango na Bajeti kwa mwaka wa fedha 2026/27 imepanga kutekeleza vipaumbele mbalimbali vikiwemo: Kuendelea na ujenzi na uendeshaji wa Reli ya Kisasa ya SGR; Kuendelea na ukarabati na uboreshaji wa Reli ya *Meter Gauge Railway (MGR)*; na Reli ya TAZARA ya *Cape Gauge Railway (CGR)*; Kuendelea na uboreshaji wa Kampuni ya Ndege Tanzania (ATCL); Uboreshaji wa miundombinu na huduma katika Bandari za Bahari ya Hindi, Maziwa Makuu pamoja na Bandari Kavu; Kuendelea na ujenzi, ukarabati na uboreshaji wa viwanja vya ndege nchini; Kuendelea na ujenzi na ukarabati wa meli; Kuendelea kuboresha

miundombinu na huduma za hali ya hewa; Kuboresha udhibiti, ubora na usalama wa huduma za uchukuzi; na Kuendelea na uboreshaji wa vyuo vya mafunzo vya kisekta.

257. ***Mheshimiwa Spika,*** vipaumbele vingine vitakavyotekelezwa na Wizara ni: Kuimarisha matumizi ya teknolojia katika Sekta ya Uchukuzi ili kuongeza ufanisi wa uendeshaji na utoaji wa huduma; Kuimarisha ushiriki wa Sekta Binafsi katika uendelezaji wa miundombinu na utoaji wa huduma za uchukuzi nchini; Kuendelea kuboresha sera na sheria ili kuboresha mazingira ya uwekezaji na biashara katika sekta; na kujenga uwezo wa rasilimaliwatu ili kuongeza ufanisi na tija katika utendaji wa sekta.

258. ***Mheshimiwa Spika,*** katika utekelezaji wa shughuli za Wizara na miradi ya maendeleo ya kipaumbele, Wizara ya Uchukuzi (Fungu 62) katika mwaka wa fedha 2026/27 imetengewa jumla ya **Shilingi 2,872,738,082,000** ambapo kati ya fedha hizo, **Shilingi 126,041,236,000** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida, sawa na asilimia 4.38 ya bajeti na **Shilingi 2,746,696,846,000** ni kwa ajili ya utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo, sawa na **asilimia 95.62**.

259. ***Mheshimiwa Spika,*** kati ya **Shilingi 126,041,236,000** zilizotengwa kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida, **Shilingi 100,135,087,000** ni kwa ajili

ya Mishahara ya watumishi, na **Shilingi 25,906,149,000** ni kwa ajili ya matumizi mengineyo kwa Wizara na Taasisi zinazopokea Ruzuku kutoka Serikalini. Aidha, kati ya **Shilingi 2,746,696,846,000** zilizotengwa kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo, **Shilingi 2,452,512,444,000** ni fedha za ndani, sawa na **asilimia 89.29** na **Shilingi 294,184,402,000** ni fedha za nje, sawa na **asilimia 10.71** ya bajeti ya maendeleo. Miradi ya maendeleo na shughuli zitakazotekelezwa kwa mwaka wa fedha 2026/27 ni kama ifuatavyo:-

D:1 MIRADI YA MAENDELEO ITAKAYOTEKELEZWA KATIKA MWAKA 2026/27

260. ***Mheshimiwa Spika,*** Miradi ya kielelezo na kimkakati itakayotekelezwa kwa mwaka wa fedha 2026/27 inajumuisha sekta ndogo za bandari, reli, anga, usafiri majini, hali ya hewa na mafunzo ya kisekta.

Mradi wa Uboreshaji wa Bandari ya Dar es Salaam (DMGP)

261. ***Mheshimiwa Spika,*** Mradi huu kwa mwaka wa fedha 2026/27 umetengewa **Shilingi bilioni 120.74** ambazo ni fedha za nje. Fedha hizo zitatumika katika kuendelea kufanya maboresho mbalimbali ya Bandari ya Dar es Salaam. Shughuli zitakazotekelezwa ni pamoja na: Kukarabati eneo la kupangia shehena (stacking

area) katika Gati Na. 1 – 7; Kufunga na kusambaza umeme ili kukidhi mahitaji ya sasa katika Gati Na. 1 – 7 na RoRo; Kuwezesha kuanza Ujenzi wa Gati 12 – 15 na Kuwezesha huduma za ushauri kwa ajili ya usanifu na usimamizi.

Mradi wa Uboreshaji wa Bandari ya Kigoma

262. ***Mheshimiwa Spika,*** Mradi wa uboreshaji wa Bandari ya Kigoma umetengewa **Shilingi bilioni 16.42** fedha za nje katika mwaka wa fedha 2026/27. Mradi huu unahusisha ukarabati wa barabara ya kuingilia, gati la abiria pamoja na jengo la abiria. Utekelezaji wa Mradi huu utawezesha kufanyika kwa biashara kwa ufanisi katika Bandari ya Kigoma na hivyo nchi yetu kuendelea kutumia fursa za kikanda katika kuinua uchumi wa wananchi wake.

Mradi wa Ujenzi wa Kiwanja cha Ndege cha Mwanza

263. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, mradi huu umetengewa **Shilingi bilioni 6.0** fedha za ndani kwa ajili ya kuendelea na ujenzi wa jengo la abiria na miundombinu yake katika Kiwanja cha Ndege cha Mwanza. Aidha, Serikali kupitia Wizara ya Uchukuzi inaratibu mazungumzo kati ya TAA na Taasisi za kifedha za Serikali kwa ajili ya kufadhili ukarabati na upanuzi wa kiwanja hiki. Mradi huu unahusisha

ujenzi wa jengo lenye uwezo wa kuhudumia abiria milioni 2.5 kwa mwaka wakiwemo abiria wa kimataifa. Mradi huu pia unajumuisha uboreshaji wa miundombinu wezeshi itakayosaidia ndege kubwa za kimataifa kutumia kiwanja hicho.

Mradi wa Ujenzi wa Kiwanja cha Ndege cha Arusha

264. ***Mheshimiwa Spika,*** Mradi huu umetengewa **Shilingi bilioni 3.08** fedha za ndani katika mwaka wa fedha 2026/27. Shughuli zitakazotekelezwa ni pamoja na: Kuendelea na ujenzi wa karakana ya ndege ya kilimo anga; na ujenzi wa tabaka la juu la lami katika barabara ya kuruka na kutua ndege kwa lengo la kuongeza ufanisi wa huduma kwa mashirika ya ndege na abiria.

Mradi wa Ujenzi wa Kiwanja cha Ndege cha Mtwara

265. ***Mheshimiwa Spika,*** Mradi huu umetengewa kiasi cha **Shilingi bilioni 3.48** fedha za ndani katika mwaka wa fedha 2026/27 kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli mbalimbali zikiwemo ujenzi wa jengo jipya la abiria, jengo la kuongozea ndege, kituo cha zimamoto na kituo cha hali ya hewa. Utekelezaji wa miradi hii utakamilisha awamu ya pili ya ukarabati na upanuzi wa Kiwanja hiki baada ya Serikali kukamilisha ujenzi wa barabara ya kuruka na

kutua ndege, barabara ya kiungio, eneo la maegesho ya ndege, barabara za kuingia kiwanjani na maegesho ya magari kwa kiwango cha lami; ujenzi wa uzio wa usalama na ufungaji wa mfumo wa taa za kuongozea ndege (AGL) ambavyo vimewezesha kiwanja kuweza kutumika katika majira yote ya mwaka kwa saa 24.

Mradi wa Ujenzi wa Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Serengeti

266. ***Mheshimiwa Spika,*** Mradi huu umetengewa jumla ya **Shilingi milioni 100.0** fedha za ndani kwa ajili ya kuratibu maandalizi ya utekelezaji wa Mradi. Utekelezaji wa Mradi huu utahusisha ushirikishwaji wa taasisi za kifedha na Serikali. Aidha, Mradi huu unalenga kulinda ikolojia ya Hifadhi ya Taifa ya Serengeti kwa kuwa umesanifiwa kuzingatia utunzaji wa mazingira (green airport) ambayo kwa ujumla wake itachochea ukuaji wa shughuli za utalii nchini.

Mradi wa Ujenzi wa Kiwanja cha Ndege cha Mkoa wa Kagera

267. ***Mheshimiwa Spika,*** Mkoa wa Kagera ndio mkoa pekee unaopakana na nchi tatu (3) katika ukanda wa Maziwa Makuu, ambazo ni Uganda, Burundi na Rwanda. Mkoa huu una migodi ya madini ya kimkakati kama Mgodi wa Nikeli Kabanga, vivutio mbalimbali vya utalii na reli nyingi zinazotarajiwa kujengwa kuelekea

Burundi na Rwanda zitapitia katika mkoa huu. Katika kuboresha huduma za usafiri wa anga zitakazoendana na mnyororo wa shughuli nyingine za kiuchumi na pia kuimarisha usalama wa usafiri wa anga, Serikali ya Awamu ya Sita imeamua kwa dhati kujenga kiwanja cha ndege cha Mkoa wa Kagera katika eneo la Kyabajwa. Katika mwaka wa fedha 2026/27, Mradi huu umetengewa **Shilingi bilioni 1.9** fedha za ndani kwa ajili ya kukamilisha Upembuzi Yakinifu na Usanifu wa Kina na kuanza ujenzi wa kiwanja kipya cha ndege cha Mkoa wa Kagera katika eneo la Kyabajwa, Wilaya ya Missenyi.

Mradi wa Ukarabati wa Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro – KIA

268. ***Mheshimiwa Spika,*** ukarabati wa kiwanja hiki umetengewa **Shilingi bilioni 32.0** fedha za ndani katika mwaka wa fedha 2026/27 kwa ajili ya: kuendelea na awamu ya pili ya ukarabati mkubwa wa njia ya kuruka na kutua ndege pamoja na: Ufungaji wa mfumo wa taa za kuongozea ndege; Ujenzi wa uzio kuzunguka mipaka ya eneo la KIA; na Ujenzi wa jengo la utawala na watoa huduma. Aidha, kufuatia jitihada za Serikali ya Awamu ya Sita za kukuza utalii nchini imepelekea idadi ya watalii kuongezeka katika Kiwanja cha ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro. Kufuatia ongezeko hilo,

Serikali imeanza utekelezaji wa mradi wa Jengo la Pili la abiria na kwa sasa ununuzi wa Mkandarasi upo hatua za mwisho. Ujenzi wa Jengo hili ambao unatarajiwa kutekelezwa kwa ushirkiano kati ya Serikali na Washirika wa Maendeleo, utaongeza uwezo wa Kiwanja kuhudumia watalii wengi zaidi, kuimarisha ubora wa huduma zinazotolewa katika Kiwanja na pia kuimarisha ushoroba wa utalii.

Mradi wa Uboreshaji na Upanuzi wa Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere (JNIA)

269. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Serikali imetenga jumla ya **Shilingi bilioni 26.75** fedha za ndani kwa ajili ya: Uboreshaji na ujenzi wa majengo ya abiria; Uboreshaji wa mfumo wa taa za kuongozea ndege; Ujenzi wa eneo maalum la usalama kwenye barabara ya kuruka na kutua ndege; ununuzi na ufungaji wa mitambo na mifumo ya TEHAMA ya kuimarisha ulinzi na usalama wa viwanja vya ndege; na Ujenzi wa uzio wa ndani wa usalama.

Mradi wa Uendelezaji wa Viwanja vya Ndege vya Mikoa

270. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Mradi huu umetengewa jumla ya **Shilingi bilioni 14.38** fedha za ndani kwa ajili

ya ujenzi, ukarabati, upanuzi na uboreshaji wa viwanja vya ndege katika mikoa mbalimbali ili kuviwezesha kutoa huduma bora. Shughuli zitakazotekelezwa ni pamoja na: Ukarabati na upanuzi wa Kiwanja cha Ndege cha Lindi; Ukarabati na upanuzi wa Kiwanja cha Ndege cha Moshi; Ujenzi wa jengo la abiria katika Kiwanja cha Ndege cha Musoma; Ukarabati na uboreshaji wa Kiwanja cha Ndege cha Singida; Ufungaji wa mfumo wa taa za kuongozea ndege katika Kiwanja cha Ndege cha Mafia; Ununuzi wa magari mawili ya zimamoto kwa ajili ya viwanja vya ndege vya Shinyanga na Sumbawanga; na Ujenzi wa Kiwanja cha Ndege cha Njombe kutokana na uwepo wa mazao ya mbogamboga, matunda na maua.

Mradi wa Kuwezesha Taasisi (Institutional Support)

271. ***Mheshimiwa Spika,*** Mradi huu umetengewa jumla ya **Shilingi bilioni 38.10** katika mwaka wa fedha 2026/27 kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli mbalimbali zikiwemo: Uendeshaji wa Jengo la Tatu la Abiria katika Kiwanja cha Ndege cha JNIA; Kuanza uendeshaji wa Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Msalato; na Kuanza ujenzi wa miundombinu ya kufundishia na kujifunzia katika kampasi za Chuo cha Bahari Dar es Salaam katika maeneo ya Kimbiji – Kigamboni na Kikwetu – Lindi. Mradi huu vilevile, utahusisha kuendelea kulipa fidia kwa

wananchi waliopisha uendelezaji wa viwanja mbalimbali vya ndege vikiwemo: Singida, Julius Nyerere - JNIA, Simiyu, Masasi, Sumbawanga, Nachingwea na Kilwa Masoko.

Mradi wa Ujenzi na Ukarabati wa Meli

272. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Mradi huu umetengewa jumla ya **Shilingi bilioni 171.00** fedha za ndani. Fedha hizi ni kwa ajili ya kutekeleza shughuli mbalimbali zinazojumuisha: ujenzi wa meli mpya ya mizigo yenye uwezo wa kubeba tani 3,500 katika Ziwa Tanganyika; kuanza ujenzi wa meli mbili (2) za mafuta katika Ziwa Tanganyika zenye uwezo wa kubeba lita 600,000 kila moja; ujenzi wa meli mpya yenye uwezo wa kubeba abiria 600 na mizigo tani 400 katika Ziwa Tanganyika; ujenzi wa meli mpya ya mizigo yenye uwezo wa kubeba tani 3,000 katika Ziwa Victoria; kukamilisha Upembuzi Yakinifu kwa ajili ya kuiwezesha Kampuni ya Meli Tanzania (TASHICO) kufanya biashara katika Bahari ya Hindi; na ujenzi wa kiwanda cha kujengea meli chenye uwezo wa kuhimili meli zenye uzito wa tani 5,000 katika Ziwa Tanganyika.

273. ***Mheshimiwa Spika,*** miradi mingine itakayotekelezwa na TASHICO ni: ukarabati Mkubwa wa meli ya MV. Mwongozo katika ziwa Tanganyika; ukarabati wa Meli ya MV. Liemba

katika Ziwa Tanganyika; Kuendelea na ukarabati wa meli za MT. Nyangumi na MV. Clarias katika ziwa Victoria; ununuzi wa Mabehewa ya kubeba mizigo katika meli ya MV. Umoja katika Ziwa Victoria; kugharamia ununuzi wa boti za uokoaji katika Maziwa Makuu; uboreshaji wa mifumo ya TEHAMA kwa ajili ya ukusanyaji mapato; na ukarabati wa Meli ya MV. Songea katika Ziwa Nyasa.

Mradi wa Ukarabati wa Reli ya TAZARA

274. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa mwaka wa fedha 2026/27, mradi huu unatarajia kutumia **Shilingi bilioni 12.32** fedha za ndani kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli mbalimbali zikijumuisha matengenezo ya miundombinu ya reli, ununuzi wa vipuri kwa ajili ya matengenezo ya vichwa vya treni, unununzi na ufungaji wa mfumo wa tiketi mtandao na mtambo wa ukaguzi wa abiria na vifurushi.

Mradi wa Ukarabati wa Miundombinu ya Reli kupitia Mfuko wa Reli

275. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, **Shilingi bilioni 294.80** fedha za ndani na **Shillingi bilioni 5.18** fedha za nje zimetengwa kupitia Mfuko wa Reli kwa ajili ya: Kufanya ukarabati na matengenezo ya njia ya reli ya MGR; Ununuzi wa vichwa vya treni, mabehewa na mitambo; Ununuzi wa vifaa na

malighafi kwa ajili ya matengenezo ya reli; Uboreshaji wa mifumo ya TEHAMA na umeme katika njia ya reli; Upimaji na uwekaji wa uzio na alama katika maeneo ya reli; Upembuzi Yakinifu wa ujenzi wa reli ya kisasa ya mjini katika Jiji la Dar es Salaam; na Ujenzi wa chuo cha kisasa cha reli.

Mradi wa Ujenzi wa Reli ya SGR

276. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Mradi huu umetengewa **Shilingi trilioni 1.51** fedha za ndani na **Shilingi bilioni 61.84** fedha za nje kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli mbalimbali. Shughuli zitakazotekelezwa zinajumuisha: Kufanya matengenezo ya kawaida katika kipande cha Dar es Salaam – Makutupora; Kukamilisha kipande cha Morogoro – Makutupora; Kuendelea na ujenzi wa vipande vya Makutupora – Tabora, Tabora – Isaka, Mwanza – Isaka, Tabora – Kigoma na Uvinza – Musongati; Ununuzi wa vitendea kazi vikiwemo vichwa vya treni, mabehewa, mitambo, mashine, vipuri na vifaa vya matengenezo; Kugharamia utekelezaji, ufuatiliaji na usimamizi wa masuala ya mazingira na jamii; pamoja na kugharamia usimamizi na ufuatiliaji wa ujenzi wa reli ya SGR.

Mradi wa Ukarabati wa Reli ya MGR – *Tanzania Intermodal Railway Project – TIRP II*

277. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, mradi huu umetengewa **Shilingi bilioni 89.90** fedha za nje kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli mbalimbali zikiwemo: Ukarabati wa reli ya MGR kipande cha Dar es Salaam – Tabora; Ukarabati wa reli ya MGR kwa kipande cha Tabora – Isaka; Kugharamia huduma za Ushauri (consultancy services); Kufanya Upembuzi Yakinifu wa ukarabati wa miundombinu ya reli katika vipande vya Kilosa – Mikumi, Tanga – Arusha, na Kilosa – Gulwe – Igandu.

Mradi wa Rada, Vifaa na Miundombinu ya Hali ya Hewa

278. ***Mheshimiwa Spika,*** mradi huu umetengewa **Shilingi bilioni 13.50** fedha za ndani na **Shilingi milioni 111.38** fedha za nje kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli mbalimbali katika mwaka wa fedha 2026/27. Shughuli zitakazotekelezwa ni pamoja na: Kukamilisha ufungaji wa rada mbili (2) katika mikoa ya Dodoma na Kilimanjaro pamoja na ujenzi wa miundombinu yake; Kuimarisha mtandao wa rada tano (5) za hali ya hewa za Dar es Salaam, Mwanza, Mtwara, Kigoma na Mbeya; na Ufungaji wa vifaa vitatu (3) vya uangazi katika Bahari ya Hindi vitakavyofungwa Zanzibar, Dar es Salaam na Bagamoyo.

279. ***Mheshimiwa Spika,*** shughuli nyingine zitakazotekelezwa kupitia Mradi huu ni: Kukamilisha ujenzi wa maabara ya taifa ya uhakiki wa vifaa vya hali ya hewa; Kukamilisha ujenzi wa jengo la Kituo cha Kanda ya Mashariki pamoja na Kituo cha Kufuatilia Masuala ya Tsunami; Kuanza ujenzi wa jengo la Makao Makuu ya Mamlaka ya Hali ya Hewa Dodoma; Kuanza ujenzi wa bweni na jengo la utawala katika Chuo cha Taifa cha Hali ya Hewa; Kuboresha Kituo cha Hali ya Hewa Kilimo cha Igeri ili kuendana na mradi wa kimkakati wa Ikang'asi; na Ukarabati wa vituo vya hali ya hewa vya Iringa na Sumbawanga.

Mradi wa Ununuzi wa Ndege kupitia Kampuni ya Ndege Tanzania (ATCL)

280. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Kampuni ya Ndege Tanzania (ATCL) imetengewa **Shilingi bilioni 185.32** fedha za ndani kwa ajili ya ununuzi wa ndege, injini za ndege na ukarabati wa karakana. Fedha hizo zitatumika kwa ajili ya shughuli mbalimbali zikiwemo: Kugharamia malipo ya mwisho ya ndege mbili (2) na malipo ya awali ya ndege mbili (2) aina ya Dash 8 Q400; Ununuzi wa injini za akiba kwa ajili ya ndege mpya na zilizopo za aina ya Boeing 737-9 na Airbus 220-300; Kuwezesha kuanza uendeshaji na utoaji huduma wa ndege mpya; Kukarabati karakana za matengenezo ya

ndege za JNIA na KIMAFA; Kuanza ujenzi wa jengo la ofisi za ATCL katika Jengo la Kwanza la Abiria JNIA; Kukamilisha ukarabati wa nyumba 38 zilizoko KIA; na Ujenzi wa jengo la ofisi za ATCL jijini Dodoma.

Mradi wa Uimarishaji wa Uendeshaji wa Kampuni ya Ndege Tanzania (ATCL)

281. ***Mheshimiwa Spika,*** mradi huu umetengewa **Shilingi bilioni 97.73** fedha za ndani katika mwaka wa fedha 2026/ 27. Fedha hizo zitaelekezwa katika utekelezaji wa shughuli mbalimbali zinazolenga kuboresha uendeshaji wa Kampuni zikiwemo: Ujenzi wa karakana mpya ya matengenezo ya ndege katika Kiwanja cha Ndege cha JNIA; Ujenzi wa jengo la kuhifadhi vifaa; Ujenzi wa jengo la kuhifadhia mizigo; Ufungaji wa mifumo ya TEHAMA kwa ajili ya kuboresha utendaji wa Kampuni; Ununuzi wa vifaa na vipuri vya ndege; na Ununuzi wa vifaa vya mafunzo ya urubani kwa vitendo (simulators) kwa ndege za Dash 8 Q400.

Mradi wa Ununuzi wa Mitambo ya Mawasiliano (VHF Navigation Aids)

282. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2026/ 27, mradi huu unaolenga kuimarisha mawasiliano kati ya marubani na waongoza ndege umetengewa **Shilingi bilioni 1.80** fedha za ndani kwa ajili ya kutekeleza shughuli za: Ununuzi na ufungaji wa

mitambo ya kuwezesha ndege kutua kwa usalama (Instrument Lansing System – ILS) katika Kiwanja cha Ndege JNIA; na Kufunga mifumo ya *Space Based ADS-B na CPDLC* katika maeneo mbalimbali nchini.

Mradi wa Ujenzi wa Chuo cha Usafiri wa Anga (CATC)

283. ***Mheshimiwa Spika,*** ujenzi wa Chuo cha Usafiri wa Anga umetengewa **Shilingi bilioni 20.88** katika mwaka wa fedha 2026/27 kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli mbalimbali. Shughuli hizo ni pamoja na: Ujenzi wa jengo la utawala lenye sakafu tano (5); Ujenzi wa jengo la madarasa lenye sakafu tatu (3) pamoja na ununuzi wa vifaa vya kufundishia; Ujenzi wa jengo la bweni lenye sakafu tano (5) na ununuzi wa samani; Ujenzi wa jengo la mikutano na mgahawa wa chakula; na Ujenzi wa jengo la zahanati pamoja na ununuzi wa vifaa.

Mradi wa Ujenzi wa Miundombinu na Ununuzi wa Vifaa vya Kufundishia katika Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT)

284. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, mradi huu umetengewa jumla ya **Shilingi bilioni 5.41** fedha za ndani kwa ajili ya kutekeleza kazi zifuatazo: Ujenzi wa karakana ya mafunzo ya uhandisi matengenezo ya ndege katika Kampasi ya Mabibo, Dar es Salaam;

Ununuzi wa mtambo wa mafunzo ya mfumo wa umeme wa Ndege (Avionics); Usanifu wa jengo la kitivo litakalojengwa katika Kampasi ya Mabibo, Dar es Salaam; na Kuwezesha matengenezo ya ndege za mafunzo ya urubani.

Mradi wa Uanzishwaji wa Kampasi ya NIT Lindi katika Sekta ya Usafiri Majini, Mafuta na Gesi

285. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, mradi huu umetengewa bajeti ya jumla ya **Shilingi bilioni 5.96** fedha za ndani kwa ajili ya kutekeleza kazi zifuatazo: Ujenzi wa wa awamu ya kwanza wa jengo la ghorofa mbili (2) kwa ajili ya madarasa, maabara, vyumba vya mihadhara na ofisi; na Ujenzi wa Jengo la huduma za chakula (Canteen).

Mradi wa East Africa Skills for Transformation and Regional Intergration (EASTRIP)

286. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, mradi huu umetengewa bajeti ya jumla ya **Shilingi bilioni 6.0** fedha za ndani kwa ajili ya kutekeleza kazi zifuatazo: Kukamilisha ujenzi wa Karakana ya Matengenezo ya Ndege (Aircraft Maintenance Hangar) katika kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro (KIA); na Kuanza ujenzi wa Bweni na nyumba ya watumishi katika Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro (KIA).

D:2. SHUGHULI NYINGINE ZITAKAZOTEKELEZWA KWA MWAKA 2026/27

D:2:1 UDHIBITI WA HUDUMA ZA UCHUKUZI

UDHIBITI WA USAFIRI MAJINI

287. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Shirika la Uwakala wa Meli Tanzania (TASAC) limepanga kutekeleza shughuli mbalimbali zinazolenga kuimarisha usalama, usimamizi wa mazingira na ubora wa huduma za usafiri majini sambamba na kuendeleza mifumo ya TEHAMA. TASAC imeweka lengo la kukusanya **Shilingi bilioni 112.47** kutoka vyanzo vya ndani ili kufanikisha utekelezaji wa shughuli hizo. Shughuli zitakazotekelezwa ni pamoja na: -

i. Kuendelea kusimamia utoaji wa leseni na masharti kwa watoa huduma;
ii. Kudhibiti gharama, nauli na tozo za usafiri majini kwa kuzingatia ushindani wa soko;
iii. Kufanya ukaguzi wa meli za ndani na za kimataifa ili kuhakikisha viwango vya ubora na usalama;
iv. Kuendelea kufanya mapitio ya Sheria, Kanuni, Mikataba na Itifaki mbalimbali kwa ajili ya kuimarisha udhibiti wa usafiri majini;

v. Kuratibu na kuimarisha shughuli za utafutaji na uokoaji;
vi. Kuendeleza mifumo ya vyeti vya mabaharia na kudhibiti uchafuzi wa mazingira kutokana na shughuli za meli;
vii. Kutoa elimu ya usalama na ulinzi kwa wadau wa sekta ndogo ya usafiri majini;
viii. Kuimarisha uwezo wa watumishi na mifumo ya mapato kwa kutumia TEHAMA;
ix. Kusimamia uwakala wa forodha kwa shehena maalum; na
x. Kuendelea kutekeleza mikataba ya kimataifa chini ya Shirika la Bahari Duniani (IMO).

UDHIBITI WA USAFIRI WA ANGA

288. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Mamlaka ya Usafiri wa Anga (TCAA) inalenga kukusanya jumla ya **Shilingi bilioni 124.07** kutoka vyanzo vyake vya ndani kwa ajili ya kusimamia ubora wa huduma za usafiri wa anga kwa kuzingatia viwango vya kimataifa vilivyowekwa na Shirika la Usafiri wa Anga Duniani (ICAO). Shughuli zitakazotekelezwa ni pamoja na:

i. Kuendelea kutoa na kusimamia leseni kwa mashirika ya ndege na wafanyakazi wa sekta ya anga;

ii. Kusimamia usalama wa usafiri wa anga kwa kuzingatia viwango vya kimataifa na kitaifa vya usalama;

iii. Kufanya ukaguzi wa mara kwa mara wa mashirika ya ndege na huduma zinazotolewa kwa abiria ili kuhakikisha kuwa zinazingatia sheria, taratibu na viwango vya kimataifa vya huduma;

iv. Kutoa mafunzo kwa wafanyakazi wa TCAA na wengine katika sekta ya usafiri wa anga, ili kuhakikisha kuwa kuna ujuzi na maarifa ya kutosha ya kusimamia sekta kwa ufanisi;

v. Kuweka mazingira ya ushindani ili kuhakikisha kuwa huduma za usafiri wa anga zinapatikana kwa uhakika kwa bei nafuu;

vi. Kuendelea kuboresha huduma za uongozaji ndege kwa kuboresha mitambo ya uongozaji ndege katika viwanja na vituo vyenye mitambo hiyo;

vii. Kuimarisha udhibiti wa sekta kwa kuendelea kufanya mapitio ya kanuni ili kuhakikisha anga letu linaendelea kuwa salama;

viii. Kuboresha mifumo ya kielektroniki ili kuimarisha ukusanyaji wa mapato;

ix. Kuimarisha Chuo cha Usafiri wa Anga kwa kuboresha miundombinu pamoja na vifaa vya kufundishia;

x. Kufanya tafiti ili kubaini fursa za uwekezaji katika sekta ya usafiri wa anga ili kuvutia mashirika ya kimataifa ya usafiri wa anga; na

xi. Kuendelea kushirikiana na mashirika ya kikanda na kimataifa ili kuimarisha viwango vya usalama na utendaji bora katika sekta ya anga.

UDHIBITI WA USAFIRI ARDHINI

289. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Mamlaka ya Udhibiti Usafiri Ardhini (LATRA) imeweka lengo la kukusanya **Shilingi bilioni 76.87** kutoka katika vyanzo vya ndani kwa ajili ya kugharamia Matumizi ya Kawaida pamoja na utekelezaji wa majukumu ya msingi ya Taasisi. Katika mwaka husika, LATRA imepanga kutekeleza shughuli mbalimbali kwa lengo la kuboresha usalama, upatikanaji wa huduma za usafiri endelevu ardhini na rafiki kwa mazingira kama ifuatavyo:-

(a) Usafiri wa Barabara

i. Kuendelea kutoa na kusimamia masharti ya leseni kwa huduma zinazodhibitiwa, kuthibitisha madereva na kusajili wahudumu wa vyombo vya usafiri vinavyotoa huduma kibiashara;

ii. Kuimarisha upatikanaji na uhakika wa huduma za usafiri mijini na vijijini, kwa kuzingatia watu na maeneo yenye mahitaji maalum, kusimamia tozo za huduma hizo (nauli elekezi za usafiri wa abiria) na viwango vya ubora wa huduma hizo;

iii. Kuendelea na usimamizi wa utekelezaji wa matumizi ya mifumo ya tiketi mtandao kwa mabasi yaendayo mikoani na nchi jirani pamoja na kuunganisha mifumo hiyo kwenye mfumo jumuishi wa tiketi mtandao;

iv. Kusimamia usalama wa huduma zinazodhibitiwa ikijumuisha kupanua wigo wa mfumo wa ufuatiliaji magari (VTS), kuongeza ufanisi katika kuthibitisha na ufuatiliaji madereva, kuratibu kanzidata ya madereva wa malori na mabasi kwa kushirikiana na wadau katika kutatua changamoto za usafiri;

v. Kuimarisha matumizi ya mifumo ya TEHAMA katika utoaji wa huduma kwa wateja ili kuondoa urasimu, kuweka uwazi na kuongeza ufanisi kwenye usimamizi na ukusanyaji wa mapato ya Serikali;

vi. Kusogeza kwa wananchi wengi zaidi huduma za utoaji wa leseni za vyombo vinavyodhibitiwa kwa kutumia mawakala (authorised agents), hususan kupitia vyama vya ushirika (SACCOS) vya wamiliki na waendesha pikipiki (bajaji na bodaboda), taasisi za umma na kampuni binafsi;

vii. Kujenga mfumo jumuishi wa TEHAMA wa udhibiti na usimamizi wa usafiri wa pikipiki nchini; na

viii. Kutekeleza sehemu ya mradi wa Maboresho ya Usafiri Jumuishi na Endelevu Jijini Dodoma (Dodoma Integrated and Sustainable Transport – DIST) unaohusisha kuchochea mabadiliko ya uendeshaji wa huduma za daladala jijini Dodoma.

(b) Usafiri wa Reli

i. Kufanya kaguzi za usalama na ubora wa miundombinu, mitambo, vifaa na mifumo ya reli za Shirika la Reli Tanzania (TRC), ikiwemo kutoa ithibati ya mitambo ya reli za MGR na SGR kabla ya matumizi;

ii. Kununua vifaa vya kisasa vya ukaguzi wa miundombinu ya reli ili kuboresha usalama wa usafiri huo na kuongeza ufanisi wa ukaguzi wa reli;

iii. Kukagua miundombinu, mabehewa na vichwa vya treni za TAZARA kwa niaba ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania; na

iv. Kuendesha mafunzo kwa watumishi wanaohudumia reli za TRC na TAZARA (Safety Critical Workers) ili kuboresha usalama na huduma za reli nchini.

(c) Usafiri wa Waya

i. Kuanza kutoa vibali na leseni za ufungaji wa miundombinu na utoaji wa huduma za usafiri wa waya nchini; na

ii. Kusimamia utekelezaji wa Kanuni za LATRA zinazohusu Usafiri wa Waya kwenye maeneo yenye vivutio vya utalii kwa kushirikiana na mamlaka nyingine za Serikali ikiwa ni pamoja na Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi, Wizara ya Maliasili na Utalii, Halmashauri za Miji/ Manispaa/Majiji, Baraza la Taifa la Mazingira (NEMC) na Wakala wa Huduma za Misitu Tanzania (TFS).

(d) Majukumu Mengine

i. Kusimamia uzingatiaji wa utunzaji wa mazingira kwa vyombo vinavyotoa huduma ya usafiri ardhini kibiashara pamoja na watumiaji wa huduma zinazodhibitiwa ikiwa ni pamoja na kuandaa na kuanza utekelezaji wa Mkakati wa Kimataifa wa Utekelezaji wa Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs);

ii. Kufuatilia na kusimamia viwango vya tozo na nauli, pamoja na ubora wa huduma, kwa lengo la kulinda maslahi ya watumiaji wa huduma na watoa huduma na hivyo kuhakikisha ukuaji endelevu wa sekta ndogo ya usafiri ardhini;

iii. Kutoa elimu kwa umma kuhusu huduma na masuala ya udhibiti wa usafiri ardhini, haki na wajibu wa watoa huduma na watumia huduma, pamoja na taratibu za kushughulikia migogoro na malalamiko katika huduma zinazodhibitiwa;

iv. Kutekeleza sehemu ya miradi ya Benki ya Dunia iliyobuniwa kuboresha Huduma za Usafiri katika mikoa ya Dar es Salaam, Dodoma na Arusha;

v. Kuanza ujenzi wa jengo la Makao Makuu ya LATRA Dodoma, na kukamilisha ujenzi wa majengo ya Ofisi katika mikoa miwili (2) ya Songwe na Simiyu;

vi. Kuendelea kuwezesha Baraza la Watumiaji wa Huduma za Mamlaka ya Udhibiti Usafiri Ardhini (LATRA-CCC), Baraza la Ushindani (FCT), Tume ya Ushindani (FCC) na kuchangia asilimia 15 ya mapato ghafi kwenye Mfuko Mkuu wa Serikali;

vii. Kuendeleza watumishi kwa kuwapa mafunzo ya muda mfupi na muda mrefu ili kuwajengea uwezo, kukuza weledi na ujuzi wa kutekeleza majukumu ya Mamlaka kwa ubora, ufanisi na kwa kuwajali wateja;

viii. Kutoa elimu kwa watumishi kuhusu masuala mtambuka ya kitaifa ikiwemo kukuza maadili, kupambana na rushwa, kuimarisha afya na kudhibiti maambukizi ya Virusi vya UKIMWI, magonjwa yasiyoambukiza pamoja na athari zake;

ix. Kuendelea kutekeleza Mfumo wa Usimamizi wa Ubora (Quality Management System) kulingana na viwango vya kimataifa (ISO 9001:2015) kwa lengo la kuboresha huduma kwa wateja; na

x. Kuimarisha ukusanyaji wa mapato ya Serikali kwa kutumia TEHAMA ikiwemo Mfumo Mkuu wa Tiketi Mtandao.

UDHIBITI NA UTOAJI WA HUDUMA ZA HALI YA HEWA

290. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania (TMA) imeweka lengo la kukusanya jumla ya **Shilingi bilioni 19.03** kutoka katika vyanzo vya mapato vya ndani ikiwa ni pamoja na mapato yatokanayo na tozo za huduma za hali ya hewa zitolewazo kwa sekta mbalimbali za kiuchumi na kijamii. Kazi zitakazotekelezwa ni kama ifuatavyo:-

i. Kuimarisha utoaji wa huduma za hali ya hewa kupitia ofisi tisa (9) zilizopo katika Mwambao wa Bahari ya Hindi na Maziwa Makuu kwa lengo la kuimarisha usalama na ufanisi wa shughuli zinazofanyika ikiwemo usafirishaji;

ii. Kuendelea kutekeleza mfumo wa udhibiti wa ubora wa huduma za hali ya hewa zinazotolewa kwa sekta ya usafiri wa anga pamoja na kuendelea kumiliki cheti cha ubora (ISO: 9001:2015);

iii. Kuongeza vyanzo vya mapato kwa lengo la kuboresha huduma za hali ya hewa;

iv. Kuboresha mfumo wa kuandaa utabiri wa hali ya hewa kwa kutumia mtambo wa kisasa (Complete Forecasting System) na hivyo kuongeza tija kwa sekta za kiuchumi pamoja na utoaji wa tahadhari za matukio ya hali mbaya ya hewa;

v. Kuboresha utoaji wa huduma za hali ya hewa kwa ajili ya kuongeza ufanisi na usalama kwa sekta za nishati, madini, rasilimali maji, usafiri, kilimo, utalii na ujenzi;

vi. Kufanya tafiti za hali ya hewa na mabadiliko ya tabianchi na matokeo ya tafiti husika kutumika katika kuboresha usahihi wa utabiri na kupunguza athari za mabadiliko ya hali ya hewa kwa sekta za kiuchumi na kijamii;

vii. Kuimarisha matumizi ya TEHAMA kwa lengo la kuongeza ufanisi katika utoaji wa huduma na uendeshaji wa shughuli za hali ya hewa hapa nchini;

viii. Kuendeleza watumishi kielimu na weledi katika utekelezaji wa majukumu yao ya kila siku;

ix. Kuelimisha umma kuhusu umuhimu wa kutumia huduma za hali ya hewa zinazotolewa na TMA;

x. Kudhibiti na kuratibu huduma za hali ya hewa zinazotolewa nchini kwa kuhakikisha taratibu na matakwa ya kisheria yanafuatwa katika utekelezaji wa shughuli za hali ya hewa pamoja na utoaji wa huduma za hali ya hewa hapa nchini; na

xi. Kuendesha na kuimarisha mtandao wa vituo vya hali ya hewa nchini kwa lengo la kuongeza upatikanaji wa data za hali ya hewa.

D:2:2 UTOAJI WA HUDUMA ZA UCHUKUZI

HUDUMA ZA BANDARI

291. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Serikali kupitia Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari Tanzania (TPA) imeweka lengo la kukusanya jumla ya **Shilingi trilioni 1.91** kutoka katika vyanzo vya ndani vya mapato vitokanavyo na huduma za kibandari. Shughuli zitakazotekelezwa ni pamoja na: -

i. Kuhudumia jumla ya meli 7,162 zenye ukubwa wa GRT milioni 54.50. Kati ya meli hizo meli 1,478 ni za Kimataifa (Deep Sea) zenye ukubwa wa GRT milioni 49.29, meli 1,980 ni za mwambao (coastals) zenye ukubwa wa GRT milioni 2.86 na meli 3,704 zenye ukubwa wa GRT milioni 2.35 zitahudumiwa katika Bandari za Maziwa Makuu;

ii. Kuhudumia shehena ya tani milioni 43.37 ikijumuisha tani za shehena ya makasha (TEUs) 1,515,441 katika Bandari za Dar es Salaam, Tanga na Mtwara;

iii. Kuendelea na uboreshaji wa Bandari ya Tanga, ambapo shughuli zitakazotekelezwa ni pamoja na: Ujenzi wa gati la kuhudumia makasha na abiria na kujenga gati la kuhudumia shehena ya mafuta (liquid bulk handling jetty) Raskazone, litakalowezesha Bandari ya Tanga kuhudumia meli kubwa za shehena ya mafuta; kuendeleza eneo la Mwambani lenye ukubwa wa hekta 174, ambapo kwa sasa sehemu ya eneo hilo linatumika kuhifadhia shehena mbalimbali ikiwemo shehena ya magari; na kuendelea kuhamasisha Sekta Binafsi kuchangamkia fursa za uwekezaji wa maghala na ICDs katika Mkoa wa Tanga ili kuongeza ufanisi wa kuhudumia shehena;

iv. Kuendelea na shughuli za ujenzi wa Bandari ya Mtwara kwa ajili ya kuhudumia shehena ya kichele (dry bulk cargo) ikiwa ni pamoja na makaa ya mawe, saruji na *clinker* katika eneo la Kisiwa Mgao; kuendelea na ukarabati wa maeneo ya kuhudumia shehena na ukarabati wa miundombinu ya barabara zinazoingia na kutoka bandarini;

v. Kuendelea na ujenzi wa bandari mpya ya Mbegani (Bagamoyo) kwa ujenzi wa gati na kutafuta vyanzo vya fedha kwa ajili ya utekelezaji wa mradi kwa awamu tatu, ikiwemo kuishirikisha Sekta Binafsi kupitia Mfumo wa PPP;

vi. Kuendelea na ujenzi wa Bandari Kavu za Kwala na Ihumwa, ambapo shughuli zitakazotekelezwa ni: Kukamilisha ujenzi wa jengo la utawala, barabara za ndani ya eneo la bandari, ghala na karakana katika Bandari Kavu ya Kwala; na kuanza ujenzi wa Bandari Kavu ya Ihumwa – Dodoma;

vii. Kuendelea na uboreshaji wa Bandari za Maziwa Makuu, ambapo kazi zitakazotekelezwa ni pamoja na kuendelea na ujenzi wa bandari ya Mwanza North na Mwanza South ili kuboresha huduma na kuwezesha meli ya kisasa ya MV. New Mwanza kutia nanga na kutoa huduma. Aidha, kwa upande wa bandari zilizopo katika Ziwa Tanganyika kazi zitakazotekelezwa ni pamoja na uboreshaji wa Bandari ya Kigoma kwa kujenga barabara za bandari, ujenzi wa gati na jengo la abiria;

viii. Kuendelea na ujenzi wa Bandari ya Mbamba Bay katika Ziwa Nyasa, ili kuwezesha kuhudumia meli na shehena

inayokwenda na kutoka nchi jirani za Malawi na Msumbiji;

ix. Kuendelea kuboresha huduma za bandari nchini kupitia uboreshaji wa miundombinu, ununuzi wa mitambo na vifaa mbalimbali vitakavyotumika katika bandari nchini kwa lengo la kuwezesha kuongoza meli na kuhudumia shehena bandarini;

x. Kuendelea na utekelezaji wa ujenzi wa matanki 15 ya kupokelea mafuta (Single Receiving Terminal – SRT); Kuendelea na uboreshaji wa Gati Na. 8 – 11; na Ujenzi wa kituo cha shehena ya mafuta nje ya bahari (offshore liquid bulk terminal) katika Bandari ya Dar es Salaam; na

xi. Kuendelea kushirikisha Sekta Binafsi katika kuendeleza na kuendesha shughuli za bandari nchini kwa lengo la kuongeza tija katika utendaji wa bandari ili kuzifanya zichangie zaidi katika ukuaji wa uchumi na kuipunguzia Serikali gharama za uwekezaji na uendeshaji wa bandari nchini.

292. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na uendelezaji wa magati 10 katika Bandari ya Dar es Salaam, vilevile katika kuwezesha uwekezaji katika magati yaliyopo Kigamboni, TRC imeanza mazungumzo kwa kushirikiana na NSSF kufanya tathmini ya

kuunganisha upande wa pili wa Kigamboni na kipande cha reli ya SGR ili kuunganisha magati yote mapya na reli hiyo, pamoja na kuona uwezekano wa kuunganisha maeneo ya viwanda kwa reli hiyo. Kwa kufanya hivyo, TRC itaongeza mizigo inayohudumiwa na SGR pamoja na kuongeza uwezo na matumizi ya bandari kwa ujumla. Aidha, hatua hii pamoja na manufaa mengine, itasaidia kuondoa msongamano wa malori kwa upande wa Kigamboni na Barabara ya Kilwa.

HUDUMA ZA VIWANJA VYA NDEGE

293. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Mamlaka ya Viwanja vya Ndege Tanzania (TAA) imeweka lengo la kukusanya jumla ya **Shilingi bilioni 247.33** kutoka katika vyanzo vya mapato vya ndani. Shughuli zitakazotekelezwa ni pamoja na: -

i. Kuendelea kuimarisha huduma za ulinzi, usalama na uwezeshaji wa abiria, ndege na mizigo katika viwanja vya ndege;

ii. Kuendelea kuhudumia viwanja vya ndege vya Serikali nchini kwa kufanya matengenezo ya miundombinu na kusimamia shughuli za uendeshaji;

iii. Kuendelea na ununuzi na ufungaji wa mashine za kisasa za ukaguzi wa abiria na mizigo katika viwanja vya ndege;

iv. Kuendelea kutoa mafunzo kwa watumishi ili kuwaongezea ujuzi na weledi katika utendaji wao wa kazi katika viwanja vya ndege; na

v. Kuendelea na zoezi la upimaji na upatikanaji wa Hati Miliki za ardhi katika viwanja vya ndege vya Serikali.

HUDUMA ZA USAFIRI WA ANGA

294. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Kampuni ya Ndege Tanzania (ATCL) imeweka lengo la kukusanya **Shilingi trilioni 1.09** kutokana na shughuli za usafirishaji wa abiria na mizigo katika vituo vya ndani na nje ya nchi vilivyopo na vile vitakavyoanzishwa. Katika kipindi husika, ATCL imepanga kutekeleza shughuli mbalimbali kama ifuatavyo:-

i. Kuongeza idadi ya vituo vya safari kutoka vituo 33 vinavyohudumiwa hivi sasa hadi kufikia vituo 47 vya ndani na nje ya Tanzania;

ii. Kuendelea kusafirisha mizigo kwa kutumia ndege za abiria na ndege maalum ya mizigo;

iii. Kuendelea kufanya matengenezo ya ndege;

iv. Kujenga na kukarabati Ofisi za ATCL;

v. Kujenga karakana mpya ya ndege katika kiwanja cha JNIA; na

vi. Kuendelea kuboresha mifumo ya TEHAMA.

HUDUMA ZA USAFIRI WA RELI

295. ***Mheshimiwa Spika,*** Shirika la Reli Tanzania (TRC) limeweka malengo ya kukusanya jumla ya **Shilingi bilioni 352.87** kutoka katika vyanzo vya ndani vinavyotokana na utoaji wa huduma za usafirishaji wa abiria na mizigo katika reli za MGR na SGR. Katika mwaka wa fedha 2026/27, TRC imepanga kutekeleza shughuli zifuatazo:-

i. Kusafirisha takriban tani 584,000 za mizigo katika reli ya MGR, tani 1,500,000 katika reli ya SGR, abiria 662,000 wa masafa marefu kwa reli ya MGR, abiria 4,750,000 kwa reli ya SGR na abiria 3,128,000 kwa reli ya mjini;

ii. Kuendelea kukarabati na kuimarisha miundombinu ya reli, majengo ya karakana, stesheni na kambi za wafanyakazi;

iii. Kuhakikisha huduma salama za usafiri wa treni ikiwemo kuboresha mifumo ya ishara (signaling) na mawasiliano kwa reli za SGR na MGR;

iv. Kuendelea na ununuzi na ukarabati wa vitendea kazi vikiwemo vichwa vya treni na mabehewa ya abiria na mizigo kwa ajili ya reli za SGR na MGR;

v. Ununuzi wa vifaa na mitambo ya kupakua na kupakia mizigo katika reli ya MGR na SGR;

vi. Kufanya Upembuzi Yakinifu na usanifu wa awali wa ujenzi wa Reli ya SGR kutoka Isaka – Lusahunga – Mulongo/Kikagati – Mpondwe (Uganda);

vii. Kuendelea na ununuzi wa vitendea kazi vikiwemo: vichwa vya treni; mabehewa; mitambo na mashine za matengenezo ya njia; na ununuzi wa *hybrid locomotives* 10; na

viii. Kuajiri watoa huduma wa matengenezo ya vichwa vya treni ili kuhakikisha upatikanaji wa huduma za reli nchini kwa zaidi ya asilimia 85.

296. ***Mheshimiwa Spika,*** malengo ya mwaka yaliyoainishwa ya kusafirisha tani milioni 1.5 za mizigo kwa reli ya SGR na tani 584,000 kwa reli ya MGR ni kutokana na hali ya sasa ya miundombinu hiyo. Hata hivyo, kiusanifu reli ya SGR ina uwezo wa kusafirisha tani milioni 17.0 kwa mwaka kati ya Bandari ya Dar es Salaam na bandari zilizopo katika Ziwa Victoria (Mwanza Kusini) na Ziwa Tanganyika (Kigoma na Karema) na reli ya MGR ina uwezo wa kiusanifu wa kubeba tani milioni 5.0 kwa mwaka.

297. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kufikia lengo hilo, Serikali imeweka mikakati mbalimbali ikiwa ni pamoja na kukamilisha ujenzi wa reli ya SGR kutoka Dar es Salaam hadi Mwanza ifikapo mwishoni mwa mwaka 2028 na Dar es Salaam – Kigoma ifikapo mwishoni mwa mwaka 2029 na kukamilisha maboresho ya reli ya MGR. Mpango wa Biashara wa TRC unaonesha kuwa, kupitia reli hizo itaweza kusafirisha wastani wa mizigo tani milioni 4.0 kwa mwaka kwa kutumia reli ya MGR na tani milioni 10 kwa mwaka katika reli ya SGR ifikapo mwaka wa fedha 2034/35.

298. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa upande wa Mamlaka ya Reli ya Tanzania na Zambia (TAZARA), Serikali inatarajia kukusanya jumla ya **Shilingi bilioni 48.33** katika mwaka wa fedha 2026/27. Aidha, katika kipindi husika, TAZARA itatekeleza shughuli zifuatazo:

i. Kuendelea na uboreshaji wa Reli ya TAZARA kupitia ushirikiano baina ya Serikali ya Tanzania, Zambia na Kampuni ya CCECC ya China;
ii. Kufanya matengenezo kinga ya injini tisa (9), mabehewa 450 ya mizigo na mabehewa 18 ya abiria;
iii. Kusafirisha abiria 350,000 kwa upande wa safari ndefu na abiria 150,000 kwa treni ya Udzungwa inayosafiri kati ya Stesheni za Kidatu na Makambako (km 365);
iv. Kusafirisha tani 100,000 za mizigo kwa kutumia miundombinu iliyopo kabla ya uwekezaji kuanza;
v. Kukamilisha tathimini ya kina ya hali ya miundombinu ya reli ikiwemo njia ya reli, makalavati, madaraja, mifumo ya maji na miundombinu mingine; na
vi. Kuendelea kujenga uwezo wa rasilimaliwatu kupitia mafunzo na ajira.

HUDUMA ZA USAFIRI KATIKA BAHARI NA MAZIWA MAKUU

Huduma za Usafirishaji katika Bahari

299. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Kampuni ya Meli ya China na Tanzania (SINOTASHIP) imeweka lengo la kukusanya **Shilingi bilioni 20.65** kutokana na

shughuli za usafirishaji wa mizigo na uwakala wa meli. Aidha, katika kipindi husika, Kampuni imepanga kutekeleza shughuli mbalimbali kama ifuatavyo:-

i. Kuendelea kusafirisha shehena kati ya Tanzania, China na nchi nyingine ikiwa ni miongoni mwa mikakati ya kuimarisha biashara kati ya Tanzania na nchi nyingine duniani, ambapo Kampuni imepanga kusafirisha zaidi ya tani 622,000 za mizigo;

ii. Kuendelea kuvutia kampuni za meli ili kuongeza idadi ya meli na mizigo itakayoingia katika bandari nchini kufikia makasha 86,700; na

iii. Kushirikiana na Taasisi za fedha nje na ndani ya nchi ili kufanikisha kupata fedha kwa ajili ya kununua meli ya kubeba mizigo (general cargo vessel) itakayofanya safari kati ya China na Tanzania.

Huduma za Usafiri na Usafirishaji katika Maziwa Makuu

300. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Serikali kupitia Kampuni ya Meli Tanzania (TASHICO) inatarajia kukusanya jumla ya **Shilingi bilioni 12.21** kutoka katika vyanzo vya mapato ya ndani kwa kusafirisha abiria na mizigo katika Maziwa Makuu ya Victoria,

Tanganyika na Nyasa. Shughuli zitakazotekelezwa kwa kutumia mapato ya ndani ni pamoja na:-

i. Kusafirisha abiria 270,600 kwa kutumia meli zilizopo katika Maziwa Makuu ya Victoria, Tanganyika na Nyasa;

ii. Kusafirisha mizigo tani 174,520 kwa kutumia meli ya mizigo ya MV. Umoja na meli nyingine za mizigo na abiria;

iii. Uboreshaji miundombinu ya meli (Shipyard, floating Docks na Slipways) katika bandari za Mwanza na Kigoma;

iv. Kuwezesha upatikanaji wa ardhi kwa ajili ya ofisi za makao makuu na matawi;

v. Kuwezesha shughuli za uendeshaji wa ofisi ya makao makuu ya Kampuni na matawi yake ya Mwanza, Kigoma na Kyela;

vi. Kuendeleza watumishi kwa kuwajengea uwezo wa umahiri na ujuzi kazini; na

vii. Ununuzi wa vitendea kazi vya ofisi na matengenezo ya magari na mitambo inayowezesha utekelezaji wa majukumu ya Kampuni.

D:2:3 VYUO VYA MAFUNZO VYA KISEKTA

301. ***Mheshimiwa Spika,*** miongoni mwa malengo muhimu ya Dira 2050 pamoja na mikakati iliyowekwa kwa ajili ya kuhakikisha malengo mengine ya Dira yanatimizwa kwa weledi na ufanisi mkubwa, ni uendelezaji wa rasilimaliwatu. Uwepo wa wataalam wenye ujuzi katika masuala mbalimbali unatoa nafasi kwa Taifa kuweza kufikia malengo ya uzalishaji na utoaji wa huduma katika sekta mbalimbali, ikiwemo Sekta ya Uchukuzi. Kwa kuzingatia hilo, Wizara ya Uchukuzi imeendelea kutekeleza afua mbalimbali zinazolenga kuboresha vyuo vya kisekta ili viweze kutoa mafunzo yanayoendana na mahitaji ya sekta kwa sasa na wakati ujao. Vyuo hivyo vya kisekta vinajumuisha: Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT); Chuo cha Bahari Dar es Salaam (DMI); Chuo cha Teknolojia ya Reli (TIRTEC); Chuo cha Bandari (Bandari College); na Chuo cha Hali ya Hewa.

Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT)

302. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, NIT imeweka lengo la kukusanya jumla ya **Shilingi bilioni 34.91** kutoka katika vyanzo vya mapato ya ndani yatokanayo na utoaji wa mafunzo, tafiti na ushauri wa kitaalam. Shughuli zitakazotekelezwa ni: -

i. Kuendelea kutoa mafunzo ya muda mrefu na mfupi, kufanya tafiti, kuboresha mitaala na kutoa ushauri wa kitaalam katika maeneo mbalimbali kulingana na mahitaji ya nchi;

ii. Kuendelea kuzalisha wataalam katika maeneo mbalimbali kwa kudahili takriban wanafunzi 20,000 wa kozi za muda mrefu na washiriki 5,000 wa kozi za muda mfupi;

iii. Kuendelea kutoa mafunzo ya kozi za kimkakati zinazoendana na uwekezaji wa Serikali katika Sekta ya Uchukuzi;

iv. Kukamilisha ujenzi wa barabara za ndani ya Chuo kwa kiwango cha lami katika Kampasi ya NIT Mabibo, Dar es Salaam;

v. Kununua Aviation System Trainer (Avionics) kwa ajili ya mafunzo ya usafiri wa anga na Gari la kubebea wagonjwa (ambulance) katika zahanati ya Chuo iliyopo katika Kampasi ya NIT, Mabibo Dar es Salaam;

vi. Kuendelea kuwajengea uwezo watumishi kupitia ziara za kitaaluma, mafunzo ya muda mrefu na mfupi, mafunzo ya vitendo na kubadilishana wakufunzi na vyuo vya nje ya nchi; na

vii. Kuendelea kutekeleza majukumu ya uanzishwaji wa Kituo cha Kikanda cha Umahiri cha Mafunzo ya Usalama Barabarani na Kituo cha Umahiri cha Mafunzo ya Taaluma za Usafiri wa Anga na Operesheni za Usafirishaji.

Chuo cha Bahari Dar es Salaam (DMI)

303. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, DMI inatarajia kukusanya jumla ya **Shilingi bilioni 16.35** kutoka katika vyanzo vya ndani vitokanavyo na utoaji wa elimu na mafunzo, tafiti na huduma za ushauri wa kitaalam. Aidha, shughuli zitakazotekelezwa ni pamoja na: -

i. Kuendelea kutoa elimu na mafunzo kwa kuongeza udahili hadi kufikia takriban wanafunzi 15,500 wakijumuisha wanafunzi 7,000 wa kozi za muda mrefu na wanafunzi 8,500 wa kozi za muda mfupi;

ii. Kuendelea na ujenzi wa miundombinu ya Chuo katika eneo la Mkuranga na kuwezesha upatikanaji wa vifaa vya mafunzo;

iii. Kuboresha shughuli za tafiti na utoaji wa huduma za ushauri wa kitaalam;

iv. Kuwezesha shughuli za uendeshaji wa Chuo;

v. Kuimarisha vyanzo vya mapato ili kutekeleza shughuli za chuo ikiwemo miradi ya maendeleo; na

vi. Kuboresha mifumo ya TEHAMA ili kuongeza ufanisi wa utendaji wa Chuo.

Chuo cha Teknolojia ya Reli (TIRTEC)

304. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali kupitia TRC, itaendelea kutoa mafunzo ya reli katika kampasi zote za Tabora na Morogoro kwa lengo la kuendelea kutoa wataalam wabobevu wa masuala ya uendeshaji wa reli nchini. Aidha, katika mwaka wa fedha 2026/27, Chuo kinatarajia kudahili wanafunzi 750.

Chuo cha Bandari

305. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Serikali kupitia TPA itaendelea kutoa mafunzo katika kozi mbalimbali zinazohusiana na kuhudumia shehena katika bandari nchini kupitia Chuo cha Bandari. Aidha, Chuo hiki katika mwaka 2026/27 kimepanga kudahili wanafunzi 1,160 kwa mafunzo ya muda mrefu na wanafunzi 2,540 kwa mafunzo ya muda mfupi.

Chuo cha Usafiri wa Anga (CATC)

306. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Serikali kupitia TCAA itaendelea kutekeleza na kukamilisha miradi ya maendeleo ya Chuo cha Usafiri wa Anga (CATC), ikiwa ni pamoja na uendelezaji wa miundombinu ya mafunzo na kuimarisha mazingira ya kujifunzia. Aidha, Chuo kitaendelea kutoa mafunzo kwa wanafunzi zaidi ya 2,084 katika fani mbalimbali za usafiri wa anga, pamoja na kuanzisha na kuendeleza kozi mpya ili kukidhi mahitaji ya soko la ajira la sekta ya anga nchini na kimataifa.

Chuo cha Taifa cha Hali ya Hewa

307. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Serikali kupitia TMA itaendelea kuboresha mazingira ya ufundishaji, Chuo kitawezeshwa kwa kupatiwa vifaa vya kisasa vya kufundishia. Aidha, Serikali kupitia TMA imetenga jumla ya **Shillingi bilioni 1.25** katika bajeti ya maendeleo kwa ajili ya kuanza ujenzi wa majengo ya utawala na mabweni katika Chuo cha Taifa cha Hali ya Hewa.

D:2:4. MASUALA YA KISERA NA MTAMBUKA

Maboresho ya Sera, Sheria na Kanuni za Kisekta

308. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuhakikisha kunakuwa na udhibiti, ushindani na ubora wa huduma zinazotolewa pamoja na tija ya uendeshaji, Wizara itaendelea kusimamia maboresho ya sera, sheria na kanuni zinazoongoza utendaji wa sekta. Katika mwaka wa fedha 2026/27, Wizara itakamilisha maandalizi ya Sera ya Taifa ya Uchukuzi na kuendelea na maandalizi ya Sera ya Taifa ya Usafiri Majini ili kuhakikisha kuwa inakamilika kwa wakati na kutoa matokeo tarajiwa.

309. ***Mheshimiwa Spika,*** vilevile, Wizara itaendelea kupitia Sheria na kanuni mbalimbali za kisekta. Miongoni mwa sheria zitakazopitiwa ni pamoja na Sheria ya Uwakala wa Meli Tanzania, Sura 415. Aidha, Wizara itaendelea kuandaa na kuboresha kanuni mbalimbali zikiwemo Kanuni za: Viwanja vya Ndege; Usafiri wa Waya; Bandari za Bahari, Maziwa Makuu na Chuo cha Bandari; na Usafiri Majini ili kuwezesha utoaji wa huduma stahiki katika Sekta ya Uchukuzi.

Utekelezaji wa Mkakati wa Kitaifa Dhidi ya Rushwa

310. ***Mheshimiwa Spika,*** katika juhudi za kuendelea kuzuia vitendo vya rushwa mahali pa kazi, Wizara kwa mwaka 2026/27 itaendelea kutekeleza Mkakati wa Taifa wa Kupambana na Rushwa Awamu ya Nne kwa kuendelea kutoa mafunzo ya mara kwa mara kwa watumishi wake ili kujenga uelewa mpana kuhusu vitendo vya rushwa, madhara yake kwa jamii na Taifa kwa ujumla na namna ya kuepuka vitendo vya rushwa.

Rasilimaliwatu na Maendeleo ya Watumishi

311. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuendelea kujenga uwezo wa rasilimaliwatu, Wizara na Taasisi zilizo chini yake itaendelea kuwezesha watumishi kuhudhuria mafunzo mbalimbali ya muda mrefu na mfupi ili kuongeza ujuzi na maarifa, kukidhi matakwa ya kimuundo na kuendana na mabadiliko ya kiteknolojia, lengo likiwa ni kuboresha utendaji wa Wizara na Taasisi zilizo chini yake. Katika mwaka wa fedha 2026/27, Wizara na Taasisi zake imepanga kuwezesha mafunzo ya muda mrefu na mfupi kwa takriban watumishi 3,500.

Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA)

312. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuendelea kuimarisha usalama wa kimtandao kwa matumizi ya mifumo ya kielektroniki, Wizara itaendelea kuimarisha matumizi ya mifumo ya kielektroniki kwa ajili ya kuongeza ufanisi katika utendaji wa kila siku. Aidha, Wizara itaendelea kuzingatia na kutekeleza miongozo inayotolewa na Mamlaka ya Serikali Mtandao kuhusu matumizi na usimamizi wa mifumo na kinga dhidi ya uhalifu wa kimtandao. Vilevile, kwa kuzingatia sheria na kanuni zinazosimamia ununuzi wa umma, Wizara imeendelea kutumia Mfumo wa Kielektroniki wa Ununuzi wa Umma (NeST) ili kupata thamani ya fedha katika utekelezaji wa shughuli na miradi ya maendeleo.

Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira

313. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kutekeleza malengo ya Dira 2050, hususan nguzo ya tatu inayohimiza uhifadhi wa mazingira na ustahimilivu wa mabadiliko ya tabianchi, Wizara ya Uchukuzi itaendelea kusimamia uhifadhi na utunzaji wa mazingira ikiwa ni pamoja na utekelezaji wa Mpango Kazi wa Utunzaji wa Mazingira ya Uchukuzi 2025 - 2030 (Transport Sector Environmental Action Plan - TSEAP). Utekelezaji wa suala hili ni takwa la Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191. Aidha, Wizara itaendelea

kusimamia utunzaji wa mazingira katika miradi ya uchukuzi inayotekelezwa nchini na shughuli za uendeshaji wa njia za usafiri wa anga, ardhini na majini kwa kuzingatia viwango vya kitaifa na kimataifa.

Ufuatiliaji na Tathmini

314. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Wizara itaendelea kutekeleza mikakati yake na miongozo mingine ya kitaifa inayotolewa katika kusimamia masuala ya ufuatiliaji na tathmini ya shughuli na miradi ya maendeleo. Aidha, Wizara itaendelea kufanya mapitio ya utekelezaji wa shughuli za Wizara na Taifa kwa ujumla, ikiwemo Mkutano wa Pamoja wa Tathmini ya Utendaji wa Sekta ya Uchukuzi (Joint Transport Sector Review – JTSR) ambao unatarajiwa kufanyika mwezi Novemba, 2026. Vilevile, Wizara itaendelea kufuatilia ufanisi wa Taasisi zake kupitia Mikataba ya Utendaji inayoandaliwa na kusainiwa kwa pamoja kila mwaka. Lengo la hatua hizi ni kuimarisha uwajibikaji, kuboresha utoaji wa huduma na kuhakikisha matumizi sahihi ya fedha za umma.

E. SHUKRANI

315. ***Mheshimiwa Spika,*** utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Wizara kwa Mwaka 2025/26, umeleta mafanikio makubwa katika kuimarisha huduma za Uchukuzi na hali ya

hewa nchini. Mafanikio hayo ni pamoja na: Kuendelea kuhudumia Watanzania kwa ufanisi kupitia reli ya SGR; Kukamilisha ujenzi wa Meli ya MV. New Mwanza na kuanza kutoa huduma; Kuimarika kwa ushirikiano baina ya Serikali na Sekta Binafsi, hususan katika shughuli za bandari ulioanza kuonesha matunda; Uimarishaji wa upatikanaji wa vyombo vya usafiri katika Maziwa Makuu, likiwemo Ziwa Tanganyika ambalo meli nne (4) zimejengwa na kukamilika kwa muda mfupi; Kuimarika kwa usalama katika usafiri majini, hasa katika Ziwa Victoria baada ya kukamilika kwa Kituo cha Kikanda cha Uratibu wa Utafutaji na Uokoaji; Tanzania kuendelea kung'ara kimataifa katika usafiri wa anga na usimamizi wa masuala ya hali ya hewa; na kuanza kutoa mafunzo ya urubani ndani ya nchi yaliyoanza rasmi kutolewa mwezi Julai, 2025 na kupunguza fedha za kigeni zilizokuwa zinatumika kuwasomesha marubani nje ya nchi.

316. ***Mheshimiwa Spika,*** mafanikio ya Wizara yasingeweza kutokea bila ya ushauri na usimamizi wa Bunge Lako Tukufu. Kutokana na mafanikio hayo, naomba nitoe shukrani za kipekee kwako wewe binafsi Mheshimiwa Spika na Waheshimiwa Wabunge wenzangu kwa ushauri na michango yao ambayo imewezesha Wizara kufikia mafanikio hayo. Aidha, niwashukuru wananchi na wadau wengine kwa kuendelea kutoa michango ya hali na mali katika utekelezaji wa

miradi ya maendeleo pamoja na kuendelea kushirikiana na Serikali katika kulinda miundombinu hiyo ya usafirishaji ambayo Serikali imewekeza kiasi kikubwa cha fedha za Umma.

317. ***Mheshimiwa Spika,*** nichukue fursa hii kuwapongeza na kutambua michango inayotolewa na viongozi wanaonisaidia katika utekelezaji wa majukumu ya Wizara, kwa kuanza na Naibu Waziri, **Mheshimiwa David Mwakiposa Kihenzile** (Mb.)**;** na Katibu Mkuu, **Prof. Godius Walter Kahyarara**. Vilevile, niishukuru Menejimenti ya Wizara; Wakuu wa Taasisi za Wizara; pamoja na Watumishi wote wa Wizara na Taasisi kwa juhudi zao katika utekelezaji wa majukumu ya Wizara na Taifa kwa ujumla.

318. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa namna ya kipekee nishukuru Taasisi na Mashirika ya Kitaifa na Kimataifa ambayo yameshirikiana na Wizara katika uendelezaji wa Sekta ya Uchukuzi nchini. Ninaomba kutaja baadhi ya Mashirika ya Kitaifa kama ifuatavyo: Mifuko ya Hifadhi ya Jamii ya NSSF na PSSSF; Taasisi za kifedha za CRDB, NMB, AZANIA BANK, NBC na TCB na Asasi mbalimbali za kiraia. Aidha, Mashirika ya Kimataifa/ Wadau wa Maendeleo wanaoendelea kushirikiana na Wizara ambao ni pamoja na: Wakala wa Kuratibu Uwezeshaji wa Usafirishaji na Biashara katika Ushoroba wa Kati (CCTTFA);

Trade Mark Africa (TMA); Shirika la Bahari Duniani (IMO); Shirika la Kimataifa la Usafiri wa Anga (ICAO); Shirika la Hali ya Hewa Duniani (WMO); Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB); Benki ya Dunia (WB); Shirika la Kimataifa la Maendeleo la Japan (JICA); Shirika la Kimataifa la Maendeleo la Korea Kusini (KOICA); Foreign Commonwealth and Development Office (FCDO); World Wildlife Fund (WWF); Shirika la Maendeleo la Ufaransa (AFD); Shirika la Nchi Zinazouza Mafuta ya Petroli Nje ya Nchi zao (OPEC); Jumuiya ya Umoja wa Ulaya (EU); Benki ya Uwekezaji ya Ulaya (EIB); Shirika la Chakula Duniani (WFP); na Shirika la Biashara na Maendeleo la Marekani (USTDA).

319. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara pia inashukuru ushirikiano katika utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2025/26 iliyoupata kutoka katika nchi za kikanda kupitia Sekretarieti ya Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC) na Sekretarieti ya Jumuiya ya Nchi za Kusini mwa Afrika (SADC). Vilevile, kutoka Nchi za Urusi; Umoja wa Falme za Kiarabu (UAE); Uingereza; Marekani; Uholanzi; Japan; India; China; Sweden, Denmark; Korea Kusini; Ufaransa; Jamhuri ya Czech; Canada; Ubelgiji; Ujerumani na Uturuki. Na mwisho si kwa umuhimu nishukuru Sekta Binafsi, hususan wafanyabiashara wa huduma za uchukuzi kwa kuendelea kutoa huduma za uchukuzi. Wizara inaahidi kuwa itaendelea

kutoa ushirikiano katika kuimarisha utendaji wa Sekta ya Uchukuzi.

F. MUHTASARI WA MAOMBI YA FEDHA YA WIZARA YA UCHUKUZI KATIKA MWAKA WA FEDHA 2026/27

320. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2026/27, Wizara ya Uchukuzi inaomba kuidhinishiwa bajeti yenye jumla ya **Shilingi 2,872,738,082,000**. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 126,041,236,000** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na **Shilingi 2,746,696,846,000** ni fedha za Miradi ya Maendeleo.

321. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na Hotuba hii, nimeambatisha majedwali mbalimbali yenye taarifa na takwimu kwa ajili ya kutoa uelewa zaidi kwa Waheshimiwa Wabunge na Watanzania kwa ujumla kuhusu Sekta ya Uchukuzi. Naomba majedwali hayo yachukuliwe kama sehemu ya hotuba yangu. Hotuba hii pia inapatikana katika tovuti ya Wizara (**www.uchukuzi.go.tz**).

322. ***Mheshimiwa Spika,*** naomba kutoa hoja.

G. MAJEDWALI YENYE TAARIFA NA TAKWIMU MBALIMBALI ZA WIZARA YA UCHUKUZI

Jedwali Na. 1: Orodha ya miradi ya maendeleo na kiasi cha fedha kilichotengwa kwa mwaka wa fedha 2026/27

Mradi Na.	Jina la Mradi	Bajeti ya Maendeleo kwa Mwaka 2026/27 (Shilingi)			Chanzo
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	
KIFUNGU 1003: SERA NA MIPANGO					
4227	Dar es Salaam Maritime Gateway Project (DMGP)	-	120,739,728,000	120,739,728,000	WB & EIB
4231	Improvement of Lake Tanganyika Ports (Kigoma Port)	-	16,416,388,000	16,416,388,000	JICA
4209	Construction of Mwanza Airport	6,000,000,000	-	6,000,000,000	GoT
4210	Construction of Arusha Airport	3,075,289,122	-	3,075,289,122	GoT
4220	Construction of Mtwara Airport	3,484,000,000	-	3,484,000,000	GoT

Mradi Na.	Jina la Mradi	Bajeti ya Maendeleo kwa Mwaka 2026/27 (Shilingi)			Chanzo
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	
4224	Rehabilitation of Kilimanjaro International Airport (KIA)	32,000,000,000	-	32,000,000,000	GoT
4226	Development of Regional Airports (Moshi, Lindi, Njombe, Musoma, Shinyanga, Sumbawanga and Singida)	14,382,800,000	-	14,382,800,000	GoT
4237	Construction of Serengeti Airport	100,000,000	-	100,000,000	GoT
4286	Construction of Msalato Airport (Presidential Pavilion)	1,000,000,000	-	1,000,000,000	GoT
4287	Construction of Bukoba Airport	1,900,000,000	-	1,900,000,000	GoT
4299	Modernization and Expansion of Julius	26,747,200,000	-	26,747,200,000	GoT

Mradi Na.	Jina la Mradi	Bajeti ya Maendeleo kwa Mwaka 2026/27 (Shilingi)			Chanzo
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	
	Nyerere International Airport Terminal Building II				
6267	**Institutional Support**				
	Operationalization of TB III JNIA	17,000,000,000	-	17,000,000,000	GoT
	TAA - Compensation of PAPs at Airports	10,000,000,000	-	10,000,000,000	GoT
	Operationalization of Msalato Inter. Airport	7,000,000,000	-	7,000,000,000	GoT
	Operationalization of Presidential Pavilion at JNIA	3,000,000,000	-	3,000,000,000	GoT
	Dar Es Salaam Maritime Institute	1,097,670,878	-	1,097,670,878	GoT
JUMLA NDOGO 1003		**126,786,960,000**	**137,156,116,000**	**263,943,076,000**	

Mradi Na.	Jina la Mradi	Bajeti ya Maendeleo kwa Mwaka 2026/27 (Shilingi)			Chanzo
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	
KIFUNGU 2005: MIUNDOMBINU YA UCHUKUZI					
4213	Railway Infrastructure Funds	294,801,622,000	-	294,801,622,000	GoT
	Feasibility Study for Dar es Salaam Monorail System	-	577,919,000	577,919,000	SWEDFUND
	Construction of Modernized Railway Training Center (MRTC) Project	-	4,600,100,000	4,600,100,000	KOREA
4216	Tanzania Intermodal Railway Project – TIRP II	-	89,900,092,000	89,900,092,000	WB
4281	Construction of New Standard Gauge Railway SGR	1,511,000,000,000	-	1,511,000,000,000	GoT
	Financing of Regional		61,838,800,000	61,838,800,000	OPEC

Mradi Na.	Jina la Mradi	Bajeti ya Maendeleo kwa Mwaka 2026/27 (Shilingi)			Chanzo
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	
	Standard Gauge Railway (SGR) (Lot 7)- Tranche 2				
JUMLA NDOGO 2005		**1,805,801,622,000**	**156,916,911,000**	**1,962,718,533,000**	
KIFUNGU 2006: HUDUMA ZA UCHUKUZI					
4211	Rail Rehabilitation and SBUs Improvement for TAZARA	12,323,862,000	-	12,323,862,000.00	GoT
4290	TMA Radar, Equipment and Infrastructure	13,500,000,000	-	13,500,000,000	GoT
	Scalling up Locally Led Climate Action Program	-	111,375,000	111,375,000	WB
4294	Acquisition of New Aircrafts – ATCL	185,322,669,000	-	185,322,669,000	GoT
4236	ATCL Operational	97,727,331,000	-	97,727,331,000	GoT

Mradi Na.	Jina la Mradi	Bajeti ya Maendeleo kwa Mwaka 2026/27 (Shilingi)			Chanzo
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	
	Infrastucture Improvement				
4295	Procurement and Rehabilitation of Marine Vessels - MSCL	171,000,000,000	-	171,000,000,000	GoT
4298	VHF (Navigation Aids)	1,800,000,000	-	1,800,000,000	GoT
4202	Development of Civil Aviation Centre	20,880,000,000	-	20,880,000,000	GoT
6377	Infrastructure Development and Training Equipment (NIT)	5,407,000,000	-	5,407,000,000	GoT
4309	East Africa Skills for Transformation and Regional Integration Project (EASTRIP) – NIT	6,000,000,000	-	6,000,000,000	GoT

Mradi Na.	Jina la Mradi	Bajeti ya Maendeleo kwa Mwaka 2026/27 (Shilingi)			Chanzo
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	
4207	Establishment of NIT Lindi Campus for Development of Skilled Workforce and Technology for Maritime, Oil and Gas Sectors at Kikwetu Lindi Municipality	5,963,000,000	-	5,963,000,000	GoT
JUMLA NDOGO 2006		**519,923,862,000**	**111,375,000**	**520,035,237,000**	
JUMLA KUU FUNGU 062		**2,452,512,444,000**	**294,184,402,000**	**2,746,696,846,000**	

Jedwali Na. 2: Orodha ya Viwanja vya Ndege vya Serikali Tanzania Bara

Na.	Jina la Kiwanja	Daraja la Kiwanja	Aina ya Barabara (Runway)	Vipimo vya Barabara (Runway) katika mita	Hali ya Matumzi
1.	Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere (JNIA)	4E	Lami	3000*45	Kinafanya kazi
				1000*30	
2.	Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro (KIA)	4E	Lami	3600*45	Kinafanya kazi
3.	Mwanza	4C	Lami	3712*45	Kinafanya kazi
4.	Geita	4C	Lami	3000*45	Kinafanya kazi
5.	Songwe	4C	Lami	3340*45	Kinafanya kazi
6.	Mtwara	4C	Lami	2800*45	Kinafanya kazi
				1158*30	
7.	Kigoma	3C	Lami	1800*45	Kinafanya kazi
8.	Dodoma	3C	Lami	2750*30	Kinafanya kazi
9.	Tabora	3C	Lami	1800*30	Kinafanya kazi
10.	Arusha	3C	Lami	1860*30	Kinafanya kazi
11.	Mpanda	3C	Lami	2000*30	Kinafanya kazi
12.	Songea	3C	Lami	1740*30	Kinafanya kazi
13.	Iringa	3C	Lami	2100*30	Kinafanya kazi
14.	Lindi	3C	Nyasi	1609*46	Kinafanya kazi
				1847*46	
				1383*46	
15.	Bukoba	3C	Lami	1500*30	Kinafanya kazi
16.	Tanga	2C	Lami	1268*30	Kinafanya kazi
				1385*30	

Na.	Jina la Kiwanja	Daraja la Kiwanja	Aina ya Barabara (Runway)	Vipimo vya Barabara (Runway) katika mita	Hali ya Matumzi
17.	Shinyanga	3C	Lami	2200*30	Kinafanya kazi
18.	Mafia	2C	Lami	1500*30	Kinafanya kazi
19.	Musoma	2C	Lami	1705*30	Kinafanya kazi
20.	Nachingwea	2C	Changarawe	1793*40	Kinafanya kazi
21.	Kahama	2C	Changarawe	1530*30	Kinafanya kazi
22.	Lake Manyara	2C	Changarawe	1220*23	Kinafanya kazi
23.	Sumbawanga	3C	Lami	1750*30	Kinafanya kazi
24.	Mbeya	2B	Changarawe	-	Kimefungwa
25.	Ngara	2B	Changarawe	1500*19	Kinafanya kazi
26.	Moshi	2B	Lami	1268*30 1480*30	Kinafanya kazi
27.	Kilwa Masoko	2B	Nyasi	1950*30	Kinafanya kazi
28.	Ukerewe	2B	Nyasi	914/30	Kinafanya kazi
29.	Morogoro	2B	Nyasi	1068*30	Kinafanya kazi
30.	Manyoni	2B	Changarawe	-	Kinafanya kazi
31.	Loliondo	2B	Changarawe	1760*28	Kinafanya kazi
32.	Kibondo	2B	Changarawe	1189*40	Kinafanya kazi
33.	Kasulu	2B	Changarawe	1400*23	Kinafanya kazi
34.	Uvinza	2B	Nyasi	914*46	Kinafanya kazi
35.	Urambo	2B	Nyasi	1524*46	Kinafanya kazi
36.	Maswa	2B	Nyasi	882*30	Kimefungwa
37.	Mombo	2B	Nyasi	1285*46	Kinafanya kazi
38.	Mkwaja	2B	Nyasi		Kinafanya kazi

Na.	Jina la Kiwanja	Daraja la Kiwanja	Aina ya Barabara (Runway)	Vipimo vya Barabara (Runway) katika mita	Hali ya Matumzi
39.	Utete	1A	Nyasi	640*60	Kimefungwa
40.	Kilosa	2B	Nyasi	1154*46	Kinafanya kazi
41.	Ifakara	2B	Nyasi	1430*30	Kinafanya kazi
42.	Tunduru	2B	Nyasi	1021*23	Kimefungwa
43.	Liuli	2B	Nyasi	914*30	Kinafanya kazi
44.	Mbamba Bay	2B	Nyasi	-	Kinafanya kazi
45.	Chunya	2B	Nyasi	1332*30	Kinafanya kazi
46.	Mafinga	2B	Nyasi	1328*30	Kinafanya kazi
47.	Njombe	2B	Nyasi	1890*30	Kinafanya kazi
48.	Mufindi/ SaoHill	2B	Nyasi	1000*40	Kimefungwa
49.	Mpwapwa	1A	Nyasi	674*30	Kinafanya kazi
50.	Mvumi	2B	Nyasi	914*20	Kinafanya kazi
51.	Kongwa	2B	Nyasi	1368*30	Kinafanya kazi
52.	Kirondatal	2B	Nyasi	1097*20	Kinafanya kazi
53.	Biharamulo	2B	Nyasi	935*18	Kinafanya kazi
54.	Inyonga	2B	Nyasi	914*40	Kinafanya kazi
55.	West Kilimanjaro	2B	Nyasi	1237*37	Kinafanya kazi
56.	Same	2B	Nyasi	1143*46	Kinafanya kazi
57.	Kondoa	1A	Nyasi	732*50	Kinafanya kazi
58.	Singida	2B	Nyasi	1070*30	Kinafanya kazi
59.	Masasi	2B	Nyasi	1273*40	Kinafanya kazi
60.	Liwale	-	Nyasi	-	Kimefungwa
61.	Newala	-	Nyasi	-	Kimefungwa

Jedwali Na.3: Mchanganuo wa Mashirika ya Ndege yanayofanya Safari za Kimataifa katika Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere (JNIA)

Na	Shirika la Ndege	ROUTE	Idadi ya Safari kwa Wiki
1.	Emirates (EK)	DXB	7
2.	Air Mozambique™	POL – APL - MPM	3
3.	Kenya Airways (KQ)	NAIROBI	24
4.	South African Airline (SA)	JNB	7
5.	Royal Dutch Air (KL)	AMS	7
6.	Ethiopian Airline (ET)	ADD	27
7.	Qatar Airways (QR)	DOH	10
8.	Air Tanzania Ltd (ATCL) (I)	JNB/HAH/EBB/BJM/LUN-HRE, BOM/CAN/NBO/NLA/DXB	48
9.	Precision Air (PW) (I)	NBO/EBB/HAH/AJN	17
10.	Egypt Air (MS)	CAI	2
11.	Rwanda Air (WB)	KGL	6
12.	Oman Air (WY)	ZNZ MCT	3
13.	Turkish Air (TK)	IST	13
14.	Malawian (3W)	BLZ/LLW	1
15.	Fly Dubai (FZ)	DXB	7
16.	Air Uganda (UR)	EBB	6
17.	Air Zimbabwe (UM)	HRE	2
18.	Zambia Airways (ZN)	LUN	2
19.	Air Link (4Z035)	JNB	7
20.	Skyward Express (OW)	NBO	7
21.	Flight Link (YS) (I)	NBO/HAH	5
	Jumla		**211**

Jedwali Na.4: Mchanganuo wa Mashirika ya Ndege yanayofanya Safari za Kimataifa katika Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro (KIA)

Na.	Shirika la Ndege	ROUTE	Idadi ya Safari kwa Wiki
1.	Kenya Airways (KQ)	NBO/ZNZ/JRO	14
2.	Air France	CDG-ZNZ-NBO-CDG	3
3.	Edelweiss	LSZH-ZNZ-LSZH	3
4.	KLM	AMS- JRO - DAR	7
5.	Rwanda Air	KGL - JRO-DAR	4
6.	Ethiopian Airline (ET)	ADD/ZNZ/JRO JRO/ZNZ/ADD	15
7.	EW Discover	FRA-MBA-ZNZ-MBA-FRA	4
8.	Qatar Airways (QR)	DOHA/ZNZ/SLL	14
9.	Turkish airlines (TK)	ZNZ-DAR/IST	13
10.	Uganda Airlines (UR)	EBB-ZNZ/DAR-EBB	3
	JUMLA		**80**

Jedwali Na. 5: Mchanganuo wa Viwanja vya Ndege vya Serikali vyenye Ndege zenye Ratiba Maalumu za Safari

Na.	Jina la Kiwanja	Idadi	Mashirika ya Ndege
1.	Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere (JNIA)	22	ATCL, Emirates, Air Mozambique, Kenya Airways, KLM, Ethiopian Airlines, Qatar Airways, Precision Air, Egypt Air, Rwanda Air, Oman Air, Turkish Airlines, Malawian Airlines, Skyward Express, Fly Dubai, Uganda Airlines, Air France, Air Zimbabwe, Flight-link, Coastal Travels, Auric Air na Air link.
2.	Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro (KIA)	12	Kenya Airways, KLM, Ethiopian Airlines, Qatar Airways, Air France, Rwanda Air, Turkish Airlines, Ugandan Airlines, EW Discover, Edelweiss Air, ATCL na Precision Air.
3.	Mwanza	4	ATCL, Precision Air, Flight Link na Auric Air.
4.	Arusha	3	Precision Air, ATCL na Flightlink.
5.	Lake Manyara	4	Coastal Travels, Regional Air, Air Excel na Auric Air.
6.	Mtwara	2	Precision Air na ATCL
7.	Kigoma	1	ATCL
8.	Tabora	1	ATCL
9.	Mafia	2	Coastal Travels na Auric Air
10.	Tanga	1	Auric Air
11.	Songwe	1	ATCL
12.	Bukoba	2	ATCL na Auric Air
13.	Songea	1	ATCL
14.	Iringa	2	ATCL na Auric Air.
15.	Dodoma	1	ATCL
16.	Kahama	2	Precision Air na Auric Air
17.	Mpanda	1	ATCL
18.	Geita	1	ATCL
Jumla		**63**	

Jedwali Na. 6. Idadi ya Abiria, Mizigo na Miruko ya Ndege katika Usafiri wa Anga kwa kipindi cha mwaka wa fedha 2020/21 – 2024/25

Na.	Kiashiria	Aina	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
1.	Miruko ya Ndege	Ndani	109,475	136,843	156,562	226,626	226,361
		Nje	18,448	32,614	36,678	44,750	48,685
		Jumla	**127,923**	**169,457**	**193,240**	**271,376**	**275,046**
2.	Abiria	Ndani	1,968,692	2,728,338	3,373,641	3,965,899	3,982,497
		Nje	995,779	1,759,224	2,389,646	3,199,861	3,548,878
		Jumla	**2,964,471**	**4,487,562**	**5,763,287**	**7,165,760**	**7,531,375**
3.	Mizigo (Tani)	Ndani	3,513.0	5,874.7	4,239.30	2,932.30	3373.21
		Nje	22,944.7	28,051.0	27,255.00	36,095	38029.53
		Jumla	**26,457.70**	**33,925.70**	**31,494.30**	**39,027.30**	**41,402.74**

Jedwali Na. 7*:* Orodha ya Bandari Rasmi zilizopo katika Bahari ya Hindi

Na.	Jina la Bandari	Mahali/Mkoa
A. Bandari Kubwa		
1.	Dar es Salaam	Dar es Salaam
2.	Tanga	Tanga
3.	Mtwara	Mtwara
4.	Bagamoyo	Dar es Salaam
5.	Lindi	Lindi
6.	Kilwa Masoko	Lindi
B. Bandari Ndogo		
7.	Mbweni	Dar es Salaam
8.	Kunduchi	Dar es Salaam
9.	Mafia	Pwani
10.	Nyamisati	Pwani
11.	Kirongwe	Mafia-Pwani
12.	Tumbuju	Pwani
13.	Kipumbwi	Tanga
14.	Pangani	Tanga
15.	Mkwaja	Tanga
16.	Mnazi ziwani	Lindi
17.	Kilwa Kivinje	Lindi
18.	Songosongo	Lindi
19.	Somanga	Lindi
20.	Mikindani	Mtwara

Na.	Jina la Bandari	Mahali/Mkoa
21.	Kisiju	Pwani
22.	Kilambo	Mtwara
23.	Sahare	Tanga
24.	Buyuni Kigamboni	Dar es Salaam
25.	Rushungi	Lindi
26.	Msimbati	Mtwara
27.	Kisiwa Mgao	Mtwara
28.	Hoima - Mradi wa mafuta Chongoleani	Tanga
29.	Changwahela	Bagamoyo - Pwani
30.	Bweni	Mafia - Pwani
31.	Banja	Mafia - Pwani
Jumla		**31**

Jedwali Na. 8: Orodha ya Bandari Rasmi zilizopo katika Maziwa Makuu

Na.	Jina la Bandari	Mahali/Mkoa
A.	**Bandari Kubwa**	
1.	Mwanza South	Mwanza
2.	Mwanza North	Mwanza
3.	Nansio	Kagera
4.	Bukoba	Kagera
5.	Kemondo Bay	Kagera
6.	Musoma	Mara
7.	Kigoma Cargo Terminal	Kigoma
8.	Kibirizi	Kigoma
9.	Itungi	Kyela - Mbeya
10.	Kiwira	Kyela - Mbeya
B.	**Bandari Ndogo**	
11.	Kyamkwikwi	Kagera
12.	Magarini	Kagera
13.	Lushamba	Mwanza
14.	Nyamirembe	Geita
15.	Mwigobero	Mara
16.	Kirando	Rukwa
17.	Ilagala	Kigoma
18.	Ujiji	Kigoma
19.	Ikola	Katavi
20.	Karema	Katavi

Na.	Jina la Bandari	Mahali/Mkoa
21.	Wampembe	Rukwa
22.	Sunuka	Kigoma
23.	Sigunga	Kigoma
24.	Kagunga	Kigoma
25.	Kipili	Rukwa
26.	Kabwe	Rukwa
27.	Sibwesa	Kigoma
28.	Rukome	Katavi
29.	Matema	Mbeya
30.	Manda	Njombe
31.	Liuli	Ruvuma
32.	Ng'ombo	Ruvuma
33.	Lagosa	Kigoma
34.	Njambe	Ruvuma
35.	Lupingu	Njombe
36.	Lundu	Ruvuma
37.	Ifungu	Ruvuma
38.	Nyakalilo	Mwanza
39.	Ninde	Rukwa
40.	Kapalamsenga	Katavi
41.	Msamba	Mbeya
42.	Kalya	Kigoma
43.	Bukondo	Geita

Na.	Jina la Bandari	Mahali/Mkoa
44.	Kinesi	Mara
45.	Shirati	Mara
46.	Kahunda	Mwanza
47.	Kayenze	Ilemela- Mwanza
48.	Kirumba Mwaloni	Ilemela -Mwanza
49.	Kijiweni Chinfufu	Sengerema-Mwanza
50.	Nkome	Geita
51.	Kasenda	Chato- Geita
52.	Kome	Sengerema
53.	Nyamkazi	Bukoba
54.	Katunguru	Muleba – Kagera
55.	Korongwe	Nkasi – Rukwa
56.	Mpasa	Nkasi – Rukwa
57.	Nungwe	Geita
58.	Bunyorwa	Busega – Simiyu
59.	Ihale	Busega – Simiyu
60.	Nyamikoma	Busega – Simiyu
61.	Tamau	Bunda – Mara
62.	Kibara	Bunda – Mara
63.	Nansimi	Bunda – Mara
64.	Kisorya	Bunda – Mara
65.	Guta	Bunda – Mara
66.	Nyarusurya	Musoma – Mara

Na.	Jina la Bandari	Mahali/Mkoa
67.	Makoko	Musoma – Mara
68.	Bukima	Butiama – Mara
69.	Busekela	Butiama – Mara
70.	Kulwela	Butiama – Mara
71.	Bwai	Butiama – Mara
72.	Kulemela	Rorya – Mara
73.	Kibuhi	Rorya – Mara
74.	Msasani	Rorya – Mara
75.	Sonjo	Rorya – Mara
76.	Busulwa	Rorya – Mara
77.	Kakukuru	Ukerewe – Mwanza
78.	Mswahili	Nyamagana – Mwanza
79.	Makatani	Geita
80.	Chato Beach	Chato – Geita
81.	Kibindi	Misenyi – Kagera
82.	Kikumbaitare	Chato – Geita
83.	Muharamba	Ziwa Victoria
84.	Buchenzi	Ziwa Victoria
85.	Maisome	Sengerema-Mwanza
86.	Chato	Chato - Geita
87.	Karumo	Ziwa Victoria
88.	Ukara	Ukerewe
89.	Nkome Kichangani	Sengerema - Mwanza

Na.	Jina la Bandari	Mahali/Mkoa
90.	Kasanga	Sumbawanga
91.	Kala	Rukwa
92.	Buchosa	Sengerema
93.	Tongwe	Ziwa Tanganyika
94.	Ndumbi	Ziwa Nyasa
95.	Nkili	Ziwa Nyasa
96.	Mbamba Bay	Mbinga - Ruvuma
97.	Mtanga	Ziwa Victoria
98.	Solima	Ziwa Victoria
99.	Mgambo	Ziwa Tanganyika
C.	**Bandari zenye Waendeshaji Binafsi**	
100.	Kamanga Ferry	Mwanza
101.	Mkombozi South	Mwanza
102.	Mkombozi North	Mwanza
103.	Nyehunge	Mwanza
104.	Bigili Manoj	Mwanza
JUMLA YA BANDARI ZILIZO KATIKA MAZIWA MAKUU		**104**

Jedwali Na. 9: Shehena na Makasha yaliyohudumiwa na Bandari zote nchini kwa kipindi cha mwaka 2020/21 – 2024/25

Na.	Mwaka	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
1.	Tani	17,778,561	20,784,871	24,899,038	27,553,874	32,753,618
2.	Makasha (TEUs)	735,532	823,404	936,286	1,050,486	1,132,562

Jedwali Na. 10: Leseni za Usafirishaji kwa njia ya Barabara zilizotolewa kwa kipindi cha mwaka 2020/21 – 2024/25

Na.	Aina ya Leseni	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
1.	Magari ya Abiria	49,280	47,547	50,221	48,349	51,264
2.	Magari ya Mizigo	141,633	143,011	169,942	192,996	210,749
3.	Pikipiki za Magurudumu Mawili (Bodaboda)	18,408	23,151	31,937	46,146	53,191
4.	Pikipiki za Magurudumu Matatu (Bajaji)	19,698	20,577	25,512	22,408	22,629
5.	Taxi za Kawaida	291	2,654	2,305	2,345	2,381
6.	Taxi za Mtandao (Ride hailing)	943	3,013	3,523	13,402	11,946
7.	Magari Maalum ya Kukodi (Special hire)	0	0	718	930	1,031
Jumla		**230,253**	**239,953**	**284,158**	**326,576**	**353,191**

Jedwali Na. 11: Leseni Zilizotolewa kwa Watoa Huduma kwa kipindi cha mwaka 2020/21 – 2024/25

Na.	Aina ya leseni	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
1.	Ugomboaji na uondoshaji wa shehena (Clearing and Forwarding agents)	947	1,038	1,218	1,423	1,404
2.	Uwakala wa meli (Shipping agents)	24	29	45	50	57
3.	Ukusanyaji wa mizigo cargo (Cargo Consolidators/De-consolidators)	31	28	51	49	37
4.	Upimaji wa makasha (Gross Mass Verifiers)	53	49	45	51	61
5.	Bandari kavu (Dry port operators)	19	34	49	83	109
6.	Watoa huduma ndogondogo Melini (Miscellaneous Port Services)	81	83	85	119	135
7.	Waendeshaji wa bandari (Port Terminal Operators)	1	6	11	11	12

Jedwali Na. 12: Shehena ya Mizigo Iliyosafirishwa kupitia reli ya TAZARA kwa kipindi cha mwaka 2020/21 – 2024/25

Na.	Msafirishaji	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
1.	TAZARA	217,661	210,161	173,673	128,928	87,155
2.	CALABASH – Zambia 2019	263,772	112,249	119,883	162,827	120,773
3.	AFICD – Tanzania 2021	-	-	16,898	6,259	0
Jumla		**481,433**	**322,410**	**310,454**	**298,014**	**207,928**

Jedwali Na. 13: Udahili wa Wanafunzi/Washiriki katika Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT) kwa mwaka 2021/22-2025/26

Na.	Udahili	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/2026
1.	Idadi ya Wanafunzi Kozi za muda mrefu	12,942	14,920	16,131	17,701	19,544
2.	Idadi ya Washiriki wa Kozi za muda mfupi (kufikia Machi 2026)	3,341	2,439	5,461	4,303	4,744
Jumla		**16,283**	**17,359**	**21,592**	**22,004**	**24,288**

Jedwali Na. 14: Kozi za Muda Mrefu zinazotolewa katika Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT)

Na.	Jina la Kozi	Aina ya Cheti
1.	Logistics and Transport Management	Ordinary Diploma
2.	Aircraft Maintenance Engineering	Ordinary Diploma
3.	Auto-Electrical and Electronics Engineering	Ordinary Diploma
4.	Automobile Engineering	Ordinary Diploma
5.	Automobile Engineering and Locomotive Technology	Ordinary Diploma
6.	Civil and Transportation Engineering	Ordinary Diploma
7.	Computing and Communication Technology	Ordinary Diploma
8.	Electrical and Railway Electrification Engineering	Ordinary Diploma
9.	Electrical Engineering	Ordinary Diploma
10.	Electronics and Telecommunication Engineering	Ordinary Diploma
11.	Freight, Clearing and Forwarding	Ordinary Diploma
12.	Human Resource Management	Ordinary Diploma
13.	Library and information Studies	Ordinary Diploma
14.	Accounting and Transport Finance	Ordinary Diploma
15.	Marketing and Public Relations	Ordinary Diploma
16.	Mechanical Engineering	Ordinary Diploma
17.	Business Administration	Ordinary Diploma
18.	Mechanical Engineering and Railway Vehicle Technology	Ordinary Diploma
19.	Pipe work, Oil and Gas Engineering	Ordinary Diploma
20.	Procurement and Logistics Management	Ordinary Diploma
21.	Records, Archives and information Studies	Ordinary Diploma
22.	Road and Railway Transport Logistics Operations	Ordinary Diploma
23.	Ship Building and Repair Operations	Ordinary Diploma
24.	Shipping and Port Logistics Operations	Ordinary Diploma

Na.	Jina la Kozi	Aina ya Cheti
25.	Telecommunication and Railway Signaling Engineering	Ordinary Diploma
26.	Customs and Freight Forwarding Operations	Ordinary Diploma
27.	Accounting and Transport Finance	Bachelor Degree
28.	Aircraft Maintenance Engineering	Bachelor Degree
29.	Automobile Engineering	Bachelor Degree
30.	Business Administration	Bachelor Degree
31.	Civil and Railway Engineering	Bachelor Degree
32.	Computer Science	Bachelor Degree
33.	Education with Mathematics and Information Technology	Bachelor Degree
34.	Education with Economics and Mathematics	Bachelor Degree
35.	Human Resource Management	Bachelor Degree
36.	Information Technology	Bachelor Degree
37.	Logistics and Transport Management	Bachelor Degree
38.	Marketing and Public Relations	Bachelor Degree
39.	Mechanical Engineering	Bachelor Degree
40.	Naval Architecture and Marine Engineering	Bachelor Degree
41.	Procurement and Logistics Management	Bachelor Degree
42.	Road and Railway Transport Logistics Management	Bachelor Degree
43.	Shipping and Port Logistics Management	Bachelor Degree
44.	Telecommunication and Railway Signaling Engineering	Bachelor Degree
45.	Electrical and Railway Electrification Engineering	Bachelor Degree
46.	Logistics and Transport Management	Master's Degree
47.	Mechanical and Transportation Machinery Engineering	Master's Degree
48.	Procurement, Logistics and Supply Chain Management	Master's Degree
49.	Shipping and Port Logistics Management	Master's Degree

Jedwali Na. 15: Kozi za Muda Mfupi zinazotolewa katika Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT)

Na.	Jina la Kozi
A: PROFESSIONAL DRIVER COURSES	
1.	Passenger Service Vehicle Course (PSV)
2.	Heavy Goods Vehicle (HGV)
3.	Advanced Driver's Grade II (for Industrial Vehicle Drivers) (ADCG II-IND)
4.	Advanced Drivers' Grade II (VIP II)
5.	Advanced Drivers Grade I (ADG II)
6.	Senior Drivers' Course (SDC)
7.	Transport Officers' Course (TOC)
8.	Driver Instructor Course (DIC)
9.	Driving Examiners Course (DEC)
10.	Defensive Driving Training (DDT)
11.	Forklift Operator Training (FOT)
12.	Bus Rapid Transport Driving Course (BRT)
13.	Airport Vehicle Driving and Operation Courses (AVD)
14.	Cabin Crew Course (Ab-Initio) (ABCC)
15.	Cabin Crew Qualification Course – Category I (CCQC)
16.	Vehicle Inspection (VI)
17.	Cargo Tallying for International Shipping Course (CTIS)
18.	International Shipping and Practices Course (ISP)
B: OTHER SHORT COURSES	
1.	Tyre Care and Maintenance (TCM)

Na.	Jina la Kozi
2.	Vehicle Safety Management and Control (VSMC)
3.	Bus Passengers Customers Services (BPCS)
4.	Engine Overhaul (Petrol and Diesel) (EO)
5.	Electronic Fuel Injection (EFI)
6.	Fuel Control and Safety Tools Usage (FCSTU)
7.	Language Proficiency Course (LPC)
8.	Vehicle Fleet Management and Maintenance
9.	Airline Marketing
10.	Airline Customer Services
11.	Airport Operations Fundamentals
12.	Global Distribution System Fares and Ticketing -Amedeus
13.	Fleet Management in Road Transport Operations
14.	Fleet Operations and Maintenance Course
15.	Transport Costing and Transport Statistics Analysis
16.	Dangerous Cargo Handling Skills
17.	Airport /Aviation Security Handling Skills
18.	Travel and Tourism Handling Skills
19.	Airline/Airport Customer Care Handling Skills
20.	Road Safety Awareness
21.	Perishable Shipments Handling Skills
22.	Introductory Computing Programmes

Jedwali Na. 16: Udahili wa Wanafunzi/Washiriki katika Chuo cha Bahari Dar es Salaam (DMI) kwa mwaka 2021/22-2025/26

Na.	Udahili	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26
1.	Idadi ya Wanafunzi wa Kozi Ndefu	2,299	3,505	5,177	5,921	6,911
2.	Idadi ya Washiriki wa Kozi Fupi (Hadi kufikia Machi, 2026)	3,764	6,692	6,719	7,145	10,220
Jumla		**6,063**	**10,197**	**11,896**	**13,066**	**17,131**

Jedwali Na. 17: Orodha ya Kozi za muda mrefu zinazotolewa katika Chuo cha Bahari Dar es Salaam (DMI)

Na.	Jina la Kozi	Aina ya Cheti
1.	(NTA Level 9) in International Trade and Maritime Law	Master's Degree
2.	(NTA Level 9) in Marine Engineering Management	Master's Degree
3.	(NTA Level 9) in Maritime Transport and Nautical Science	Master's Degree
4.	(NTA Level 9) in Shipping Economics and Logistics	Master's Degree
5.	(NTA Level 9) in Transport and Supply Chain Management	Master's Degree
6.	(NTA Level 7/8 in Mechanical and Marine Engineering	Bachelor Degree
7.	(NTA Level 7/8 in Mechatronics Engineering	Bachelor Degree
8.	(NTA Level 7/8 in Oil and Gas Engineering	Bachelor Degree
9.	(NTA Level 7/8) in Marine Engineering Technology	Bachelor Degree
10.	(NTA Level 7/8) in Maritime Transport and Nautical Science	Bachelor Degree
11.	(NTA Level 7/8) in Naval Architecture and Offshore Engineering	Bachelor Degree
12.	(NTA Level 7/8) in Procurement, Logistics and Supply Chain Management	Bachelor Degree
13.	(NTA Level 7/8) in Shipping and Logistics Management	Bachelor Degree
14.	(NTA Level 7/8) in Transport and Supply Chain Management	Bachelor Degree
15.	(NTA Level 6) in Marine Engineering	Ordinary Diploma
16.	(NTA Level 6) in Marine Welding and Fabrication	Ordinary Diploma
17.	(NTA Level 6) in Maritime Transport and Nautical Science	Ordinary Diploma
18.	(NTA Level 6) in Mechanical and Marine Engineering	Ordinary Diploma
19.	(NTA Level 6) in Naval Architecture and Offshore Engineering	Ordinary Diploma
20.	(NTA Level 6) in Oil and Gas Engineering	Ordinary Diploma
21.	(NTA Level 6) in Procurement, Logistics and Supply Chain Management	Ordinary Diploma
22.	(NTA Level 6) in Shipping and Logistics Management	Ordinary Diploma

Na.	Jina la Kozi	Aina ya Cheti
23.	(NTA Level 6) in Transport and Supply Chain Management (ODTSM)	Ordinary Diploma
24.	(NTA Level 4) in Cargo Tallying and Supply Chain Management (BTCCTSM)	Basic Technician Certificate
25.	(NTA Level 4) in Marine and Mechanical Engineering (BTCMME)	Basic Technician Certificate
26.	(NTA Level 4) in Marine Operations (BTCMO)	Basic Technician Certificate
27.	(NTA Level 4) in Marine Welding and Fabrication (BTCMWF)	Basic Technician Certificate
28.	(NTA Level 4) in Naval Architecture and Offshore Engineering (BTCNAOE)	Basic Technician Certificate
29.	(NTA Level 4) in Oil and Gas Engineering (BTCOGE)	Basic Technician Certificate
30.	(NTA Level 4) in Procurement, Logistics and Supply Chain Management (BTCPLSM)	Basic Technician Certificate
31.	(NTA Level 4) in Shipping and Logistics Management (BTCSLM)	Basic Technician Certificate
32.	(NTA Level 4) in Transport and Supply Chain Management (BTCTSM)	Basic Technician Certificate
33.	(NTA Level 5) in Naval Architecture and Offshore Engineering (TCNAOE)	Technician Certificate
34.	(NTA Level 5) in Marine Engineering (TCME)	Technician Certificate
35.	(NTA Level 5) in Marine Welding and Fabrication Engineering (TCMWF)	Technician Certificate

Na.	Jina la Kozi	Aina ya Cheti
36.	(NTA Level 5) in Maritime Transport and Nautical Science (TCMTNS)	Technician Certificate
37.	(NTA Level 5) in Mechanical and Marine Engineering TCMME)	Technician Certificate
38.	(NTA Level 5) in Oil and Gas Engineering (TCOGE)	Technician Certificate
39.	(NTA Level 5) in Procurement, Logistics and Supply Chain Management (TCPLSM)	Technician Certificate
40.	(NTA Level 5) in Shipping and Logistics Management (TCSLM)	Technician Certificate
41.	(NTA Level 5) in Transport and Supply Chain Management (TCTSM)	Technician Certificate
42.	Chief and Second Engineer Officer	Certificate
43.	Chief and Second Engineer Officer on Ships between 750kW and 3000kW	Certificate
44.	Electro - Technical Officer	Certificate
45.	Master and Chief Mate	Certificate
46.	Master and Chief Mate on Ships between 500GT and 3000GT	Certificate
47.	Master on Ships less than 500GT (Near Coastal)	Certificate
48.	Officer in Charge of a Navigational Watch on Ships less than 500GT	Certificate
49.	Officer in Charge of a Navigational Watch	Certificate
50.	Officer in Charge of an Engineering Watch	Certificate
51.	Officer in Charge of an Engineering Watch on Ships less than 750kW	Certificate

Jedwali Na. 18: Orodha ya Kozi za Muda Mfupi zinazotolewa katika Chuo cha Bahari Dar es Salaam (DMI)

Na.	Jina la Kozi
1.	Able Seafarer Deck
2.	Able Seafarer Engine
3.	Advanced Fire Fighting
4.	Advanced Training for Oil Tanker Cargo Operations
5.	Basic Training for Oil and Chemical Tanker Cargo Operations
6.	Bridge Resource Management
7.	Crisis Management and Human Behaviour
8.	Crowd Management
9.	Dangerous, Hazardous and Harmful Cargoes
10.	Electronic Charts Display and Information System (ECDIS) and Automation
11.	Electro Technical Rating
12.	Elementary First Aid
13.	Engine - Room Resource Management
14.	Fire Prevention and Fire Fighting
15.	GMDSS General Operator (GO)
16.	GMDSS Restricted Operator (RO)
17.	High Voltage Management Level
18.	High Voltage Operational V
19.	Leadership and Managerial Skills
20.	Leadership and Team Working Skills
21.	Automatic Radar Plotting Aid (ARPA)
22.	Medical Care
23.	Medical First Aid
24.	Passenger Safety, Cargo Safety and Hull Integrity
25.	Passenger Ship Safety Training

Na.	Jina la Kozi
26.	Personal Safety and Social Responsibilities
27.	Personal Survival Techniques
28.	Port Facility Security Awareness
29.	Port Facility Security Officer
30.	Proficiency in Fast Rescue Boat
31.	Proficiency in Survival Craft and Rescue Boats
32.	Radar Navigation at Management Level
33.	Radar Navigation at Operational Level
34.	Rating Forming Part of a Navigational Watch
35.	Rating Forming Part of an Engineering Watch
36.	Refresher – Deck Rating
37.	Refresher – Engine Room Ratings
38.	Refresher and Upgrading – Deck Officers
39.	Refresher and Upgrading – Engine Officers
40.	Security Awareness Training
41.	Ship Security Officer
42.	Revalidation Ratings
43.	Revalidation Officers
44.	Hydrogen Sulphide Awareness
45.	Small Boat Handling and Maintenance
46.	Marine Survey
47.	Proficiency in Designated security Duties
48.	Ship's Cook Certificate of Competency
49.	Ship's Cook Certificate of Competency-Revalidation

Jedwali Na.19: Udahili wa Wanafunzi katika Chuo cha Bandari kwa kipindi cha mwaka 2021/22 – 2024/25

Na.	Udahili	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
1.	Idadi ya Wanafunzi wa Kozi Ndefu	937	986	1,025	1,008
2.	Idadi ya washiriki wa Kozi Fupi	616	1,717	2,212	2,262
Jumla		**1,553**	**2,703**	**3,237**	**3,270**

Jedwali Na. 20: Orodha ya Kozi za Muda Mrefu zinazotolewa na Chuo Cha Bandari

Na.	Jina la Kozi	Aina ya Cheti
1.	Basic Technician Certificate in Freight Clearing, Forwarding and Shipping Management (NTA Level 4)	Basic Technician
2.	Basic Technician Certificate in Shipping and Port Security Management (NTA Level 4)	Basic Technician
3.	Basic Technician Certificate in Shipping and Port Operations Management (NTA Level 4)	Basic Technician
4.	Basic Technician Certificate in Maritime Transport and Logistics (NTA Level 4)	Basic Technician
5.	Technician Certificate in Freight Clearing, Forwarding and Shipping Management (NTA Level 5)	Technician Certificate
6.	Technician Certificate in Shipping and Port Operations Management (NTA Level 5)	Technician Certificate
7.	Technician Certificate in Maritime Transport and Logistics (NTA Level 5)	Technician Certificate
8.	Ordinary Diploma in Freight Clearing, Forwarding and Shipping Management (NTA Level 6)	Ordinary Diploma
9.	Ordinary Diploma in Shipping and Port Operations Management (NTA Level 6)	Ordinary Diploma
10.	Ordinary Diploma in Maritime Transport and Logistics (NTA Level 6)	Ordinary Diploma

Jedwali Na. 21: Kozi za Muda Mrefu Zinazotolewa katika Chuo cha Teknolojia ya Reli Tanzania (Tabora na Morogoro)

Na.	Jina la Kozi	Aina ya Cheti
1.	Usafirishaji na Menejimenti ya Lojistiki kwa njia ya Reli (Ordinary Diploma in Railway Transport and Logistics Management – NTA level 4 - 6)	Stashahada
2.	Teknolojia ya Uhandisi Mitambo wa Mabehewa (Ordinary Diploma in Carriage and Wagon Mechanical Technology – NTA level 4 - 6)	Stashahada
3.	Teknolojia ya Miundombinu ya Reli (Ordinary Diploma in Rail Track Technology – NTA level 4 - 6)	Stashahada
4.	Uhandisi katika Mfumo wa Mawasiliano (Ordinary Diploma in Electronics and Communication Engineering – NTA level 4 - 6)	Stashahada
5.	Usalama katika Usafirishaji na Udhibiti wa Ajali katika Mtandao wa Reli (Ordinary Diploma in Transport Safety and Railway Accident Management – NTA level 4 - 6)	Stashahada
6.	Uchumi katika Usafirishaji Kwa njia ya Reli (Ordinary Diploma in Railway Transport Economics – NTA level 4 - 6),	Stashahada
7.	Teknolojia ya Uhandisi Mitambo katika Vichwa vya Treni (Ordinary Diploma in Locomotive Michanical Technology – NTA level 4 - 6).	Stashahada

Na.	Jina la Kozi	Aina ya Cheti
8.	Teknolojia ya Mifumo ya Umeme kwenye Vichwa vya Treni (Ordinary Diploma in Locomotive Electrical Technology – NTA level 4 – 6).	Stashahada
9.	Teknolojia ya Udereva wa Treni (Ordinary Diploma in Locomotive Driving Technology - NTA level 5 - 6	Stashahada
10.	Usafirishaji na Menejimenti ya Lojistiki kwa njia ya Reli (Technician Certificate in Railway Transport and Logistics Management – NTA level 5)	Astashahada
11.	Usafirishaji na Menejimenti ya Lojistiki kwa njia ya Reli (Basic Technician Certificate in Railway Transport and Logistics Management – NTA level 4)	Astashahada ya Awali
12.	Usalama katika Usafirishaji na Udhibiti wa Ajali katika Mtandao wa Reli (Technician Certificate in Transport Safety and Railway Accident Management – NTA level 5)	Astashahada
13.	Usalama katika Usafirishaji na Udhibiti wa Ajali katika Mtandao wa Reli (Basic Technician Certificate in Transport Safety and Railway Accident Management – NTA level 4)	Astashahada ya Awali
14.	Uchumi katika Usafirishaji Kwa njia ya Reli (Technician Certificate in Railway Transport Economics – NTA level 5)	Astashahada
15.	Uchumi katika Usafirishaji Kwa njia ya Reli (Basic Technician Certificate in Railway Transport Economics – NTA level 4)	Astashahada ya Awali
16.	Uhandisi wa Mawasiliano (Basic Technician Certificate in Electronics and Communication Engineering – NTA level 4)	Astashahada ya Awali

Na.	Jina la Kozi	Aina ya Cheti
17.	Teknolojia ya Miundombinu ya Reli (Technician Certificate in Track Technology – NTA level 5)	Astashahada
18.	Teknolojia ya Miundombinu ya Reli (Basic Technician Certificate in Track Technology – NTA level 4)	Astashahada ya Awali
19.	Teknolojia ya Uhandisi Mitambo kwenye Mabehewa (Technician Certificate in Carriage and Wagon Technology – NTA level 5)	Astashahada
20.	Teknolojia ya Uhandisi Mitambo kwenye Mabehewa (Basic Technician Certificate in Carriage and Wagon Technology – NTA level 4)	Astashahada ya Awali
21.	Teknolojia ya Mifumo ya Umeme kwenye Vichwa vya Treni (Technician Certificate in Locomotive Electrical Technology – NTA level 5)	Astashahada
22.	Teknolojia ya Mifumo ya Umeme kwenye Vichwa vya Treni (Basic Technician Certificate in Locomotive Electrical Technology – NTA level 4)	Astashahada ya Awali
23.	Teknolojia ya Mitambo kwenye Vichwa vya Treni (Technician Certificate in Locomotive Mechanical Technology – NTA level 5)	Astashahada
24.	Teknolojia ya Mitambo kwenye Vichwa vya Treni (Basic Technician Certificate in Locomotive Mechanical Technology – NTA level 4)	Astashahada ya Awali

Jedwali Na. 22: Udahili wa wanafunzi katika Chuo cha Teknolojia ya Reli Tanzania (Tabora na Morogoro)

Na.	Jina la Kozi	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26
1.	Stashahada ya Usafirishaji na Menejimenti ya Lojistiki kwa njia ya Reli (Ordinary Diploma in Railway Transport and Logistics Management– NTA level 6)	30	44	52	62
2.	Astashahada ya Usafirishaji na Menejimenti ya Lojistiki kwa njia ya Reli (Technician Certificate in Railway Transport and Logistics Management – NTA level 5)	57	62	77	82
3.	Astashahada ya Awali ya Usafirishaji na Menejimenti ya Lojistiki kwa njia ya Reli (Basic Technician Certificate in Railway Transport and Logistics Management – NTA level 4)	69	80	85	91
4.	Astashahada ya Usalama katika Usafirishaji na Udhibiti wa Ajali katika Mtandao wa Reli (Technician Certificate in Transport Safety and Railway Accident Management – NTA level 5)	-	-	-	12
5.	Astashahada ya Awali ya Usalama katika Usafirishaji na Udhibiti wa Ajali katika Mtandao wa Reli (Basic Technician Certificate in Transport Safety and Railway Accident Management – NTA level 4)	-	-	-	49

Na.	Jina la Kozi	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26
6.	Astashahada ya Uchumi katika Usafirishaji Kwa njia ya Reli (Technician Certificate in Railway Transport Economics – NTA level 5)	-	-	-	12
7.	Astashahada ya Awali ya Uchumi katika Usafirishaji Kwa njia ya Reli (Basic Technician Certificate in Railway Transport Economics – NTA level 4)	-	-	-	14
8.	Astashahada ya Awali ya Uhandisi wa Mawasiliano (Basic Technician Certificate in Electronics and Communication Engineering – NTA level 4)	-	-	-	15
9.	Stashahada ya Teknolojia ya Miundombinu ya Reli (Ordinary Diploma in Track Technology – NTA level 6)	40	32	19	25
10.	Astashahada ya Teknolojia ya Miundombinu ya Reli (Technician Certificate in Track Technology – NTA level 5)	-	-	39	40
11.	Astashahada ya Awali ya Teknolojia ya Miundombinu ya Reli (Basic Technician Certificate in Track Technology – NTA level 4)	40	22	25	28
12.	Stashahada ya Kawaida ya Teknolojia ya Uhandisi Mitambo kwenye Mabehewa (Ordinary Diploma in Carriage and Wagon Technology – NTA level 6)	-	-	27	20

Na.	Jina la Kozi	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26
13.	Astashahada ya Teknolojia ya Uhandisi Mitambo kwenye Mabehewa (Technician Certificate in Carriage and Wagon Technology – NTA level 5)	34	25	38	29
14.	Astashahada ya Awali ya Teknolojia ya Uhandisi Mitambo kwenye Mabehewa (Basic Technician Certificate in Carriage and Wagon Technology – NTA level 4)	14	36	23	29
15.	Stashahada ya Kawaida ya Teknolojia ya Mifumo ya Umeme kwenye Vichwa vya Treni (Ordinary Diploma in Locomotive Electrical Technology – NTA level 6)	27	35	57	28
16.	Astashahada ya Teknolojia ya Mifumo ya Umeme kwenye Vichwa vya Treni (Technician Certificate in Locomotive Electrical Technology – NTA level 5)	40	68	29	39
17.	Astashahada ya Awali ya Teknolojia ya Mifumo ya Umeme kwenye Vichwa vya Treni (Basic Technician Certificate in Locomotive Electrical Technology – NTA level 4)	76	39	41	40
18.	Stashahada ya Kawaida ya Teknolojia ya Mitambo kwenye Vichwa vya Treni (Ordinary Diploma in Locomotive Mechanical Technology – NTA level 6).	-	-	-	20

Na.	Jina la Kozi	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26
19.	Astashahada ya Teknolojia ya Mitambo kwenye Vichwa vya Treni (Technician Certificate in Locomotive Mechanical Technology – NTA level 5)	-	-	19	21
20.	Astashahada ya Awali ya Teknolojia ya Mitambo kwenye Vichwa vya Treni (Basic Technician Certificate in Locomotive Mechanical Technology – NTA level 4)	-	25	28	33
21.	Stashahada ya Kawaida ya Teknolojia ya Udereva wa Treni (Ordinary Diploma in Locomotive DrivingTechnology – NTA level 6).	-	-	-	53
	Jumla	**427**	**468**	**559**	**742**

Jedwali Na. 23: Idadi ya wahitimu kwa kipindi cha 2021/22 – 2024/25

Na.	Jina la Kozi	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
1.	Kozi za Stashahada (Ordinary Diploma Courses – NTA level 6)	57	343	235	140
2.	Kozi za Astashahada ya Awali (Basic Technician Certificate Courses – NTA level 4)	84	65	159	171
Jumla		**141**	**408**	**394**	**311**

Jedwali Na. 24: Kozi zinazotolewa katika Chuo cha Usafiri wa Anga Tanzania (CATC)

Na.	Kundi	Jina la kozi
1.	Air Traffic Management	Basic Aerodrome Control
		Air Traffic Management - Aerodrome Control NTA Level 5
		Aerodrome Control
		Approach Control Procedural
		Approach Control Procedural Refresher (STP)
		Approach Control Surveillance
		Approach Control Surveillance Conversion
		Area Control Procedural
		Area Control Surveillance
		Area Control Surveillance Conversion
		ATM Supervisory Management
		Performance Based Navigation
		Pre- Search and Rescue
		Human Factors in Aviation
2.	Aeronautical Information Management	Aeronautical Information Officer
		Pre-Basic Procedure Design
		Drone Pilot (Basic) Training
		AIS Digital Cartography
		AIS Supervisory Management
		AIP Aerodrome Management and Provision
		Transition from AIS to AIM

Na.	Kundi	Jina la kozi
		Aeronautical Charts Management
		AIS Refresher
		NOTAM Information Management
3.	Aviation Security	Basic Aviation Security
		Basic Screeners
		Screeners Refresher
		ICAO Airport Security Supervisors
		ICAO AVSEC National Instructors
		ICAO Air Cargo and Mail Security
		ICAO AVSEC National Inspector
		ICAO Crisis Management Workshop
		ICAO Risk Management Workshop
		ICAO Behavior Detection Course
		ICAO AVSEC Managers Course
		AVSEC Professional Management
		Behavior Detection Course
		National Civil Aviation Security Quality Control Programme
		X-Ray Image Interpretation
		AVSEC awareness
4.		ATSEP Competency Based Initial Training

Na.	Kundi	Jina la kozi
	Communication Navigation and Surveillance	ATSEP Competency-Based Initial Training – Qualification
		VHF Communication (TCAA)
		ATSEP Competency Based Initial Training –
		VHF Radio Maintenance
		CNS/ATM Concept
		ATSEP Linux Systems (Basic)
		ADS-B Refresher Course
		DS-B Refresher Course ATM Systems Maintenance
5.	Airport Operations	Basic Airport Operations
		Advanced Airport Operations
		Apron Management
		Aircraft Marshaller Refresher
		Basic Cargo Operations
		Flight Operations / Flight Dispatchers
		Crew Resource Management
		Crew Resource Management Awareness
		Dangerous Goods Regulations (Initial) – Category 6
		Perishable Cargo Regulations
		Live Animals Regulations
		Unit Load Devices Regulations
		Dangerous Goods Regulations

Na.	Kundi	Jina la kozi
		Flight Operations / Flight Dispatch Refresher
		Safety Management System Awareness
		Ground Service Equipment
		Basic Airside Safety
		Turn Round Coordinator
6.	Other Programmes	Human Factors in Aviation
		Pre-Basic Procedure Design
		Drone Pilot Training
		Passenger Boarding Bridge
		Customer Service
		Radio Telephony Procedures
		Safety Management System
		Integrated Safety Management System
		Quality Management System
		QMS Internal Auditors Training
		Aerodrome Planning, Operations and Maintenance
		Heliport Design and Construction
		Team Resource Management

Mtandao wa Vituo vya Usafiri wa Anga vinavyohudumiwa na Kampuni ya Ndege Tanzania (ATCL) Ndani ya Nchi, Kikanda na Kimataifa.

Treni ya SGR ya Mizigo inayofanya safari zake kutoka Dar es Salaam kuelekea Dodoma.

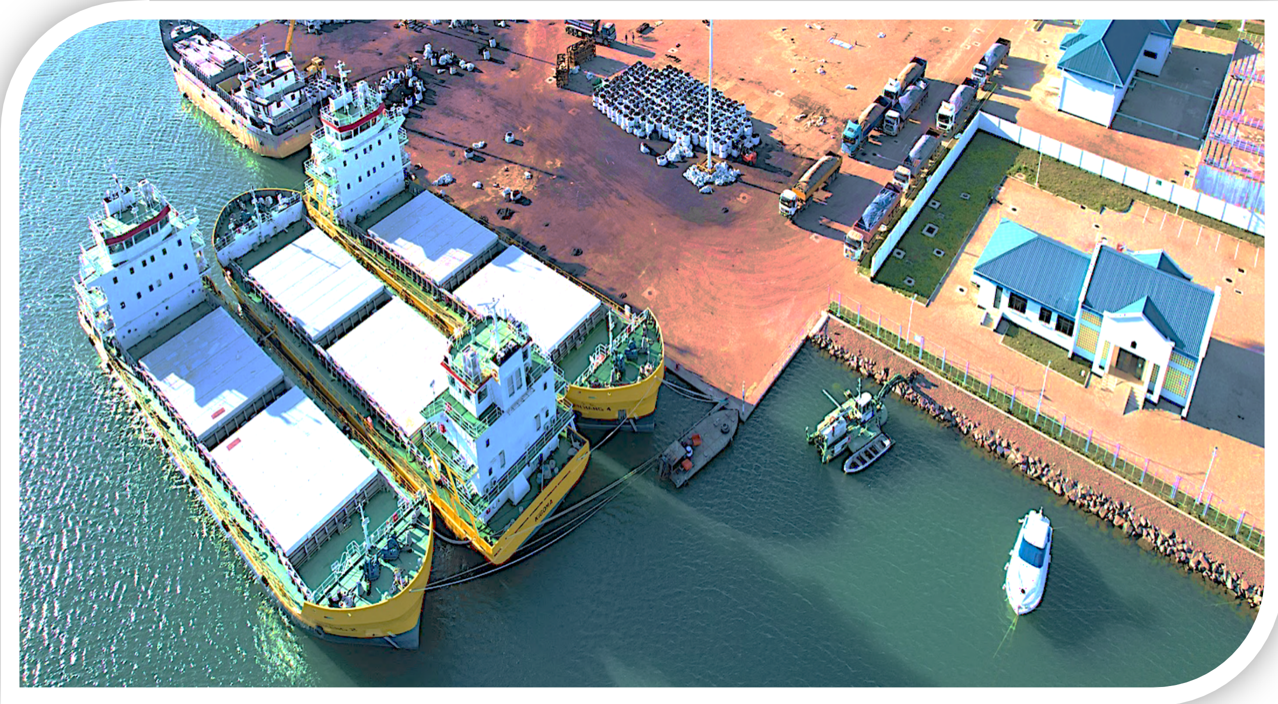

Meli nne za mizigo zilizojengwa katika bandari ya Karema katika Ziwa Tanganyika zenye uwezo wa kubeba tani 8,000. Meli hizo zimejenga kwa ushirikiano kati ya Mamlaka ya Bandari Tanzania na Sekta Binafsi.

Mradi wa Ujenzi wa Bandari ya Kisiwa Mgao iliyopo Mkoani Mtwara kwa ajili ya kuhudumia shehena za kichele (Dry Bulk Cargo) kama vile makaa ya mawe, saruji, kemikali na mbolea.

Waziri wa Uchukuzi Mhe. Prof. Makame M. Mbarawa (Kulia) na Waziri wa Fedha Mhe. Balozi Dkt. Khamis M. Omar (katikati) akiwa pamoja na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Miundombinu Mhe. Seleman M. Kakoso (kushoto) wakishuhudia utiaji saini wa mkataba wa ujenzi wa Reli ya SGR kipande cha Makutupora -Tabora na Tabora - Isaka vyenye urefu wa Kilometa 533. Mkataba huo una thamani ya Shilingi trilioni 3.32. Hafla hiyo iliyofanyika Tarehe 28 Aprili, 2026 katika ukumbi wa Treasury Square Jijini Dodoma.

Meli ya MV. Liemba iliyopo katika Ziwa Tanganyika ikiendelea na Ukarabati Mkubwa. Meli hiyo ina uwezo wa kubeba abiria 600 na tani 200 za mizigo kwa wakati mmoja.

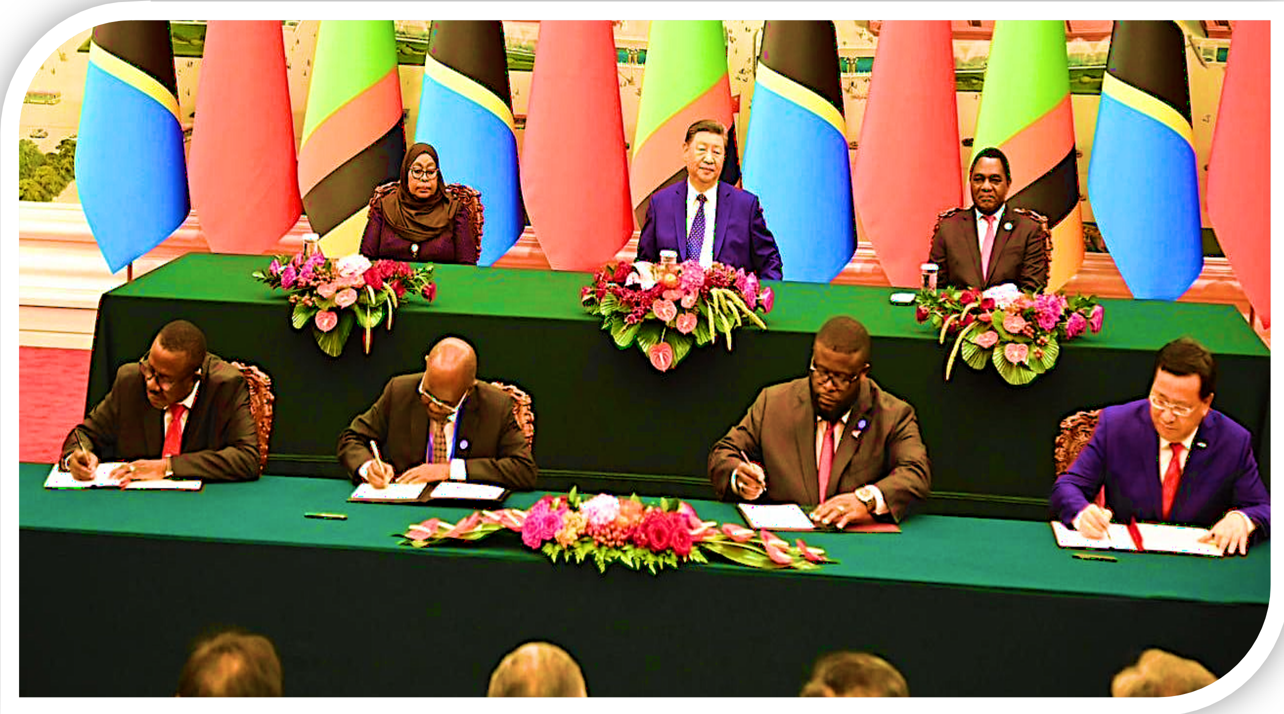

Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan (wa kwanza kushoto) akiwa na Rais wa Jamhuri ya Watu wa China Mhe. Xi Jinping (Katikati) na Rais wa Jamhuri ya Zambia Mhe. Hakainde Hichilema (kulia) wakishuhudia utiaji saini Mkataba wa uboreshaji wa reli ya TAZARA wenye thamani ya Shilingi trilioni 3.6 tarehe 29 Septemba, 2025.